

ЗВІЛЬНЕНА КАРТА

Довідник нових геонімів
Херсонської громади

**УДК 81'373.21(477.72-25)(03)
Д60**

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Херсонського державного університету
(протокол №8 від 27.01.2025 р.)

Рецензенти:

Лиман Ігор Ігоревич, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та філософії, координатор міжнародної діяльності Бердянського державного педагогічного університету

Митрофаненко Юрій Станіславович, доктор історичних наук, доцент кафедри історії України та новітньої історії Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Безлуцька Олена Петрівна, кандидатка історичних наук, доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та інноваційної педагогіки Херсонської державної морської академії

Білий Дементій, Гоманюк Микола, Дяченко Сергій, Кузовова Наталя, Макієнко Олексій, Яровий Вадим. Звільнена карта. Довідник нових геонімів Херсонської громади. Заг. ред. Д. Білого, М. Гоманюка. Херсон: Вид-во Херсонського державного університету, 2025. – 238 с.

Довідник включає перелік геонімів Херсонської громади (назв вулиць, проспектів, площ, бульварів, шосе, провулків, парків, скверів, районів міста), що дає уявлення про етапи формування херсонської топонімії, і містить детальну інформацію про нові назви, які з'явилися на карті Херсонської міської громади під час перейменування у 2023–2024 рр. Для студентів географічних та історичних спеціальностей, краєзнавців та всіх, хто цікавиться історією Херсона.

ISBN 978-617-7090-63-1

Надруковано в рамках проєкту «Звільнена карта Херсона» за підтримки Європейського фонду за демократію (EED)

EUROPEAN
ENDOWMENT FOR DEMOCRACY

Електронна версія Довідника доступна на сайті «Херсон. Звільнена карта»
<https://www.khersonmemory.info/>

Список скорочень:

Вул. – вулиця
 Мкр. – мікрорайон
 Пр. – проспект
 Пров. – провулок
 Р-н – район

Список абрєвіатур:

АН – Академія наук
 АР – Автономна рєспубліка
 АРСР – Автономна радянська соціалістична рєспубліка
 АТО – Антитерористична операція
 ВУАН – Всеукраїнська академія наук
 ГО – громадська організація
 ГУЛАГ – *Главное управление исправительно-трудовых лагерей*
 ДПУ (ОДПУ) – (Об'єднане) Державне політичне управління
 ДСВ – Друга світова війна
 ЗСУ – Збройні сили України
 ЗУНР – Західно-Українська Народна Рєспубліка
 КДБ – Комітет державної безпеки
 КПРС – Комуністична партія Радянського Союзу
 КПУ – Комуністична партія України
 КСР – Комишанська селищна рада
 МДБ – Міністерство державної безпеки
 НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ
 НТШ – Наукове товариство імені Шевченка
 ОУН – Організація українських націоналістів
 РСРФР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Рєспубліка
 СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Рєспублік
 США – Сполучені Штати Америки
 ТрО – Територіальна оборона
 УАН – Українська академія наук
 УГГ – Українська Гельсінська група
 УГС – Українська Гельсінська спілка
 УМВС – Управління Міністерства внутрішніх справ
 УНР – Українська Народна Рєспубліка
 УПА – Українська повстанська армія
 УРСР – Українська Радянська Соціалістична Рєспубліка
 УСРР – Українська Соціалістична Радянська Рєспубліка
 ХДУ – Херсонський державний університет
 ХМВА – Херсонська міська військова адміністрація
 ХМГ – Херсонський міський голова
 ХМР – Херсонська міська рада
 ХМРДТ – Херсонська міська рада депутатів трудящих
 ХОДА – Херсонська обласна державна адміністрація

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
I. ПЕРЕЛІК СТАРИХ ТА НОВИХ НАЗВ	9
Місто Херсон	9
Антонівський старостинський округ	14
<i>Селище Антонівка</i>	14
Зеленівський старостинський округ	15
<i>Селище Зеленівка</i>	15
<i>Село Богданівка</i>	15
Комишанський старостинський округ	16
<i>Селище Комишани</i>	16
<i>Селище Приозерне</i>	16
Наддніпрянський старостинський округ	16
<i>Селище Молодіжне</i>	16
Садівський старостинський округ	17
<i>Село Садове</i>	17
<i>Селище Придніпровське</i>	17
Степанівський старостинський округ	17
<i>Село Степанівка</i>	17
II. ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО НОВИХ НАЗВ	19
Місто Херсон	19
Селище Зеленівка	58
Село Богданівка	62
Селище Комишани	62
Селище Приозерне	64
Селище Молодіжне	65
Село Садове	66
Селище Придніпровське	67
Село Степанівка	67
Селище Антонівка	68
III. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ГЕОНІМІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ГРОМАДИ	
1845–2024 рр.	75
Перелік геонімів міста Херсона	79
1. Проспекти, вулиці, провулки, проїзди, з'їзди тощо	79
А	79
Б	81
В	85
Г	91
Д	97
Е	101

Є	101
Ж	102
З	102
І	105
К	105
Л	113
М	115
Н	119
О	122
П	124
Р	130
С	133
Т	140
У	143
Ф	145
Х	146
Ц	147
Ч	147
Ш	149
Щ	151
Ю	151
Я	151
2. Площі міста Херсона	152
3. Парки	154
4. Сквери та бульвари	156
1. Антонівський старостинський округ	161
<i>Селище Антонівка</i>	161
<i>За межами населених пунктів:</i>	172
2. Зеленівський старостинський округ (входить до Дніпровського району)	172
<i>Селище Зеленівка</i>	172
<i>Село Богданівка</i>	181
<i>Село Петрівка</i>	182
3. Комишанський старостинський округ (входить до складу Корабельного району)	183
<i>Селище Комишани</i>	183
<i>Селище Благовіщенське (колишнє селище Петровського)</i>	186
<i>Селище Зимівник (колишнє селище Куйбишеве)</i>	187
<i>Селище Приозерне</i>	188
4. Наддніпрянський старостинський округ (входить до складу Дніпровського району)	189
<i>Селище Наддніпрянське</i>	189
<i>Селище Молодіжне</i>	189
<i>Селище Інженерне (колишнє селище Жовтневе)</i>	189

5. Садівський старостинський округ (входить до складу Дніпровського району)	190
<i>Село Садове</i>	190
<i>Селище Придніпровське</i>	191
6. Степанівський старостинський округ (входить до складу Центрального району)	192
<i>Село Степанівка</i>	192
ДОДАТКИ	195
Принципи перейменування в Херсонській громаді, розроблені експертною групою при Комісії з перейменувань	196
<i>Наталія Кузובה</i> . Гендерне питання й політика пам'яті в назвах вулиць Херсона	198
<i>Олексій Макієнко</i> . Діячі земського самоврядування у вимірі політики пам'яті (на прикладі Херсонської міської територіальної громади)	205
Звільнена карта: Що думають херсонці про перейменування вулиць у місті. Результати соціологічного дослідження громадської думки мешканців Херсонської міської громади, серпень-вересень 2023 р.	216
Оцінка перейменування вулиць в Херсоні. Результати соціологічного дослідження громадської думки мешканців Херсонської міської громади, травень 2024 р.	228

ПЕРЕДМОВА

Після звільнення Херсона від російських загарбників на адресу Херсонської міської військової адміністрації почали масово надходити звернення громадян із вимогою усунути з публічного простору громади назви, які для містян перетворилися на символ брутальної агресії та воєнних злочинів, що чинила російська армія на окупованих територіях Херсонщини. 23 лютого 2023 р. начальниця Херсонської міської військової адміністрації Галина Лугова відновила роботу Комісії з перейменувань. На першому засіданні комісії було ухвалено рішення про створення експертної робочої групи, перед якою було поставлене завдання підготувати списки вулиць, які потребують перейменування, та узагальнити пропозиції громадян щодо нових назв. До експертної групи увійшли історики Наталія Кузовова та Олексій Макієнко, краєзнавці Сергій Дяченко, Дементій Білий та Вадим Яровий і соціолог Микола Гоманюк. Координував роботу експертної групи член Комісії з перейменувань Дементій Білий.

Експертна група поставила перед собою завдання не тільки позбутись ідеологічних назв тоталітарного минулого, а й створити систему геонімів, яка б відображала унікальність та самобутність Херсона і враховувала б думку херсонців. Експерти склали перелік назв, які, на їхню думку, потребували перейменування та запропонували їх для громадського обговорення. У березні 2023 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії». Цей Закон скорегував роботу експертної групи. Законодавці визначили, які назви потребують перейменувань та визначили процедуру перейменування.

Загалом перейменування в Херсоні тривало від березня 2023 по квітень 2024 р. та проходило в кілька етапів. На кожному етапі експерти пропонували Комісії з перейменування та херсонцям назви для обговорення. Робота йшла у складній безпечовій ситуації: місто цілодобово перебувало під ворожими обстрілами, значна кількість городян виїхала за межі міста. При цьому херсонці не переривали зв'язку з рідним містом. Саме на цьому зв'язку й була побудована кампанія з інформування та громадських обговорень, які відбувалися у формі опитування. Для громадського обговорення запропонованих назв широко використовувалися й соціальні мережі. Для цього було створено групу в Фейсбуку та вебсайт «Херсон. Звільнена карта». У них містяни теж пропонували свої варіанти назв, які потім використовувалися експертами під час підготовки пропозицій.

На всіх етапах експерти тісно взаємодіяли з медіа. Упродовж літа 2023 – весни 2024 рр. було оприлюднено майже 300 публікацій, що були присвячені результатам роботи експертної групи з перейменувань. За приблизними підрахунками, у різних формах обговорення щодо перейменувань в Херсоні взяло участь десятки тисяч користувачів соціальних мереж. Містяни залишили тисячі коментарів та реакцій. Херсонські соціологи під керівництвом голови обласного відділення Соціологічної асоціації України Миколи Гоманюка на замовлення Фонду громади міста Херсона «Захист» провели серію репрезентативних опитувань громадської думки щодо ставлення херсонців до перейменування.

Відбувалося обговорення і в старостинських округах. Незважаючи на екстремальні умови, постійні ворожі обстріли, старости навколишніх округів змогли організувати збір пропозицій щодо перейменувань. Працівники старостатів та волонтери збирали пропозиції від людей під час роздавання гуманітарної допомоги. Мешканці херсонських сіл та селищ також пропонували назви, що відображали локальну історію, географію та природні особливості, увічнювали пам'ять учасників російсько-української війни. Місцеві мешканці самоорганізувалися та запропонували назви на честь учасників війни Валерія Васіна, братів Просіних, на честь першого вчителя в Антонівці Іларіона Жайворонка тощо. А потім закликали голосувати за запропоновані назви.

Усі запропоновані експертною групою назви обговорювалися на засіданнях Комісії з перейменування, після чого начальник Херсонської міської військової адміністрації Роман Мрочко виносив затверджені проекти назв на додаткове онлайн-голосування. Не завжди рішення влади збігалися з думкою експертів та результатами соціологічних досліджень. Так, і члени експертної групи, і херсонці під час опитувань уважали, що проспекту Ушакова потрібно повернути історичну назву Говардівський, але міською владою було ухвалено інше рішення. Проте й експертна група, і комісія зробили все, щоб забезпечити демократичність процесу перейменування, і його можна назвати таким.

У результаті за час кампанії з деколонізації топонімії в населених пунктах Херсонської міської громади загалом було перейменовано 165 назв (14%), а саме: 91 – у місті Херсоні, 27 – в Антонівському старостинському окрузі, 19 – у Зеленівському, 15 – у Комишанському, 2 – у Наддніпрянському, 7 – у Садівському та 4 – у Степанівському.

Цей Довідник узагальнює процес перейменування. Видання складається з трьох розділів. У першому ми помістили перелік старих і нових назв, які були перейменовані в межах процесу деколонізації у 2023–2024 роках. Другий розділ містить інформаційно-довідкові матеріали щодо всіх нових назв. У третьому розділі розміщено актуальний перелік геонімів Херсонської міської громади. Особливістю цього переліку є включення в нього всіх відомих попередніх геонімів.

Ми дякуємо всім херсонцям, які взяли участь в обговореннях та опитуваннях, усім, хто вносив пропозиції з перейменування, працівникам старостатів, членам Комісії з перейменування, зокрема Лілії Заболотній за кропітку роботу з координації дій усіх залучених осіб. Ми вдячні херсонцям за всі позитивні та критичні відгуки. Результатом цієї спільної роботи стало звільнення карти Херсона від назв, що символізують російську окупацію, імперську пропаганду та тоталітарне минуле.

Дементій Білий

I. ПЕРЕЛІК СТАРИХ ТА НОВИХ НАЗВ

Місто Херсон

№	Стара назва	Тип	Нова назва	Адміністративний район міста Херсона	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	Суворівський	район	Центральний	Центральний	№580р від 16.10.2023
2	200-річчя Херсона	площа	Збройних Сил України	Центральний	№580р від 16.10.2023
3	28-ї Армії	вулиця	Валентини Крицак	Дніпровський	№05р від 11.01.2024
4	2-а Комарова	вулиця	Володимира Різниченка	Дніпровський	№325р від 26.04.2024
5	40-річчя Перемоги	площа	Нескорених	Центральний	№580р від 16.10.2023
6	Адмірала Макарова	вулиця	Віталія Новицького	Корабельний	№05р від 11.01.2024
7	Адмірала Сенявіна	проспект	Національної Гвардії України	Центральний	№615р від 25.10.2023
8	Академіка Павлова	вулиця	Академіка Глушкова	Центральний	№325р від 26.04.2024
9	Вахтангова	провулок	Георгія Вазіна	Центральний	№325р від 26.04.2024
10	Волгоградська	вулиця	Маріупольська	Дніпровський	№580р від 16.10.2023
11	Воронцовська	вулиця	Ратушна	Центральний, Корабельний	№580р від 16.10.2023
12	Гагаріна	вулиця	Старомлинна	Центральний, Дніпровський	№580р від 16.10.2023
13	Ганнібала	площа	Незламності	Центральний	№615р від 25.10.2023
14	Гастелло	провулок	Авіатора Уточкіна	Центральний	№325р від 26.04.2024
15	Генерала Видригана З.П.	вулиця	Широка	Дніпровський	№247р від 02.04.2024

16	Генерала О.Федорова	набережна	Героїв Херсона	Дніпровський	№615р від 25.10.2023
17	Герцена	вулиця	Терентія Якушева	Центральний	№247р від 02.04.2024
18	Говорова	вулиця	Генерала Петра Григоренка	Дніпровський	№05р від 11.01.2024
19	Гончарова	вулиця	Федора Вовка	Центральний	№247р від 02.04.2024
20	Грибоєдова	вулиця	Івана Багряного	Центральний	№247р від 02.04.2024
21	Державіна	вулиця	Павла Чубинського	Центральний	№247р від 02.04.2024
22	Добролюбова	проїзд	Гната Хоткевича	Центральний	№247р від 02.04.2024
23	Достоевського	вулиця	Михайла Коцюбинського	Центральний	№247р від 02.04.2024
24	Ерделі	бульвар	Гілейський	Центральний	№325р від 26.04.2024
25	Жуковського	вулиця	Ігоря Сікорського	Центральний	№247р від 02.04.2024
26	Івана Мозгового	площа	Університетська	Центральний	№247р від 02.04.2024
27	ім. О.С. Пушкіна	сквер	Фонтанний	Центральний	№580р від 16.10.2023
28	Карбишева	вулиця	Каштанова	Центральний	№580р від 16.10.2023
29	Качалова	вулиця	Харіса Ширінського	Корабельний	№05р від 11.01.2024
30	Кольцова	вулиця	Руслана Сторчеуса	Центральний	№615р від 25.10.2023
31	Комарова	вулиця	Забалківська	Корабельний	№615р від 25.10.2023
32	Крамського	провулок	Івана Білокура	Дніпровський	№325р від 26.04.2024
33	Крилова	проїзд	Леоніда Глібова	Центральний	№247р від 02.04.2024
34	Кутузова	проспект	Романа Шухевича	Центральний	№247р від 02.04.2024
35	Лавреньова	вулиця	Костя Гордієнка	Корабельний	№325р від 26.04.2024
36	Латиських Стрільців	вулиця	Отаманська	Центральний	№325р від 26.04.2024
37	Левітана	провулок	Поліни Райко	Центральний, Корабельний	№247р від 02.04.2024
38	Лермонтова	провулок	Михайла Браичевського	Корабельний	№247р від 02.04.2024

39	Ломоносова	вулиця	Святомиколаївська	Корабельний	№580р від 16.10.2023
40	Льва Толстого	вулиця	Романа Набегова	Корабельний	№615р від 25.10.2023
41	Макаренка	вулиця	Софії Русової	Центральний	№325р від 26.04.2024
42	Маргелова В.П.	парк	Придніпровський	Дніпровський	№580р від 16.10.2023
43	Марії Фортус	вулиця	Морської Піхоти	Корабельний	№615р від 25.10.2023
44	Маяковського	вулиця	Володимира Примаченка	Центральний, Корабельний	№325р від 26.04.2024
45	Маяковського	провулок	Августа Вірлича	Центральний	№325р від 26.04.2024
46	Молодогвардійська	вулиця	Андрія Тарчинського	Центральний	№615р від 25.10.2023
47	Москвіна	вулиця	Івана Сагатовського	Корабельний	№05р від 11.01.2024
48	Московська	вулиця	Студентська	Центральний	№580р від 16.10.2023
49	Некрасова	вулиця	Джона Говарда	Центральний	№615р від 25.10.2023
50	Нестерова	вулиця	Левка Лук'яненка	Центральний	№247р від 02.04.2024
51	О. Василевського	вулиця	Херсонських Льотчиків	Центральний	№247р від 02.04.2024
52	Огарьова	вулиця	Леся Курбаса	Центральний	№247р від 02.04.2024
53	Олександрівська	вулиця	Героїв Рятувальників	Центральний, Корабельний	№05р від 11.01.2024
54	Олексіївська	вулиця	Сарматська	Дніпровський	№325р від 26.04.2024
55	Островського	вулиця	Сестер Диканських	Корабельний	№05р від 11.01.2024
56	Островського	провулок	Молочна Балка	Корабельний	№05р від 11.01.2024
57	Панфілова	провулок	Миколи Хвильового	Дніпровський	№05р від 11.01.2024
58	Пархоменка	вулиця	Степана Чарнецького	Дніпровський	№05р від 11.01.2024

59	Перова	вулиця	Феофана Василевського	Корабельний	№05р від 11.01.2024
60	Пестеля	вулиця	Повітряних Сил	Центральний	№615р від 25.10.2023
61	Попова	провулок	Конторський	Корабельний	№325р від 26.04.2024
62	Потьомкінська	вулиця	Михайла Грушевського	Центральний	№580р від 16.10.2023
63	Потьомкінський	сквер	Михайла Грушевського	Центральний	№05р від 11.01.2024
64	Пугачова	вулиця	Бахмутська	Центральний, Дніпровський	№615р від 25.10.2023
65	Пугачова	провулок	від пл. Ганнібала до пр. Ушакова – Гетьманський, від пр. Ушакова до вул. Іллюші Кулика: – Меморіальний	Центральний	№615р від 25.10.2023
66	Пушкінська	вулиця	Арнаутська	Корабельний	№580р від 16.10.2023
67	Р. Малиновського	вулиця	Скіфська	Центральний	№247р від 02.04.2024
68	Серафимовича	вулиця	Ганни Барвінок	Центральний	№247р від 02.04.2024
69	Сєдова	провулок	Чигиринський	Центральний	№325р від 26.04.2024
70	Сєрова	вулиця	Агронома Вагилевича	Корабельний	№05р від 11.01.2024
71	Сибірський	провулок	Сонячний	Корабельний	№615р від 25.10.2023
72	Смоленський	провулок	Влада Ковальова	Центральний, Дніпровський	№615р від 25.10.2023
73	Смольна	вулиця	Героїв Територіальної Оборони	Корабельний	№325р від 26.04.2024
74	Станіславського	провулок	Отамана Сірка	Центральний	№247р від 02.04.2024
75	Степана Разіна	вулиця	Івана Мазепи	Центральний	№615р від 25.10.2023
76	Степана Разіна	провулок	Остапа Вишні	Центральний	№615р від 25.10.2023

77	Суворова	вулиця	пр. Ушакова – вул. Воронцов- ська– Європейська, вул. Воронцовська – вул. Театральна: – Католицька	Центральний Корабельний	№580р від 16.10.2023
78	Сурикова	вулиця	Олександра Бережного	Центральний	№247р від 02.04.2024
79	Таманський	провулок	Бахчисарайський	Дніпровський	№325р від 26.04.2024
80	Тимірязєва	вулиця	Євгена Чикаленка	Корабельний	№325р від 26.04.2024
81	Тургенєва	вулиця	Олени Пчілки	Центральний	№247р від 02.04.2024
82	Успенського	проїзд	Петра Карманського	Центральний	№325р від 26.04.2024
83	Ушакова	проспект	Незалежності	Центральний	№615р від 25.10.2023
84	Фонвізіна	вулиця	Євгена Яковенка	Центральний	№247р від 02.04.2024
85	Ціолковського	вулиця	Юрія Кондратюка	Центральний	№247р від 02.04.2024
86	Чайковського	вулиця	Андрія Орлова	Корабельний	№325р від 26.04.2024
87	Чернишевського	вулиця	Юрія Керпатенка	Центральний	№580р від 16.10.2023
88	Чехова	провулок	Миколи Леонтовича	Дніпровський	№325р від 26.04.2024
89	Чкалова	провулок	Різницький	Корабельний	№580р від 16.10.2023
90	Чкалова	селище	Авіаторів	Дніпровський	№580р від 16.10.2023
91	Шишкіна	провулок	Братів Бурлюків	Дніпровський	№247р від 02.04.2024

Антонівський старостинський округ**Селище Антонівка**

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	1 Травня	вулиця	Віталія Скакуна	№ 315р від 24.04.2024
2	Белінського	вулиця	Полтавська	№ 315р від 24.04.2024
3	Биковського	вулиця	Асана Айвазова	№ 315р від 24.04.2024
4	Ватутіна	вулиця	Братів Просіних	№ 315р від 24.04.2024
5	Воронцовська	вулиця	Яблунева	№ 315р від 24.04.2024
6	Гагаріна	вулиця	Леоніда Каденюка	№ 315р від 24.04.2024
7	Горького	вулиця	Андрія Градовського	№ 315р від 24.04.2024
8	Єсеніна	вулиця	Іларіона Жайворонка	№ 315р від 24.04.2024
9	З.Космодем'янської	вулиця	Широкословідська	№ 315р від 24.04.2024
10	Комарова	вулиця	11 листопада	№ 315р від 24.04.2024
11	Комарова	заїзд	Медовий	№ 315р від 24.04.2024
12	Кутузова	вулиця	Івана Сірка	№ 315р від 24.04.2024
13	Л.Толстого	вулиця	Героїв УПА	№ 315р від 24.04.2024
14	Лазарева	вулиця	Волонтерська	№ 315р від 24.04.2024
15	Лермонтова	вулиця	Покровська	№ 315р від 24.04.2024
16	Мересьєва	вулиця	Захисників України	№ 315р від 24.04.2024
17	Нахімова	вулиця	409-го Батальйону	№ 315р від 24.04.2024
18	Некрасова	вулиця	Соснова	№ 315р від 24.04.2024
19	О. Кошевого	вулиця	Івана Терлецького	№ 315р від 24.04.2024
20	Пацаєва	провулок	Солов'иний	№ 315р від 24.04.2024
21	Пушкіна	вулиця	Бахчисарайська	№ 315р від 24.04.2024
22	Смоленський	провулок	Поліни Райко	№ 315р від 24.04.2024
23	Суворова	вулиця	Костя Гордієнка	№ 315р від 24.04.2024
24	Терешкової	вулиця	Захисників Антонівського Мосту	№ 315р від 24.04.2024
25	Тітова	вулиця	124-ї Бригади Тероборони	№ 315р від 24.04.2024
26	Толстого	провулок	Журавлиний	№ 315р від 24.04.2024
27	45 років Перемоги	вулиця	Валерія Васіна	№ 315р від 24.04.2024

Зеленівський старостинський округ**Селище Зеленівка**

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	40 років Перемоги	вулиця	Небесної Сотні	№05р від 11.01.2024
2	50 років Перемоги	вулиця	Світанкова	№05р від 11.01.2024
3	Гагаріна	вулиця	Михайла Грушевського	№05р від 11.01.2024
4	Гагаріна	вулиця	Богородицька	№05р від 11.01.2024
5	Лавреньова	вулиця	Василя Симоненка	№325р від 26.04.2024
6	Лермонтова	вулиця	Героїв Херсона	№05р від 11.01.2024
7	О.Матросова	вулиця	Ярослава Мудрого	№05р від 11.01.2024
8	Маяковського	вулиця	Бахмутська	№05р від 11.01.2024
9	Некрасова	вулиця	Незламна	№05р від 11.01.2024
10	Олександра Невського	вулиця	Захисників України	№05р від 11.01.2024
11	Першотравнева	вулиця	Миколи Міхновського	№325р від 26.04.2024
12	Пушкінська	вулиця	Остапа Вишні	№05р від 11.01.2024
13	Пушкінський	провулок	Затишний	№05р від 11.01.2024
14	Степана Разіна	вулиця	Степана Бандери	№05р від 11.01.2024
15	Чехова	провулок	Георгія Нарбута	№325р від 26.04.2024
16	Чехова	вулиця	Зеленоярська	№325р від 26.04.2024
17	Чукотський	провулок	Балківський	№325р від 26.04.2024

Село Богданівка

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата Розпорядження Начальника ХМВА
18	Гагаріна	вулиця	Польова	№05р від 11.01.2024
19	Л.Толстого	вулиця	Вишнева	№05р від 11.01.2024

Комишанський старостинський округ**Селище Комишани**

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	Горького	Вулиця	Вільна	№05р від 11.01.2024
2	Крилова	вулиця	Гончарна	№05р від 11.01.2024
3	Лермонтова	вулиця	Івана Франка	№05р від 11.01.2024
4	Ломоносова	вулиця	Панська	№05р від 11.01.2024
5	Носенко	вулиця	Сонячна	№05р від 11.01.2024
6	Першотравневий	провулок	Барвінковий	№325р від 26.04.2024
7	Пестеля	вулиця	Черешнева	№05р від 11.01.2024
8	Пушкіна	вулиця	Михайла Коцюбинського	№05р від 11.01.2024
9	Чкалова	вулиця	Незламних	№05р від 11.01.2024

Селище Приозерне

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
10	40 років Перемоги	вулиця	Перемоги	№05р від 11.01.2024
11	Гагаріна	вулиця	Наукова	№05р від 11.01.2024
12	Комарова	вулиця	Медова	№05р від 11.01.2024
13	Мічуріна	вулиця	Волошкова	№05р від 11.01.2024
14	Тітова	вулиця	Спортивна	№05р від 11.01.2024
15	Шаталова	вулиця	Чумацька	№05р від 11.01.2024

Наддніпрянський старостинський округ**Селище Молодіжне**

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	Беляєва	вулиця	Героїв Територіальної Оборони	№325р від 26.04.2024
2	Мічуріна	вулиця	Володимира Вернадського	№325р від 26.04.2024

Садівський старостинський округ

Село Садове

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	Гагаріна	вулиця	Вишнева	№05р від 11.01.2024
2	Космодем'янської З.	вулиця	Шкільна	№05р від 11.01.2024
3	Кошового О.	вулиця	Кошова	№05р від 11.01.2024
4	Сінельникова	вулиця	Берегова	№05р від 11.01.2024
5	40 років Перемоги	вулиця	Захисників України	№05р від 11.01.2024
6	60 років України	вулиця	Скіфська	№05р від 11.01.2024

Селище Придніпровське

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
7	55 років Перемоги	вулиця	Перемоги	№05р від 11.01.2024

Степанівський старостинський округ

Село Степанівка

№	Назва	Тип	Нова назва	Номер і дата розпорядження начальника ХМВА
1	Горича Більшого	вулиця	Грецька	№05р від 11.01.2024
2	Дениса Давидова	вулиця	Польова	№05р від 11.01.2024
3	Ломоносова	вулиця	Михайла Дрознеса	№05р від 11.01.2024
4	Павлова	вулиця	Скіфська	№325р від 26.04.2024

Поштові марки «Нові імена на вулицях Херсона», серія «Художники, музиканти, театralи та науковці», 2024 рік.

II. ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО НОВИХ НАЗВ

Місто Херсон

● **Августа Вірлича провулок**

Стара назва – провулок Маяковського. Розташований у центрі Херсона, виходить на площу Свободи та вулицю Студентську.

Август Ернестович Вірлич (1931–2017), краєзнавець, журналіст, Почесний громадянин м. Херсона, народився 21 листопада 1931 у селищі Царичанка в Дніпропетровській області. Під час Другої світової війни підлітком разом із родиною був депортований окупантами на примусові роботи. Після повернення в СРСР Вірлича було репресовано та засуджено до вислання в Оренбурзьку область, де він працював у колгоспі. 1952 року вступив до Оренбурзького педінституту. 1954 року Вірлича було достроково звільнено зі спецпоселення, і він повернувся в Україну. 1958 року вищу освіту отримав вже на філологічному факультеті Херсонського педагогічного інституту ім. Н. К. Крупської. Після цього працював у музеях Нової Каховки та Нікополя. Від 1962 р. – співробітник Херсонського краєзнавчого музею. Від 1978 по 1988 р. – лаборант кафедри марксизму-ленінізму в Херсонському сільськогосподарському інституті ім. О. Д. Цюрупі. Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. Август Вірлич уже відомий краєзнавець і журналіст. Від 1992 р. працював у Херсонській облдержадміністрації, голова Херсонської обласної організації Спілки репресованих України, від 1996 р. – відповідальний секретар редколегії серії книг «Реабілітовані історією» (Херсонська область). 2003 року Вірличу присвоєно звання «Праведник України» за порятунок родиною Вірличів дітей сім'ї Цукерман у с. Царичанка у 1941–1942 рр. 2007 року відзначений державною нагородою України орденом «За заслуги» III ступеня як член Херсонської обласної організації Всеукраїнського товариства політичних в'язнів та репресованих (Указ Президента України № 1123/2007). Звання «Почесний громадянин міста Херсона» присвоєно рішенням Херсонської міської ради №319 від 31 серпня 2016 р. за вагомих внесок у культурний розвиток Херсона, культурно-просвітницьку діяльність у сфері краєзнавства, історії українського козацтва та висвітлення реалій Другої світової війни.

Август Вірлич помер 5 квітня 2017 р. у Херсоні.

● **Авіатора Уточкіна провулок**

Стара назва – провулок Гастелло. Розташований у південній частині Північного селища, з'єднує проспекти Романа Шухевича та Національної Гвардії України.

Сергій Ісайович Уточкін (1876–1916) – український спортсмен і авіатор, народився 11 липня (30 червня) 1876 р. в Одесі. Від 15 років почав займатися велосипедним спортом, брав участь у місцевих та міжнародних змаганнях, згодом захопився мото- та автоперегонами. Грав у першій одеській футбольній команді, захоплювався багатьма видами спорту, що на той час уважались екстремальними, – стрибав із парашутом і спускався на дно моря у водолазному костюмі. Ризиковані та видовищні

трюки спортсмена зробили його відомим і популярним в Одесі. 1908 року в Одесі було створено перший в Україні аероклуб. Його члени – Михайло Єфімов та Сергій Уточкін 1910 року стали першим і другим пілотами в Україні та в колишній Російській імперії, які здійснили політ на аероплані (1910 р.). Успішні польоти принесли Уточкіну та його колегам славу та стимулювали розвиток авіації та авіаційного спорту в Україні. 1911 року потрапив в авіакатастрофу. «Я – авіатор... Я літав над морем, над собором, над пірамідами. Чотири рази я розбивався на смерть. Решта разів – «дрібниці». Харчуюся тільки повітрям і бензином... Загалом я найбільш щасливий з одеситів...», – писав про себе Уточкін.

Уточкін бував у Херсоні. 7 та 8 квітня 1912 р. він демонстрував свої польоти перед херсонцями на площі між в'язницею та лікарнею на нинішньому проспекті Незалежності проти будівлі колишнього ДТСААФ. Особливістю демонстрації було те, що Уточкін брав пасажирів на борт.

● **Авіаторів селище**

Стара назва – селище Чкалова. Мікрорайон на ХБК, колишнє військове містечко (селище) № 23.

Назву присвячено професії авіаторів та військовим льотчикам, які боронять Україну.

● **Агронома Вагилевича вулиця**

Стара назва – вулиця Серова. Розташована в Шуменському мкр-ні, виходить на вулицю Полтавську (біля центрального входу до Херсонського наукового ліцею Херсонської обласної ради).

Вагилевич Володимир Степанович (1876–1920) – учений-агроном, кооператор, публіцист, громадський діяч.

Народився в Херсоні, навчався в Херсонському земському сільськогосподарському училищі. Після отримання кваліфікації агронома 1897 року працював земським агрономічним наглядачем у Херсонському повіті. Упродовж 1902–1918 рр. обіймав посаду завідувача сільськогосподарського бюро Херсонської повітової земської управи, а від травня 1918 р. до вересня 1919 р. – повітового агронома. Як секретар редакції часопису «Известия Херсонского уездного земства» (1914–1920) сприяв популяризації видання серед сільського населення, був автором численних публікацій з агрономічної тематики.

Відіграв значну роль у професійній самоорганізації земських службовців Херсонського повіту. Навесні 1917 р. увійшов до складу Херсонського повітового земського зібрання від земських службовців, став активним учасником просвітницької комісії Херсонського земства. У січні 1918 р. очолив виконавчий комітет союзу земських службовців Херсонського повіту.

Упродовж 1917–1919 рр. працював у губернських і повітових продовольчих і земельних органах. У вересні 1919 р. – лютому 1920 р. був членом останнього складу Херсонської повітової земської управи. Після встановлення радянської влади став співробітником Херсонського повітового земельного відділу, керував агрономічним підвідділом.

На початку ХХ ст. брав участь у формуванні місцевого осередку Конституційно-демократичної партії, був одним із лідерів херсонських «кадетів». У липні 1917 р. балотувався на виборах до міської думи Херсона за списком Радикально-демократичного блоку.

Володимир Вагилевич – активний учасник кооперативного руху на Херсонщині, входив до керівних органів низки кооперативних спілок.

Помер у Херсоні від хвороби серця.

● Академіка Глушкова вулиця

Стара назва – вулиця Академіка Павлова. Розміщується в південній частині Північного селища, з'єднуючи проспекти Романа Шухевича та Національної Гвардії України.

Віктор Михайлович Глушков (1923–1982) – відомий радянський учений українського походження в галузі математики, кібернетики, обчислювальної техніки та систем управління. Автор низки новаторських праць у галузі вищої алгебри, теорії автоматів, теорії електронно-обчислювальних машин, економічної кібернетики, теорії автоматизованих систем управління та систем штучного інтелекту. Розв'язав узагальнену п'яту проблему Гільберта, узав участь у створенні загальної теорії цифрових автоматів та дискретних перетворювачів, розробленні обчислювальних машин з інтерпретацією алгоритмічних мов високого рівня.

● Андрія Орлова вулиця

Стара назва – вулиця Чайковського. Проходить уздовж річки Кошової попіл двома історичними районами Сухарним і Забалкою. Починається від площі Корабельної.

Андрій Ігорович Орлов (1983–2023), сержант ЗСУ, Герой України, учасник російсько-української війни. Народився 20 жовтня 1983 р. у Полтаві. У 2014–2016 рр. у складі батальйону «Донбас» брав участь в АТО. Закінчив школу снайперів, служив заступником командира взводу. Мав позивний «Сармат».

На момент початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну працював у Багдаді охоронцем в одній з міжнародних компаній, після 24 лютого 2022 р. розірвав контракт і повернувся захищати Україну. Відзначився у боях за визволення Херсона та Херсонщини. У вересні 2022 р. у складі розвідувальної групи військовослужбовець здійснював вдале коригування вогню артилерії та авіації по скупченню сил противника в районі населеного пункту Мала Сейдеминуха Херсонської області. Було знищено техніку та особовий склад ворога. Розвідувальна група також вела стрілецький бій із нерівними силами противника. У результаті ворог відступив. Під час бою сержант Орлов зазнав осколкового поранення. 10 листопада 2022 р. у складі розвідувального загону Орлов брав участь у звільненні Снігурівки та особисто підняв прапор над будівлею районної адміністрації.

Указом Президента України від 14 листопада 2022 р. № 767/2022 сержанту Орлову присвоєне звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка».

Андрій Орлов загинув у бою 6 вересня 2023 р. на Херсонщині.

● Андрія Тарчинського вулиця

Стара назва – вулиця Молодогвардійська. Розташована в житловому масиві Центрального району, поруч із вулицею Михайла Грушевського. З'єднує провулок Козацький та вулицю Залізничну.

Тарчинський Андрій Миколайович (1974–2023) – старший сержант Національної поліції України, учасник російсько-української війни. Народився 8 лютого 1974 р. в Херсоні. Працював в органах внутрішніх справ від 1995 р. Починав у патрульно-постовій службі міста Херсона. Був миротворцем в Боснії та Герцеговині та в Косово.

Після початку російсько-української війни 2014 року записався в батальйон патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон». Воював на сході України, зокрема під Іловайськом. Був поранений. Успішно вийшов з Іловайського котла. Після лікування й реабілітації Андрій Тарчинський продовжив службу у лавах батальйону «Херсон», де мав постійні відрядження в зону АТО.

Після повернення із зони АТО Андрій перевівся на службу поліціантом із реагування патрульної поліції сектору поліційної діяльності на воді Херсонського районного управління поліції. Після звільнення правобережної частини Херсонської області брав участь у проведенні контрдиверсійних та стабілізаційних заходів на території обласного центру й інших деокупованих населених пунктів Херсонської області. Був двічі нагороджений відзнаками Президента України та нагрудними знаками МВС України.

Загинув 19 вересня 2023 під час артилерійського обстрілу Херсона.

● Арнаутська вулиця

Стара назва вулиця – Пушкінська. Розміщується в історичному районі Забалка.

Назва вулиці пов'язана з багатокультурною історією заселення нашого краю. Арнаути – це одна з назв православних албанців. Часто арнаутами також називали всіх вихідців з Балканського півострова, які почали селитися на території теперішньої південної України в XVIII-XIX ст., зокрема в Херсоні. Арнауткою до 1946 р. називалося одне із селищ Херсонської громади – теперішні Комишани.

● Бахмутська вулиця

Стара назва – вулиця Пугачова. Розміщується в історичному районі Млини.

Названа на честь міста Бахмут на Донеччині, на пошану його мешканцям та воїнам, котрі захищали місто, зокрема херсонцям, що загинули при обороні Бахмуту в 2022–2023 рр.

● Бахчисарайський провулок

Стара назва – провулок Таманський. Розміщується в північно-східній частині історичного району Млини.

Бахчисарай (1532 р.) – місто в Автономній Республіці Крим, столиця колишнього Кримського ханства, духовний та культурний центр кримськотатарського народу. Назва вулиці вшановує кримськотатарську громаду нашого міста, внесок кримських

татар у розвиток нашого краю підкреслює багатонаціональний колорит Херсона та нерозривний зв'язок херсонської громади з Кримом.

Оскільки більша частина Херсонщини у XV–XVIII ст. входила до складу Кримського ханства, Бахчисарай можна вважати колишньою столицею й нашого регіону.

● **Братів Бурлюків провулок**

Стара назва – провулок Шишкіна. Розміщується в північно-східній частині історичного району Млини.

Брати Бурлюки – Давид (1882–1967), Володимир (1886–1917) та Микола (1890–1920) – всесвітньо відомі митці. Давид Бурлюк – поет, художник, теоретик мистецтва, видавець – один із творців українського модернізму, батько одного з його напрямків – футуризму. Володимир – художник-авангардист, входив в об'єднання «Бубновий валет». Микола – письменник та теоретик мистецтва. Брати часто бували в Херсоні, видавали тут книжки, влаштовували резонансні мистецькі події.

Батько братів – Давид Федорович – був управляючим економією в Золотій Балці, а від 1907 р. – у Чорнянці. Там часто перебувала й родина, брати влаштовували творчі резиденції й запрошували туди відомих художників та поетів з інших міст.

Давид Бурлюк одружився на херсонці Марії Єленевській. У Херсоні народився й перший син – Давид Давидович молодший. Давид Бурлюк співпрацював із засновником херсонського музею Віктором Гошкевичем, робив дарунки музею, був сценографом у Всеволода Меєрхольда в деяких постановках на сцені Херсонського театру. Роботи Давида Бурлюка зберігалися в краєзнавчому та художньому музеях Херсона.

Микола Бурлюк 1909 року закінчив Херсонську гімназію. У 1909–1914 роках навчався на історико-філологічному та фізико-математичному факультетах Петербурзького університету. У 1915–1917 роках – на військовій службі. 1919 року повернувся в Херсон й у грудні 1920 був заарештований, коли спробував стати на військовий облік. Був розстріляний 27 грудня за постановою «трійки» 6-ї армії «із превентивною метою – бажаючи швидше очистити РРФСР від осіб підозрілих, які в будь-який момент свою зброю можуть підняти для придушення влади робітників і селян».

● **Валентини Крицак вулиця**

Стара назва – вулиця 28-ї Армії. Розміщується в мкр-ні ХБК Дніпровського району міста. Паралельна вулицям Миру та Залаєгерсег. З'єднує вулиці Іллюші Кулика та Перекопську.

Крицак Валентина Михайлівна (1971–2016) – активістка Євромайдану, одна з організаторів волонтерського руху на Херсонщині на допомогу Збройним силам України, захисниця громадянських та економічних прав херсонців.

Народилася 24 вересня 1971 р. у смт Золотий Потік Бучацького району Тернопільської області. У Херсоні проживала від 1989 р. 11 років працювала на Консервному комбінаті. Після закриття комбінату стала приватною підприємцею. Училася на факультеті журналістики ХДУ. Від 2011 р. брала активну участь у громадському русі на Херсонщині. Організатор акцій на захист прав підприємців та проти свавілля влади. Ініціатор різноманітних вуличних заходів на популяризацію та підтримку української

мови в Херсоні «Ми любимо Україну». Керівниця Херсонської обласної ГО «Добро». 22 листопада 2013 р. ініціювала проведення акції, з якої розпочався у Херсоні «Євромайдан». Стояла у джерел волонтерського руху на Херсонщині. За її участі розпочалися відомі громадські ініціативи на допомогу Збройним Силам України, зокрема створення волонтерського центру «Скарбничка», діяльність «Кулінарної сотні Херсон». Активна учасниця громадської блокади окупованого Криму. Під час Революції Гідності на Валентину було скоєно кілька нападів, один із яких завершився важкою травмою. У березні 2016 р., уже будучи важкохворою, Валентина Крицак стає «Волонтером року» регіонального конкурсу «Благодійна Херсонщина-2015» у межах Національного конкурсу «Благодійна Україна».

26 липня 2016 р. після важкої хвороби Валентина Крицак померла, а 2017 року посмертно нагороджена орденом «За заслуги» III ступеня.

● Віталія Новицького вулиця

Стара назва – вулиця Адмірала Макарова. Велика вулиця, яка розташована на кордоні Шуменського мкр-ну Корабельного району та з'єднує кілька районів нашого міста.

Новицький Віталій Васильович (1985–2023) – старший лейтенант, заступник командира батальйону Управління патрульної поліції в Херсонській області. Народився в селі Піски Баштанського району Миколаївської області. Закінчив Національну академію внутрішніх справ. Від 2008 по 2023 роки працював в органах УМВС. 2014 року був учасником АТО. Від 2015 р. – у патрульній поліції. 2020 року був призначений заступником командира взводу батальйону №2 Управління патрульної поліції в Миколаївській області. Улітку 2023 р. перевівся із Миколаєва до Херсона, де продовжив службу на посаді заступника командира батальйону Патрульної поліції Управління патрульної поліції в Херсонській області.

2 жовтня 2023 р. загинув у Херсоні під час ворожого обстрілу, коли виконував службові обов'язки із забезпечення заходів національної безпеки й оборони.

● Влада Ковальова провулок

Стара назва – провулок Смоленський. Розміщується в історичному районі Млини на території відразу двох районів нашого міста – Центральному та Дніпровському. Розташований паралельно вулиці Іллюші Кулика, яка проходить поруч.

Ковальов Владислав Вікторович (1984–2014) – лікар, учасник російсько-української війни, рядовий батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон». Народився 10 січня 1984 р. у м. Каховка. Закінчив Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна за фахом «Лікувальна справа». Проживав у Херсоні, чотири роки працював у відомчій лікарні УМВС, лікар-хірург.

У березні 2014 р. вступив до лав херсонської самооборони. Очолював Херсонський мобільний загін першої медичної допомоги Червоного Хреста, навчав волонтерів надавати невідкладну допомогу.

У червні 2014 р. пішов добровольцем, рядовим міліції у батальйон патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон». Використовуючи власний досвід, розробив спеціальне медичне спорядження.

Від 20 серпня 2014-го брав участь у боях за Іловайськ, де загинув 29 серпня 2014 р. – виносив поранених з-під обстрілу й помер, рятуючи життя інших. Похований у Херсоні, на кладовищі Геологів, на меморіалі пам'яті загиблих бійців АТО.

14 листопада 2014 р. за особисту мужність і героїзм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час російсько-української війни був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). 2015 року нагороджений недержавною нагородою – орденом «Народний Герой України» (посмертно).

● **Володимира Примаченка вулиця**

Стара назва – вулиця Маяковського. Розташована в центрі Херсона, починається від проспекту Незалежності (колишній Ушакова), перетинає вулицю Михайла Грушевського, проходить біля Центрального ринку та йде в історичні квартали старого міста.

Примаченко Володимир Васильович (1965–2022) – Герой України, громадський активіст, старший сержант Збройних Сил України, учасник російсько-української війни.

Народився у Кривому Розі. Строкову службу проходив на війні в Афганістані. Там 1,5 роки служив бортовим механіком та кулеметником гелікоптера Мі-8. Після повернення переїхав до Херсона, де здобув вищу освіту за спеціальністю «Менеджмент та управління персоналом». Активний учасник Революції Гідності. Входив до складу 8-ї Афганської сотні Самооборони київського Майдану. Брав участь у війні на сході України у складі 24-го окремого штурмового батальйону «Айдар». Його позивним був «Херсон». Під час вивозу поранених побратимів з-під оточеного Луганського аеропорту Володимир Примаченко отримав осколкові поранення, довгий час проходив реабілітацію. Від 2015 р. працював у Державній службі у справах ветеранів. Від липня 2019 керував київським відділом Міністерства у справах ветеранів України. На початку повномасштабного російського вторгнення знову на фронті. Брав участь у бойових діях як командир роти 242-го батальйону ТРО.

Загинув 5 червня 2022 р. на Донеччині під час виконання бойового завдання. 8 липня 2023 р. посмертно отримав звання Герой України за особисту мужність і героїзм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України. Також посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

● **Володимира Різниченка вулиця**

Стара назва – вулиця 2-га Комарова. Розташована в селищі Текстильників, виходить на вулицю Андрія Грabenка.

Різниченко Володимир Васильович (1870–1932) – український вчений-геолог, академік, один із фундаторів української геологічної науки, художник-карикатурист, літератор, громадський діяч.

Народився на Чернігівщині, навчався на фізико-математичному факультеті Харківського університету (1891–1896). Після завершення навчання працював у відділі земельних покращень Міністерства землеробства та державного майна. Від 1899 р. брав участь у щорічних геологічних експедиціях до Алтаю й Тянь-Шаню.

Упродовж 1901–1903 рр. обіймав посади помічника статистика, а згодом – завідувача статистичного відділення Херсонської повітової земської управи. Працюючи в Херсонському земстві, став одним з активних учасників Херсонської української громади під керівництвом Андрія Грабенка.

Після завершення земської служби здійснював геологічні дослідження в Центральній Азії, займався художньою та літературною творчістю. За наукові досягнення в царині геології був нагороджений золотою медаллю Російського географічного товариства.

У 1917–1918 рр. став одним з організаторів та діяльним співробітником (старший геолог, вчений секретар) Українського геологічного комітету. Згодом був співробітником науково-дослідної кафедри геології, членом та секретарем геологічної секції фізико-математичного відділу ВУАН, редагував її друкований орган – «Українські геологічні вісті», працював у складі Постійної комісії з вивчення природних багатств України. Від 1927 р. керував Українським відділенням Геологічного комітету Вищої ради народного господарства СРСР, завідував відділом загальної геології Геологічного музею ВУАН. 1929 року обраний дійсним членом ВУАН та НТШ, обіймав посаду директора Науково-дослідного геологічного інституту ВУАН (1930–1932). Автор багатьох наукових і літературних праць, політичних карикатур антиімперського спрямування.

Помер у Києві, похований на Лук'янівському цвинтарі.

● **Ганни Барвінок вулиця**

Стара назва – вулиця Серафимовича. Розташована на 2-му Північному селищі.

Названа в честь видатної української письменниці Ганни Барвінок, фольклористики та берегині літературної спадщини Пантелеймона Куліша.

Ганна Барвінок (справжнє ім'я – Олександра Михайлівна Білозерська-Куліш) (1828–1911 рр.) стала першою письменницею нової української літератури, чільною представницею літератури етнографічного реалізму. Ганна Барвінок взяла участь у першому українському феміністичному альманахові «Перший вінок» (1887). Її оповідання друкувалися на сторінках багатьох літературних журналів – «Дзвінок», «Рідний край», «Літературно-науковий вісник», «Складка» тощо.

● **Генерала Петра Григоренка вулиця**

Стара назва – вулиця Говорова. Перетинає вулицю Перекопську в районі селищ Склотарне і Виноградне.

Петро Григорович Григоренко (1907–1987) – генерал, доктор військових наук, дисидент, народився у с. Борисівка Бердянського повіту Таврійської губернії (тепер – Запорізька область). Один з ініціаторів створення УГГ. У 1930-х рр. розпочав військову кар'єру. Хоча вона складалася успішно, Григоренко нетерпимо ставився до зловживань влади і виступив проти репресій, домігшись покарання для членів НКВС, які займалися такими зловживаннями в Запоріжжі. Під час ДСВ займав командні посади, був двічі поранений, згодом викладав у Військовій академії ім. М. Фрунзе (1945–1961 рр.) та зробив наукову кар'єру. Після XX з'їзду КПРС 1956 р. Григоренко вирішив, що настав час діяти та стати «на захист прав людини, за дотримання консти-

туції й радянських законів». Але коли він виступив із відповідними ідеями на місцевому партз'їзді, його позбавили партквитка. У Москві восени 1963 р. Григоренко організував підпільну «Спілку боротьби за відродження ленінізму», за що був відправлений на примусове лікування до психлікарні. Виступав за відкрите «легальне» протистояння владі, став одним із найактивніших борців за права людини й національне визволення. Відстоював право кримських татар на повернення на батьківщину, став на захист євреїв, вірмен, німців Поволжя, турків-месхетинців, чеченців. 1969 року знову був заарештований і відправлений на примусове лікування. 1977 року генерал отримав дозвіл на поїздку до США для лікування, там його визнали психічно здоровим, у відповідь на це Григоренка 1978 року позбавили радянського громадянства. У США він доєднався до української громади, став закордонним представником УГГ, виступав на Сахаровських слуханнях 1979 року у Вашингтоні, зустрівся з президентом США Рональдом Рейганом та розповів про репресії й переслідування дисидентів у СРСР.

Помер 21 лютого 1987 р. у Нью-Йорку. У листопаді 1991 р. медична комісія, створена з ініціативи Головної військової прокуратури СРСР, провела посмертну психіатричну експертизу Григоренка і визнала його здоровим. 17 жовтня 1997 р. був посмертно нагороджений орденом «За мужність» I ступеня.

1999 року за ініціативи Меджлісу кримськотатарського народу в місті Сімферополі на площі Радянській було відкрито пам'ятник Петру Григоренку, у травні 2024 р. пам'ятник був знесений російськими окупантами.

● **Георгія Вазіна провулок**

Стара назва – провулок Вахтангова. Розташований на 1-му Північному селищі. Провулок з'єднує вулиці Руслана Сторчеуса (колишня Кольцова) та Іллі Репіна.

Вазін Георгій Андрійович (1940–2002) – диригент, народний артист України (1990), засновник та керівник камерного оркестру «Гілея».

Народився у м. Долинське Кіровоградської області. 1966 року закінчив Московську консерваторію. У 1966–1972 служив диригентом військових оркестрів у військових частинах колишнього СРСР і за кордоном (Німеччина, Чехословаччина). Від 1972 р. – у Херсоні. Працював диригентом симфонічного оркестру Херсонського музичного училища та в Херсонській обласній філармонії, де 1976 року завдяки його зусиллям та ентузіазму було створено камерний оркестр «Гілея». Творчий колектив, який очолював Вазін упродовж 25 років, був одним із найкращих камерних оркестрів України, лауреатом першого республіканського конкурсу камерних оркестрів 1978 року. Велику увагу диригент приділяв виконанню творів сучасних на той час українських композиторів – Лесі Дичко, Євгена Станковича, Ігоря Шамо, Валентина Бібіка та ін. Окремі з них прозвучали в першому виконанні. Георгій Вазін був професором ХДУ, виховав плеяду своїх послідовників, талановитих музикантів, які гідно презентують високе національне мистецтво не тільки в Україні, але й за її межами.

Значний особистий внесок талановитого диригента в розвиток української національної культури 1990 року було відзначено найвищою мистецькою державною нагородою – почесним званням «Народний артист України». 1991 року матеріали про Георгія Вазіна за популяризацію національного музичного мистецтва включено до експозицій лондонського Міжнародного музею музики серед кращих музикантів світу, 2000 року – до «Золотої книги України – 2000». 1998 року він балотувався на виборах

до Верховної Ради України за списками Народного Руху України. Був головою Херсонського відділення музичної Спілки України ім. Леонтовича.

Помер 4 січня 2002 р.

● Героїв Рятувальників вулиця

Стара назва – вулиця Олександрівська. Розташована в історичному районі Забалка, розпочинається на площі Незламності.

Назва увічнює героїзм херсонських рятувальників в умовах російської збройної агресії, є символом вдячності мешканців Херсона за допомогу та захист.

● Героїв Територіальної Оборони вулиця

Стара назва – вулиця Смольна. Розташована в мкр-ні Житлоселище.

Названа на честь мужніх захисників та захисниць територіальних добровольчих військових формувань в Україні. Сили територіальної оборони (Сили ТрО) — окремий рід сил ЗСУ, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони. Безпосереднє керівництво територіальною обороною здійснюється Головнокомандувачем ЗСУ через Командувача Сил територіальної оборони.

Початок створення Сил ТрО ЗСУ в усіх областях України припадає на травень 2014 р., що відбувалося в межах часткової мобілізації, викликаній російською агресією (так звана «гібридна війна»), яка почалася в лютому 2014 р. Свій внесок у захист української державності Сили ТрО внесли зокрема в оборонних, а згодом і контрнаступальних операціях під Києвом, Харковом, Херсоном та в інших населених пунктах нашої країни по всій лінії бойового зіткнення з окупантами.

● Героїв Херсона набережна

Стара назва – набережна Генерала О. Федорова. Набережна Дніпра в районі парку Слави.

Назва присвячена руху спротиву Херсона, героїчним місцевим мешканцям міста, що в умовах окупації здійснювали посильну відсіч окупантам, виходячи на мітинги та передаючи ЗСУ інформацію про пересування й розташування ворога, а також обронцям і визволителям Херсона й Херсонщини від російських загарбників.

Назва увічнює пам'ять про живих та полеглих Героїв, чоловіків та жінок, які захищали та звільняли Херсон та нашу Батьківщину.

● Гетьманський провулок

Стара назва – провулок Пугачова. Пролягає від площі Незламності (колишня площа Ганнібала) до проспекту Незалежності (колишній Ушакова).

Названий на честь українського козацтва та Гетьманщини. Гетьман – історична назва очільника Війська Запорозького у XVI-XVII ст., від 1648 року – правителя Української держави – Гетьманщини. Унаслідок колоніальної політики російської імперії інститут гетьманщини було скасовано спочатку тимчасово (1722–27 та 1734–50), а 1764 р. – остаточно. У травні-грудні 1918 року гетьманство було відновлено в Українській Державі Павла Скоропадського.

● Гілейський бульвар

Стара назва – бульвар Ерделі. Розміщується в Таврійському мкр-ні.

Гілея – грецька назва лісів у пониззі Дніпра. Уперше Гілея зустрічається в працях «батька» історії Геродота.

Слово «Гілея» використовувалася в назві відомого мистецького об'єднання футуристів, яке було засноване Давидом Бурлюком 1910 року в селі Чорнянка поблизу Каховки й часто проводило мистецькі акції в Херсоні.

Також 1976 року в Херсоні за ініціативою народного артиста України Георгія Вазіна було створено камерний оркестр «Гілея», який є музичною візитівкою Херсона.

● Гната Хоткевича проїзд

Стара назва – проїзд Добролюбова. Розташований у селищі Північному між провулками Патона та Шота Руставелі.

Хоткевич Гнат Мартинович (1877–1938) – відомий український письменник, актор, режисер, бандурист, композитор, мистецтвознавець, театральний і громадський діяч.

Народився в м. Харкові, навчався в Харківському технологічному інституті, за фахом – залізничний інженер. Після завершення навчання працював інженером на Харківсько-Миколаївській залізниці.

У студентські роки захопився літературною діяльністю, гастролював як співак-бандурист, популяризував українські пісні та думи. На 12-му Археологічному з'їзді в Харкові (1898 р.) організував виступ кобзарів і лірників – перший виступ ансамблевого виконавства на бандурі.

Унаслідок переслідувань за участь у революційному русі 1906 року емігрував за кордон – до Галичини. У с. Красноілів (нині у Верховинському районі Івано-Франківської обл.) організував Гуцульський театр, з яким гастролював в Австро-Угорщині. Після повернення з еміграції 1912 року проживав у Києві та Харкові, активно займався літературно-видавничою та мистецькою діяльністю, редагував часопис «Вісник культури і життя». 1917 року був обраний гласним Харківської міської думи.

За радянських часів викладав українську мову й літературу в Деркачівському зоотехнікумі (1920–1928), організував та вів клас бандури в Харківському музично-драматичному інституті (1926–1932). У 1928–1932 рр. був художнім керівником Полтавської капели бандуристів.

Гнат Хоткевич – автор багатьох літературних творів (повістей, оповідань, новел), літературознавчих розвідок, підручників гри на бандурі, перекладів світової класики, кіносценаріїв, музичних композицій. У 1928–1932 рр. було опубліковано твори письменника у 8-ми томах.

1938 року заарештований та розстріляний за звинуваченням у націоналізмі. Реабілітований 1956 року.

● Джона Говарда вулиця

Стара назва – вулиця Некрасова. Розміщується на Північному селищі.

Джон Говард (1726–1790) – всесвітньо відомий філантроп, реформатор пенітенціарної системи. Його правозахисна діяльність призвела до кардинальних змін у ставленні до ув'язнених та реформування в'язниць в Європі. Також досліджував санітарно-гігієнічні проблеми та поширення хвороб.

На початку осені 1789 р. Джон Говард прибув до Херсона, де спалахнув епідемічний висипний тиф, відвідував лікарні, місця ув'язнення, з Херсона виїжджав до Миколаєва, Богоявленська та Садового (на Інгульці). У Садовому заразився на цю хворобу й невдовзі помер. Місце свого поховання філантроп, відчувачи наближення смерті, визначив сам у бесіді зі своїм краянином – контрадміралом Прістманом, який служив на російському флоті: «Поховайте мене там, де я любив прогулюватися (дача Дофіне поблизу сучасної Степанівки). Я не бажаю ні пам'ятників, ні написів, але хотів би, щоб на моїй могилі був установлений сонячний годинник». Цим він змінив попередній заповіт поховати його в Кардингтоні (Англія) разом із дружиною. Цю останню волю виконали, але крім того 1821 року поставили ще один пам'ятник – у Херсоні біля лікарні та нової тюрми, яку тоді тільки будували на вулиці Поштової (проспект Незалежності). Цей пам'ятник зберігся. Могила в Степанівці не збереглася, утім надгробок Говарда був установлений на цвинтарі поблизу Північної виправної колонії № 90. На цей цвинтар і веде вулиця.

Довгий час одна з центральних вулиць міста називалась Говардівською (зараз проспект Незалежності).

● Євгена Чикаленка вулиця

Стара назва – вулиця Тимірязєва. Розташована в районі Житлоселища, між вулицями Стрітенською та Садовою, поряд із Херсонським державним аграрно-економічним університетом.

Чикаленко Євген Харлампійович (1861–1929) – український агроном, видавець, публіцист, меценат, громадський діяч.

Народився на Одещині, навчався на природничому факультеті Харківського університету, за фахом – агроном. За участь у радикальних студентських гуртках потрапив під гласний нагляд поліції.

Від 1885 р. господарював у родовому маєтку в с. Перешори Ананьївського повіту Херсонської губернії, упроваджуючи передові наукові технології. Створив зразкове агрогосподарство, яке отримало високу оцінку з боку земств Херсонщини. За підтримки місцевих земців займався популяризацією сучасних агрономічних знань серед сільського населення. Видав півмільйонним накладом серію українськомовних брошур під загальною назвою «Розмови про сільське господарство».

Сприяв розвитку української громади в Херсоні, мав тісні особисті й ділові зв'язки з місцевими лідерами українства, фінансував різні культурні проекти.

Від 1894 року мешкав в Одесі, працював над підготовкою та виданням російсько-українського словника. Як меценат надавав фінансову підтримку Науковому товариству ім. Т. Г. Шевченка (Львів), часопису «Киевская старина», газеті «Селянин» (Львів), молодим українським літераторам.

На початку ХХ ст., проживаючи в Києві, став фундатором та редактором-видавцем перших українськомовних щоденних газет ліберального спрямування – «Громадська думка» (1906) і «Рада» (1906–1914). Як активний учасник українського громадського життя, брав участь у створенні українських політичних партій Наддніпрянщини – Української демократичної партії (1904) та Української демократично-радикальної партії (1905). 1908 року посприяв заснуванню Товариства українських поступовців, був його фактичним керівником.

1917 року став одним з ініціаторів скликання Центральної Ради. Від 1919 року перебував у політичній еміграції в Польщі, Австрії та Чехословаччині. Очолював Термінологічну комісію при Українській господарській академії у Подебрадах.

Автор популярних агрономічних посібників, словників, щоденника та спогадів.

Помер 1929 року в місті Подебради (Чехословаччина).

● Євгена Яковенка вулиця

Стара назва – вулиця Фонвізіна. Розташована в селищі Північному поряд із Херсонською обласною інфекційною лікарнею ім. І. Г. Горбачевського.

Яковенко Євген Іванович (1865–1943) – український лікар-гігієніст, учений, публіцист, державний і громадський діяч.

Народився на Полтавщині, навчався на природничому факультеті Петербурзького університету (1884–1887). За участь у народницьких гуртках висланий на п'ять років до Східного Сибіру. У 1894–1897 рр. перебував за кордоном, у Німеччині та Швейцарії, вивчав медицину в університетах Цюриха, Лейпцига та Вюрцбурга. 1897 року здобув ступінь доктора медицини у Вюрцбурзькому університеті. Згодом працював лікарем у громаді сестер милосердя в Смоленську.

Від 1899 року обіймав посаду земського санітарного лікаря Херсонського повіту, був ініціатором утворення та першим керівником бактеріологічної лабораторії в Херсоні, викладав у Херсонській земській фельдшерській школі. Від 1905 року Євген Яковенко очолював Херсонське товариство сприяння фізичному вихованню дітей, а від 1907 року був заступником голови Товариства херсонських лікарів.

1905 року став членом Херсонського повітового комітету Конституційно-демократичної партії, одним із лідерів херсонських «кадетів». Працював у структурах херсонського міського самоврядування як гласний (депутат) думи (1909–1919), член управи (1916–1917) та міський голова (березень–серпень 1917 р.). У липні 1917 р. під час перших демократичних виборів до міської думи очолював український список (єдиний обраний за списком гласний).

У березні–квітні 1917 р. обіймав посаду заступника губерньського комісара Тимчасового уряду, а в травні 1918 р. був обраний головою Херсонської губерньської народної управи. Як очільник місцевого самоврядування на Херсонщині в роки революції, сприяв послідовній українізації різних сфер суспільного життя.

Визнанням заслуг Євгена Яковенка на ниві земської медицини стало його призначення в липні 1918 р. товаришем (заступником) міністра охорони здоров'я та опікування Української Держави.

1919 року переїхав на Полтавщину, проживав у рідному селі Шишаки. Згодом керував санітарно-статистичними дослідженнями в Наркоматі охорони здоров'я РРФСР

(1924–1928), Центральному інституті професійних хвороб у Москві, займався викладацькою й літературно-видавничою роботою.

Автор багатьох наукових праць у сфері медицини, мемуарів.

Похований у с. Шишаки на Полтавщині.

● **Забалківська вулиця**

Стара назва – вулиця Комарова. Розташована в історичному районі Забалка між Миколаївським шосе та вулицею Андрія Орлова.

Назва відображає просторові характеристики вулиці, її розташування в центрі історичного району Забалка. Район з'явився наприкінці XVIII ст., нове розпланування отримав 1809 року. Від центральної історичної частини міста район відокремлює балка без назви, що й народило назву «Забалка». Забалківська вулиця пролягає майже по вершині повздовжнього пагорба району.

● **Збройних Сил України площа**

Стара назва – площа 200-річчя Херсона. Розташована на Миколаївському шосе на в'їзді до Північного мкр-ну.

Назва відображає роль Збройних Сил України в обороні держави, захисті її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, у відсічі російської збройної агресії, є символом вдячності мешканців Херсона за деокупацію міста в листопаді 2022 р.

● **Івана Багряного вулиця**

Стара назва – вулиця Грибоєдова. Розміщується на Північному мкр-ні, перетинається з вулицею Джона Говарда, входить до комплексу вулиць, присвячених діячам літератури й мистецтва.

Іван Багрянйй (Лозов'яга Іван Павлович) (1905–1963) – український поет, прозаїк, драматург, публіцист, журналіст та політичний діяч. Голова Української національної ради. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (1992, посмертно), номінант на Нобелівську премію з літератури (1962). Входив до літературного об'єднання «МАРС» («Майстерня революційного слова»).

Народився в місті Охтирка Харківської губернії (тепер – Сумська область). Набуття популярності припало на початок кампанії проти українських митців, коли його поезії зазнали різкої критики, що 1932 року переросла у звинувачення в контрреволюційній агітації. 1932 року Багряного заарештували. Спочатку він утримувався в тюрмі ДПУ, а після майже річного ув'язнення був засуджений на три роки заслання на Далекий Схід, здійснив невдалу спробу втечі, за що його термін покарання було подвоєно. Після повернення додому 1938 року одразу був заарештований вдруге за «участь у націоналістичній контрреволюційній організації», але восени 1940 року його випустили. Пізніше цей досвід він відобразив у романах «Тигролови» (1944) та «Сад Гетсиманський» (1950). Під час ДСВ виїхав у Галичину, де доєднався до українського підпілля, брав участь у створенні Української Головної Визвольної Ради, активно працює: пише романи «Тигролови», «Люба», поему «Гуляй-поле». 1945 року емігрував до Німеччини.

Став відомий за кордоном завдяки своєму листу-памфлету «Чому я не хочу вертатися до СРСР?» (1946), перекладеного багатьма мовами. У ньому він звинувачував радянський режим у знищенні українського селянства, інтелігенції, церкви, Голодоморі, та пояснив світові, чому українці не хочуть вертатись на Батьківщину, окуповану більшовицьким режимом, і чим загрожують вимушеним емігрантам репатріаційні комісії з СРСР. За кордоном проводив активну громадську і літературну діяльність: редагував газету «Українські вісті», заснував Українську революційно-демократичну партію (1948), був головою виконавчого органу Української Національної Ради і заступником президента УНР.

Помер в Новому Ульямі (Німеччина).

● Івана Білокура провулок

Стара назва – провулок Крамського. Розміщується на ХБК, в Дніпровському районі, в мкр-ні, який неофіційно називається мкр. художників.

Білокур Іван Григорович (1934–1999) – український скульптор, член Спілки радянських художників України з 1970 р. Народився в селі Богданівці (нині Бориспільський район Київської області). Від 1960 року перебував у Херсонському обласному товаристві художників. Працював у галузях станкової та монументальної скульптури.

Автор відомих, знакових пам'яток – Тарасові Шевченку в Херсоні на проспекті Текстильників (1971, архітектор Юрій Тарасов), Першим корабелам у Херсоні (1972, у співавторстві з Володимиром Потребенком та Василем Шкуропатом, архітектори Юрій Тарасов і Григорій Сикула), Богдану Хмельницькому у Бериславському районі (1995, у співавторстві з Володимиром Потребенком). Також Іван Білокур створив пам'ятник Тарасу Шевченку в Залаегерсезі, Угорщина (1986, архітектор Михайло Костюченко).

Упродовж 1989–1999 рр. створив багато медалей, зокрема: «Михайло Грушевський», «Іван Мазепа», «Василь Стус», «Володимир Винниченко», «500 років українському козацтву», «Леся Українка».

Брав участь в обласних, республіканських і закордонних виставках від 1961 року. Зокрема за кордоном провів виставки в Болгарії у 1974–1982 роках, в Угорщині 1986 року. 2001 року відбулася посмертна його виставка в Херсонському художньому музеї імені Олексія Шовкуненка.

Помер у Херсоні 28 жовтня 1999 р.

● Івана Мазепи вулиця

Стара назва – вулиця Степана Разіна. З'єднує вулицю Іллюші Кулика з парком Херсонська фортеця.

Іван Мазепа (1639–1709) – військовий та політичний діяч, Гетьман Війська Запорозького, голова козацької держави на Лівобережній (1687–1704) і всій Наддніпрянській Україні (1704–1709), князь Священної Римської імперії (1707), меценат.

Народився у с. Мазепинці (тепер – село Білоцерківського району Київської області), походить зі шляхетського роду Мазеп-Колединських. Закінчив Києво-Могилянський колегіум, Єзуїтську колегію у Варшаві, навчався в Німеччині, Італії, Франції, Голландії. Захоплювався мистецтвом і поезією. Розпочав дипломатичну та військову

кар'єру при дворі польського короля Яна II Казимира, але 1663 року повернувся в Україну. Служив у гетьмана Петра Дорошенка (1669), а потім – у гетьмана Івана Самойловича, виконував дипломатичні місії. 1687 року був обраний гетьманом. Фінансував церковне та цивільне будівництво в Києві, Чернігові, Батурині, Переяславі, Глухові. Деякий час був союзником Петра I, але після його спроб втягнути Україну в Північну війну та наступу на автономію Гетьманщини уклав угоду зі шведським королем Карлом XII, за якою Швеція мала забезпечити звільнення України з-під влади Москви за допомоги українців у війні проти останньої. Після поразки в Полтавській битві (17 червня 1709-го) відступив у Бендери (Молдова), де й помер у ніч на 22 вересня 1709 р.

Іван Мазепа разом із Борисом Шереметьєвим 31 липня 1695 р. захопив фортецю Кизикермен (нині Берислав на Херсонщині), а 1698 р. союзницька армія взяла фортецю в облогу. У ті ж роки за наказом Івана Мазепи було складено перший деталізований опис Дніпра, зокрема й Нижнього Дніпра, околиць сучасних Херсона до Очакова.

● Івана Сагатовського вулиця

Стара назва – вулиця Москвіна. З'єднує вулицю Івана Богуна та вулицю Віталія Новицького в мкр-ні Шуменському.

Іван Лукич Сагатовський (1882–1951) – український актор, режисер та театральний діяч. Народився у м. Київ. Справжнє прізвище – Мавренко-Коток. 1898 року розпочав театральну кар'єру в ролі старого Сірка у виставі «За двома зайцями», поставленій Михайлом Старицьким. Грав у різних київських театрах, зокрема у трупах Кропивницького та Старицького. У 1902–1919 рр. очолив власну трупу, репертуар якої складали українські класичні твори і п'єси, перекладені українською мовою. 1918 року до трупи доєдналась згодом відома українська оперна співачка Оксана Петрусенко, а вже наступного Сагатовський заснував Український драматичний театр у Херсоні. Був актором багатьох українських театрів, вів гастрольне життя. 1928 року зіграв роль управителя контори в німому фільмі «Пригоди Полтинника» за мотивами оповідання Володимира Винниченка «Федько-халамидник».

Помер у м. Стрию Львівської області.

● Ігоря Сікорського вулиця

Стара назва – вулиця Жуковського. Перетинає вулиці Джона Говарда й генерала Алмазова в мкр-ні Північному.

Ігор Іванович Сікорський (1889–1972) – видатний американський авіаконструктор українського походження, народився в Києві. 1918 року емігрував до США, де 1923-го заснував компанію Sikorsky Aircraft (тепер – Lockheed Martin).

Ще юнаком зацікавився авіаконструюванням. У 1907–1911 рр. навчався в Київському політехнічному інституті. 1913 року створив перший у світі чотиримоторний літак S-21, а 1914-го – важкий бомбардувальник S-22. 1918 року емігрував до Франції, а згодом – до США, де вдруге розпочав кар'єру авіаконструктора. Сікорський продовжив проектування чотиримоторних літаків та літака-амфібії, але коли акції компанії впали, вирішив зосередитись на розробленні гелікоптера. Перший гелікоптер Сікорський намагався створити ще в 1909–1910 рр. Після першого зразка VS-300 (S-46) він розробив Sikorsky R-4 (1942 р.), що був першим одногвинтовим, повністю керованим

гелікоптером. Ще більшої популярності набула модель гелікоптера Sikorsky H-19 (S-55) (1950 р.). Ці моделі використовувались армією та військово-повітряними силами, береговою охороною США. Sikorsky H-19 мав довгу військову кар'єру в усьому світі, а також став популярним і в цивільній сфері до кінця ХХ ст.

Помер Сікорський в Істоні (Коннектикут, США).

● **Каштанова вулиця**

Стара назва – вулиця Карбишева. Розташована в Таврійському та Північному селищах.

Назва пов'язана з місцевою народною топонімією. Вулиця бере початок від міської ділянки, яку в народі називають «Каштан», «на Каштані» – за назвою магазину, який мав неабияку популярність у 80-90-х роках ХХ століття і був точкою тяжіння Таврійського мікрорайону. Також каштан – одне з улюблених дерев херсонців, яке активно використовувалося для озеленення міста.

● **Конторський провулок**

Стара назва – провулок Попова. Розташований в історичній частині Херсона, виходить на вулицю Театральну.

Провулку повернуто історичну назву. У 1830-х рр. до новоспрудженої будівлі на розі теперішньої вулиці Театральної та провулку Конторського перемістилася Херсонська поштова контора. Тут до 1973 р. розміщувався Херсонський головпоштамт, а нині – відділення Укрпошти.

● **Костя Гордієнка вулиця**

Стара назва – вулиця Лавреньова. Розташована в Шуменському мкр-ні, виходить на вулиці Івана Богуна та Миколи Куліша.

Гордієнко Кость (?–1733) – український військовий і політичний діяч, кошовий отаман Війська Запорозького, гетьман дубоссарський (від 1714 р.). Останні роки життя тісно пов'язані з територією Херсонщини.

Народився на Полтавщині, освіту здобув у Києво-Могилянському колегіумі. Долучився до Війська Запорозького Низового, неодноразово обирався кошовим отаманом від 1702 по 1728 роки. Відстоюючи політичні права Запорожжя, виступав проти Московської держави. Перебував в опозиції до Івана Мазепи, доки той проводив лояльну політику щодо Московії. Після зміни політичної орієнтації Мазепи уклав військовий союз із Гетьманщиною у війні проти Петра І. У березні 1709 р. на підставі угоди про звільнення українських земель з-під зверхності московського царя перейшов на бік шведського короля Карла XII разом із 8 тис. запорозьких козаків.

Після поразки в Полтавській битві сприяв переправі через Дніпро шведських та українських військ біля с. Переволочна, із загоном козаків відступив до м. Бендери (Молдова). Після смерті Мазепи став близьким сподвижником гетьмана Пилипа Орлика та співавтором його Конституції («Договори і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького»). 1711 року входив до складу гетьманського посольства до Стамбула з метою залучення Османської імперії до війни з Московською державою. Брав участь

разом із гетьманськими військами, військом кримського хана Девлет-Гірея II та польськими підрозділами Потоцького в поході на Правобережну Україну. 1713 року відбув до Олешківської Січі, згодом очолював запорозьке козацтво на Кам'янській Січі. 1729 року відійшов від політичної боротьби.

Помер і похований на Кам'янській Січі (с. Республіканець, Херсонська область).

● **Левка Лук'яненка вулиця**

Стара назва – вулиця Нестерова. З'єднує сквер Авіаційний та Миколаївське шосе в мкр-ні Північному.

Левко Григорович Лук'яненко (1928–2018) – український політичний та громадський діяч, дисидент, Герой України.

Народився в с. Хрипівці Чернігівської області. Наприкінці 1944 року 15-річного юнака мобілізували та відправили служити спочатку на Житомирщині та Київщині, а згодом – в Австрії, військова служба закінчилася лише 1953 року, а в Україну Лук'яненко повернувся вже після закінчення юридичного факультету Московського університету 1958 року. За розподілом потрапив пропагандистом у Радехівський район Львівської області, де став свідком радянських злочинів проти місцевого населення. Заснував з однодумцями підпільну партію Українська Робітничо-Селянська Спілка. 1959 року переводиться до адвокатури, а 1961 року Лук'яненко заарештовують. На думку слідства, Лук'яненко «з 1957 виношував ідею відриву УРСР від СРСР, підривав авторитет КПРС, зводив наклепи на теорію марксизму-ленінізму». У таборях Лук'яненко зустрів однодумців, брав активну участь у страйках та боротьбі з адміністрацією таборів за фактами грубого порушення законодавства і прав в'язнів. Після звільнення 1976 року Лук'яненко увійшов до складу УГГ, а 1977-го після активної правозахисної діяльності, що набула розголосу за кордоном, його знову заарештовують. 1988 року Лук'яненко заочно обирають головою відновленої УГГ (1988 – Українська Гельсінська Спілка). 30 листопада Лук'яненко був помилуваний і 1989 року повернувся в Україну. У березні 1990 р. стає народним депутатом Верховної Ради, а 24 серпня 1991 р. – одним зі співавторів «Акта проголошення незалежності України». Засновує Українську республіканську партію, від 1992 року – Надзвичайний і Повноважний посол України в Канаді. Неодноразово відвідував Херсон і Херсонщину, виступав перед молоддю.

Помер у Києві.

● **Леоніда Глібова проїзд**

Стара назва – проїзд Крилова. Розташований між вулицями Чорноморською та Січових Стрільців.

Глібов Леонід Іванович (1827–1893) – відомий український письменник, поет, байкар, видавець, громадський діяч.

Народився на Полтавщині, навчався в Ніжинському юридичному ліцеї князя Безбородька, за фахом – педагог. Працював учителем історії та географії в народному училищі (м. Чорний Острів) на Поділлі, у Чернігівській чоловічій гімназії.

У 1861–1863 роках був редактором-видавцем ліберально-демократичної газети «Черниговский листок», автором численних публікацій на гострі соціальні теми.

За активну громадську позицію зазнав адміністративних переслідувань від російської влади, потрапив під поліцейний нагляд, утратив право на педагогічну діяльність.

Від 1865 року був співробітником Чернігівського губернського статистичного комітету, а впродовж 1867–1893 рр. керував роботою друкарні Чернігівського губернського земства.

Відомий в українській та світовій літературі передусім як талановитий байкар. Він посприяв остаточному утвердженню в українському письменстві жанру реалістичної байки. Був автором понад сотні українських байок, а також віршів, фейлетонів, оповідань, публіцистичних статей, творів для дітей.

Помер та похований у Чернігові.

● **Леся Курбаса вулиця**

Стара назва – вулиця Огарьова. Розташована в північно-західній частині Північного селища.

Лесь Курбас (1887–1937) – режисер, актор, теоретик театру, народний артист Української РСР, один із найбільш відомих представників «Розстріляного відродження». 1922 року заснував театр «Березіль», який прославився своїми новаторськими постановками. Найбільш відомі свої вистави Курбас створив у співавторстві з драматургом Миколою Кулішем, який прожив частину свого життя в Херсоні.

● **Маріупольська вулиця**

Стара назва – вулиця Волгоградська. Розміщується на Військовому Форштадті, перетинає вулицю Перекопську та веде до Дніпра.

Названа на честь міста Маріуполь на Донеччині, на пошану його мешканцям та воїнам, які захищали місто, зокрема херсонцям, що загинули в битві за Маріуполь 2022 року.

● **Меморіальний провулок**

Стара назва – провулок Пугачова. Проходить від проспекту Незалежності (колишній Ушакова до вул. Іллюші Кулика).

Провулок огинає Херсонське меморіальне кладовище – найстаріший цвинтар міста. Найдавніші поховання цвинтаря сягають кінця XVIII ст. Тут поховані один із перших будівничих сучасного Херсона архітектор-інженер Іоанн Герман, філантроп Іван Тропін, діячки освіти сестри Гозадінови, науковець Георгій Скадовський, протоієрей Леонід Гошкевич та ін. Тут збереглися поховання українських козаків, військові поховання часів Кримської, Першої та Другої світових війн, жертв репресій.

● **Миколи Леонтовича провулок**

Стара назва – провулок Чехова. Розташований між вулицями Чорноморською та Січових Стрільців.

Леонтович Микола Дмитрович (1877–1921) – український композитор, хоровий диригент, піаніст, педагог, фольклорист, громадський діяч.

Народився на Поділлі, навчався в Кам'янець-Подільській духовній семінарії. Працював учителем у сільських школах, згодом викладав музику і спів у Тульчинському епархіальному жіночому училищі.

У роки Української революції переїхав до Києва, де розгорнув активну діяльність як диригент і композитор. Низку його творів включили до свого репертуару професійні та самодіяльні колективи України. Після приходу більшовиків працював у музичному комітеті при Народному комісаріаті освіти, викладав у Музично-драматичному інституті імені Миколи Лисенка, у Народній консерваторії, на курсах дошкільного виховання.

Основу музичної спадщини М. Леонтовича становлять хорові мініатюри – обробки українських народних пісень, які виконують українські хори в Україні та за її межами. Тематика хорових мініатюр композитора надзвичайно різноманітна. Це обрядові, церковні, історичні, чумацькі, жартівливі, танцювальні, ігрові пісні. М. Леонтович є автором відомих хорових обробок українських народних пісень «Щедрик», «Козака несуть», «Ду-дарик», «Із-за гори сніжок летить» та багатьох інших.

Загинув у селі Марківка Гайсинського повіту від рук співробітника ВУНК.

● **Миколи Хвильового провулок**

Стара назва – провулок Панфілова. Розміщується у Дніпровському районі та бере свій початок від вулиці Генерала Петра Григоренка.

Микола Хвильовий (Фітільов Микола Григорович, 1893–1933) – український прозаїк, поет, публіцист, народився в Тростянці на Сумщині (тоді – Охтирський повіт Харківської губернії). Ідейний провідник українського відродження, згодом відомого як «українське Розстріляне Відродження». Від 1921 року був активним учасником багатьох літературних організацій – «Гарт», Урбіно, ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури), Пролітфронт. Маючи комуністичні погляди, Хвильовий виступав за окремий шлях української культури та мистецтва та проти нав'язування ідеї меншовартості української культури.

Навесні 1933 року Хвильовий разом із письменниками та митцями, мобілізованими до культбригад, відвідав села Полтавщини, де став свідком злочину Голодомору. Ця подорож, арешти його товаришів по перу, переслідування, зневіра в комуністичні ідеали, призвели його до самогубства. Користувався величезним авторитетом та популярністю в Україні, зокрема на Херсонщині.

● **Михайла Брайчевського провулок**

Стара назва – провулок Лермонтова. Розташований між вулицями Чорноморською та Сікових Стрільців.

Брайчевський Михайло Юліанович (1924–2001) – український історик та археолог, професор, заслужений діяч науки і техніки, громадський діяч, дисидент.

Народився в Києві, навчався на історичному факультеті Київського університету. Від 1947 року працював в Інституті археології АН УРСР як фахівець у галузі ранньослов'янської та середньовічної археології. У 1960–1968 рр. обіймав посаду старшого наукового співробітника Інституту історії АН УРСР. Відіграв важливу роль у становленні пам'яткоохоронної справи в Україні. Був одним із фундаторів й активних діячів Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1966).

У добу «відлиги» долучився до дисидентського руху. 1966 року підготував трактат «Приєднання чи возз'єднання? Критичні замітки з приводу однієї концепції», де викрив політизовані схеми радянської історіографії. 1968 року став підписантом колективного звернення інтелігенції до керівництва СРСР проти політичних судових процесів («Лист 139-ти»). Наслідком стало звільнення з посади, заборона займатися науковою діяльністю.

У часи незалежної України Брайчевський працював професором кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія» (від 1992 р.), був обраний членом Української вільної академії наук (США) та Наукового товариства імені Т. Шевченка, став Лауреатом премії Фундації Антоновичів та премії ім. Грушевського.

Помер і похований у Києві.

● Михайла Грушевського вулиця

Стара назва – вулиця Потьомкінська. Розміщується в середмісті, веде від вулиці Залізничної до Дніпра перетинає сквер Михайла Грушевського (стара назва – Потьомкінський).

Михайло Сергійович Грушевський (1866–1934) – український історик, громадський і політичний діяч, народився 29 вересня 1866 р. у місті Холм (тепер – Польща). Найвидатнішою його працею вважається Історія України–Руси, в якій викладається історія України від прадавніх часів до другої половини XVII століття. Лютнева революція 1917 р. уможливила його повернення до Києва, коли Українську Центральну Раду вже було створено, а його заочно обрано її головою. Грушевський розгортає бурхливу діяльність, пише численні статті та звернення, готує грандіозну національну маніфестацію, яка відбулась на Софійській площі 1 квітня 1917 р. Від цього моменту Михайло Грушевський стає центральною постаттю політичного життя України – як голова і провідний ідеолог Центральної Ради. Емігрує 1919 року, але 1921-го повертається. Був обраний академіком ВУАН, керує науковими установами, 1929 року обирається академіком АН СРСР. Після процесів Промпартії, СВУ (Спілки визволення України), що ознаменували курс Сталіна на створення тоталітарної, радянсько-московської держави, Грушевський зазнав переслідувань. 1931 року Грушевського заарештували як керівника вигаданого чекістами «Українського націоналістичного центру», проте відпустили. Помер Грушевський у Кисловодську.

Похований на Байковому кладовищі у Києві.

Назва вулиці пов'язана з тим, що на ній у 1917–1918 рр. розташовувався Український Народний Будинок, що об'єднував під одним дахом херсонське товариство «Просвіта», видавниче товариство «Українська книгарня», «Українську вчительську спілку», товариство «Вільне козацтво», «Українську Революційну Раду» тощо.

● Михайла Грушевського сквер

Стара назва – сквер Потьомкінський.

Див. статтю про вулицю Михайла Грушевського.

● Михайла Коцюбинського вулиця

Стара назва – вулиця Достоевського. Розташована у селищі Північному, між вулицями Ганни Барвінок та Левка Лук'яненка.

Коцюбинський Михайло Михайлович (1864–1913) – український письменник, журналіст, громадський діяч.

Народився у м. Вінниці, навчався в Кам'янець-Подільській духовній семінарії. Отримав кваліфікацію народного вчителя, працював домашнім учителем і репетитором. У 1892–1897 рр. був співробітником Одеської філоксерної комісії, у 1897–1998 рр. – редакції газети «Волинь» у Житомирі.

Упродовж 1898–1911 рр. перебував на службі в Чернігівському земстві як діловод, статистик, завідувач відділу народної освіти, редагував «Земський збірник Чернігівської губернії».

Поруч зі службовою діяльністю активно займався літературною творчістю. Коцюбинський належить до найоригінальніших українських прозаїків, одним із перших в українській літературі здійснив реформаторські кроки в напрямку модерної європейської прози.

В українську літературу увійшов як майстер психологічної прози. Вершинами його художнього стилю вважаються повісті «Fata Morgana» (1904, 1910), «Тіні забутих предків» (1911), оповідання «Що записано в книгу життя» (1911), новела «Intermezzo» (1908).

Михайло Коцюбинський неодноразово відвідував Херсон, був у тісних творчих й особистих зв'язках із Миколою Чернявським, членами місцевої української громади. Разом із Чернявським став упорядником та редактором виданого в Херсоні літературного альманаху «З потоку життя» (1905).

Похований у Чернігові.

● **Молочна Балка провулок**

Стара назва – провулок Островського. Розташований у Шуменському мкр-ні, поєднує вулиці Комкова та Штурвальну.

Назва відображає просторові характеристики провулка, розташованого вздовж балки Молочної, яка містилася в західних передмістях Херсона. Походження назви самої балки пов'язане з розташуванням на ній корівників та скотобоєнь.

● **Морської Піхоти вулиця**

Стара назва – вулиця Марії Фортус. Розташована на Карантинному острові, у районі селища Нафтогавань та Гідропарку, уздовж річища Дніпра.

Назва відображає роль морської піхоти Збройних Сил України в обороні держави, захисті її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, у відсічі збройної агресії російської федерації, є символом вдячності мешканців Херсона за звільнення та оборону міста в період російсько-української війни.

● **Національної Гвардії України проспект**

Стара назва – проспект Адмірала Сенявіна. Розташований у Таврійському мкр-ні та селищі Північному.

Назва відображає роль Національної гвардії України у відсічі російської збройної агресії, охороні громадського порядку, захисті прав та свобод населення України від злочинних дій, є символом вдячності мешканців Херсона за звільнення та оборону міста в період російсько-української війни.

● Незалежності проспект

Стара назва – проспект Ушакова. Розташований у центральній частині Херсона, поєднує площі Привокзальну та Ю. Тугушкіна (набережна Дніпра).

Назва центрального проспекту Херсона відображає історію боротьби українського народу за незалежність, є символом стійкості мешканців Херсона у відстоюванні свободи в часи російської окупації. На проспекті 2022 року на початку окупації відбувалися антивоєнні протести. Разом із центральною площею Свободи формує єдиний топонімічний комплекс.

Питання про перейменування головної вулиці міста було порушено громадськістю ще до початку повномасштабного російського вторгнення. Тоді пропонувалося відновити історичну назву вулиці – Говардівська – на честь англійського філантропа Джона Говарда. За результатами соціологічних досліджень, цю саму назву схвалювали херсонці у 2023–2024 рр. (див. додатки). Проте Херсонською міською військовою адміністрацією було запропоновано назву «проспект Незалежності» – на знак ушанування оголошення незалежності Української Народної Республіки 9 (22) січня 1918 р. і на честь ухвалення Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

● Незламності площа

Стара назва – площа Ганнібала. Розташована в історичній частині Херсона, на перехресті Миколаївського шосе, вулиць Михайла Грушевського, Героїв Рятувальників та провулку Гетьманського.

Існують слова, які стають словами-маркерами в певні історичні періоди. Слово «незламність» чітко асоціюється з повномасштабним російським вторгненням в Україну й надає уявлення про дух і настрої херсонців під час російсько-української війни. Ця назва також асоціюється з діяльністю «пунктів незламності», які почали працювати в Херсоні 2023 року, де можна було отримати базову допомогу в часи ворожих атак на критичну інфраструктуру – попити чаю, погрітися, підзарядити телефон, приєднатися до інтернету.

● Нескорених площа

Стара назва – площа 40 років Перемоги. Розташована в Таврійському мкр-ні, на перехресті проспекту 200-річчя Херсона та вулиці 49-ї Гвардійської Херсонської дивізії.

Назва площі присвячена незламності та вірності Україні мешканців Херсона.

● Олександра Бережного вулиця

Стара назва – вулиця Сурикова. Розташована на 1-му Північному селищі Центрального району. З'єднує два проспекти – Національної гвардії (колишній Адмірала Сенявіна) та проспект Романа Шухевича (колишній Кутузова).

Бережний Олександр Миколайович (1950–2009) – херсонський художник.

Народився 30 серпня 1950 р. у місті Сатка Челябінської області РСФСР. У дитинстві переїхав в Україну. Жив в Олешках. Закінчив художньо-графічний факультет Одеського педагогічного інституту ім. К. Ушинського. У 1976–1997 роках працював художником Художньо-виробничого комбінату Херсонської обласної організації Національної спілки художників України, членом якої став 1984 р. Викладав на художньо-педагогічному факультеті ХДУ. Роботи художника виконано в техніці масляного живопису, акварелі, пастелі.

На його рахунок понад десять персональних виставок в Україні, Росії, Іспанії, Франції, Бельгії, Нідерландах та Німеччині. Картини художника зберігаються в Херсонському художньому музеї імені Шовкуненка, а також у приватних колекціях України, США, Франції, Німеччини Італії, Норвегії, Польщі. 2008 року вийшов його художній альбом «Акварелі Олександра Бережного. Херсон очима художника».

Трагічно загинув у Херсоні 2009 року.

● **Олени Пчілки вулиця**

Стара назва – вулиця Тургенєва. Розташована в Північному мкр-ні, з'єднує вулицю Ракетну та вулицю Левка Лук'яненка.

Олена Пчілка (Ольга Драгоманова (Косач), 1849–1930) – українська письменниця, перекладачка, етнографка, публіцистка та громадська діячка, народилася у Гадячі. Стала першою в Україні знавчиною народного мистецтва. 1876 року видала альбом «Український народний орнамент», що витримав п'ять перевидань. Саме тоді Ольга Косач взяла собі псевдонім Олена Пчілка. У цей час вона починає працювати як видавчиня: 1880 року власним коштом видає «Співомовки» Степана Руданського та кілька своїх перекладів. Є авторкою багатьох оповідань, а також спогадів, присвячених своєму старшому братові – історик та громадському діячеві Михайлу Драгоманову. Найбільш відомою з дітей Олени Пчілки була Лариса – Леся Українка. Олена Пчілка була активною діячкою українського жіночого руху і видавчиною першого в Україні феміністичного альманаху «Перший вінок». 1920 року її заарештували за те, що під час святкування дня народження Тараса Шевченка в Гадяцькій гімназії вона огорнула погруддя поета синьо-жовтим прапором. Після арешту Олена Пчілка виїхала до Могилева, де перебувала до 1924 р., а відтоді до смерті жила в Києві, де працювала у Всеукраїнській академії наук (1925 року стала її членкинею-кореспонденткою).

● **Остапа Вишні провулок**

Стара назва – провулок Степана Разіна. З'єднує вулицю Іллюші Кулика та вулицю Бахмутську на Млинах.

Остап Вишня (Павло Михайлович Губенко, 1889–1956) – український письменник, сатирик, народився на хуторі Чечва Зіньківського повіту Полтавської губернії (тепер – Охтирського району Сумської області). Закінчив Київську військово-фельдшерську школу 1907 року, а 1917-го став студентом історико-філологічного факультету Київського університету, але не закінчив навчання. 1919 року Губенко вже завідував Медико-санітарною управою Міністерства шляхів УНР у м. Кам'янці-Подільському. Того ж року в газеті «Народна воля» за підписом «П. Грунський» він надрукував

свій перший сатиричний твір – фейлетон «Демократичні реформи Денікіна». 1920 року Губенко приїхав до Києва, де його заарештували більшовики і рік тримали у в'язниці. Проте вже у квітні 1921 р. він почав працювати в республіканській газеті «Вісті ВУЦВК», а ще через кілька місяців – відповідальним секретарем «Селянської правди». 1921 року опублікував перший фейлетон «Чудака, їй-богу!» під псевдонімом «Остап Вишня». Митець брав участь у діяльності літературних об'єднань «Плуг» і «Гарт», в організації та редагуванні перших номерів журналу «Червоний Перець». 1933 року Остапа Вишню знову заарештували за звинуваченням у контрреволюційній діяльності й засудили до розстрілу, що замінили на десятирічне ув'язнення. 1943 року письменника звільнили. 1944 р. було опубліковано його «усмішку» «Зенітка», яка обійшла всі fronti й часто звучала на радіо. Після війни був членом редколегії журналу «Перець», членом правління Співки письменників України. 1955 року судовими органами СРСР Остапа Вишню було реабілітовано. Через рік, 28 вересня 1956 р., письменник помер від серцевого нападу в Києві.

Твори Остапа Вишні мали величезну популярність. У мешканців Херсонщини, куди письменник приїздив на полювання й порибалити, збереглися теплі спогади про письменника. Його мисливська садиба була реконструйована на території села Кринок Олешківської територіальної громади.

● **Отамана Сірка провулок**

Стара назва – провулок Станіславського. З'єднує провулок Авіатора Уточкіна та вулицю Олександра Бережного.

Іван Сірко (бл. 1618 – 1680) – військовий і політичний діяч, кошовий отаман Запорозької Січі, популярний персонаж українського епосу.

Набуває відомості у другій половині 1650-х рр. як противник політики гетьмана Івана Виговського щодо зближення з Річчю Посполитою та Кримським ханатом. Похід Сірка на Аккерман (м. Білгород-Дністровський) і ногайські улуси влітку 1659 р. завадив Виговському розвинути успіх, досягнутий у Конотопській битві 1659 р. Того ж року Сірко підтримав Юрія Хмельницького в боротьбі за гетьманство.

1662 року Сірка було вперше обрано кошовим отаманом. У другій половині 1664–1668 років він перебував у Слобідській Україні як зміївський полковник. 1668 року взяв участь в антиросійському повстанні разом із Петром Дорошенком. Проте виступив проти Дорошенка, коли той намагався шукати підтримки Османської імперії. Своєю чергою вів перемовини з Річчю Посполитою, а навесні 1672 р. був висланий до Тобольська за спробу стати гетьманом Лівобережної України. Після повернення в Україну 1673 року Сірка знову обрали кошовим отаманом Запорозької Січі, і він залишався ним до кінця життя.

Сірка пов'язує з Херсонщиною популярна в літературі та мистецтві (роман Юрія Мушкетика «Яса», фільм «Чорна долина» та багато інших) легенда про урочище Чорна Долина (Каховський район), яку вперше розповів Самійло Величко, а згодом – Дмитро Яворницький. За цією легендою, Сірко розпорядився вбити майже половину від визволених семи тисяч земляків, що захотіли повернутись назад у Крим.

● **Отаманська вулиця**

Стара назва – вулиця Латиських Стрільців. Розташована в Центральному районі.

Назва відображає історичні традиції краю. Отаманами (від тюрк. «керівник», «ватажок») традиційно називали виборних очільників військово-територіальних формувань у порубіжних із Великим Степом районах Литви, Польщі, Речі Посполитої, Московії. В українській традиції термін зазвичай застосовувався для позначення виборних посадових осіб Запорозької Січі – кошових і курінних отаманів, а також Гетьманщини – городових, сотенних, сільських отаманів.

Історичний розвиток Херсонщини в XV–XVIII ст. пов'язаний з іменами козацьких ватажків та кошових отаманів Богдана Глинського, Богдана Ружинського, Самійла Зборовського, Івана Сірка, Костя Гордієнка, Івана Малашевича, Петра Калнишевського та ін.

● **Павла Чубинського вулиця**

Стара назва – вулиця Державіна. Розташована у селищі Північному, між вулицями Ракетною та Левка Лук'яненка.

Чубинський Павло Платонович (1839–1884) – український етнолог, фольклорист, поет, громадський діяч, автор тексту Державного гімну України.

Народився на Київщині, навчався на юридичному факультеті Петербурзького університету, за фахом – юрист, кандидат правознавства.

Зі студентських років став активним учасником українського національного руху, був членом-засновником українських громад у Петербурзі та Києві. Упродовж 1861–1862 рр. активно публікувався в першому українському часописі «Основа», що видавався в Петербурзі. Восени 1862 р. написав вірш «Ще не вмерла Україна», який у музичній обробці Михайла Вербицького став урочистою піснею борців за українську національну справу. Від 1917 року вірш використовувався як один із державних гімнів, 1939-го визнаний офіційним державним гімном Карпатської України, а 1992-го – Державним Гімном України. Коли текст вірша Чубинського швидко поширився серед українських гуртків, його автор був заарештований і висланий як «неблагонадійний» до Архангельської губернії.

Упродовж семи років працював у губернському статистичному комітеті в Архангельську, був чиновником з особливих доручень у канцелярії губернатора, вивчав звичаї та побут місцевого населення, опублікував чимало етнографічних і статистичних розвідок. 1873 року здобув золоту медаль Російського географічного товариства, був заступником голови Південно-Західного відділу Російського географічного товариства.

Емським указом 1876 р., спрямованим проти українського руху, Чубинського як «небезпечного агітатора» позбавили роботи та права проживання на території України. Проте 1879 року науковець серйозно захворів й останні роки життя провів на Батьківщині.

Помер у Києві. Похований у Борисполі.

● Петра Карманського проїзд

Стара назва – проїзд Успенського. Розташована на 1-му Північному селищі.

Карманський Петро Сильвестрович (1878–1956) – український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч, літературний критик. Представник модерністської літературної групи «Молода муза», до якої входили молоді українські письменники та поети, що пізніше склали славу українській літературі ХХ сторіччя.

Петро Карманський – активний учасник установавання української влади в Тернополі в листопаді 1918-го, член парламенту Західноукраїнської Народної Республіки. Пізніше – секретар дипломатичної місії УНР у Ватикані, представник уряду ЗУНР у країнах Південної Америки.

1918 року був у Херсоні із лекціями про українську літературу, які він читав для вчителів Херсонського повіту. Залишив спогади про культурно-громадське життя нашого міста.

Після поразки Української революції емігрував, вів активну культурно-освітню діяльність в українській діаспорі. Очолював Союз українців Бразилії. 1931 року повернувся в Західну Україну, викладав. Після радянської окупації залишився на Батьківщині. Викладав у Львівському університеті, увійшов до Спілки письменників України (1940–1947), очолював меморіальний музей Івана Франка у Львові. 1947-го почалося цькування радянською владою.

Помер у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

● Повітряних сил вулиця

Стара назва – вулиця Пестеля. Розташована в центрі міста поблизу парку «Херсонська фортеця».

Вулиця названа на честь підрозділу Повітряних сил ЗСУ 208-ї зенітної ракетної бригади, яка однією з перших прийняла бій з російськими окупантами. Саме на цій вулиці багато років розміщувався штаб бригади. Бригада має почесну назву «Херсонська» та відзначена почесною відзнакою «За мужність та відвагу».

● Поліни Райко провулок

Стара назва – провулок Левітана. Розташований в так званому мкр-ні художників на ХБК.

Поліна (Пелагея) Райко (1928–2004) – українська художниця відома своїми творами у жанрі наївного мистецтва.

Народилася і все життя прожила в Олешках. Малювати почала в 69-річному віці. Основний її твір – це її власний будинок, усі стіни та стелю якого вона вкрила мальовничими розписами, використовуючи лише звичайну емалеву фарбу. Глибокі та емоційні розписи Поліни Райко розповідають про особисте життя та духовний світ мисткині, про природу та легенди рідного краю.

У Херсоні діє Благодійний фонд ім. Поліни Райко, її твори зберігаються в Музеї сучасного мистецтва Херсона, а Центр культурного розвитку «Тотем» постійно влаштовує мистецькі заходи, присвячені вивченню та вшануванню творчого спадку художниці.

● Придніпровський парк

Стара назва – парк Маргелова В. П. Розташований у Дніпровському районі поряд із річкою Дніпро.

Повернуто історичну назву, яка відображає просторові характеристики парку.

● Європейська вулиця

Стара назва – Суворова. Розташована в історичній частині міста в Центральному районі. З'єднує проспект Незалежності (колишній Ушакова) та вул. Ратушну. Пішохідна вулиця.

Одна з найстаріших і мальовничих вулиць міста, заснована наприкінці XVIII століття. Перша назва – Верхня Богородицька, але 1855 року у зв'язку зі Східною (Кримською) війною (1853–1856) її було вирішено перейменувати на Суворовську, щоб підкреслити воєнний стан міста, що віддавало всі ресурси на війну, розпочату російською імперією, та було переповнене біженцями, що постраждали внаслідок неї. 1927 року була перейменована у вулицю 1-го Травня, а напередодні початку ДСВ знову отримала ім'я Суворова.

Основою функцією вулиці була торгівля: тут розташовувалися найбагатші магазини та кустарні майстерні. Її вдале розташування, висадження платанів, закриття проїзду транспорту зробило вулицю улюбленим місцем прогулянок херсонців. Через дискусії та голосування більшість херсонців виступила за надання вулиці назви Європейська, що підкреслює мультикультурну історію міста, а також майбутній шлях його розвитку.

● Католицька вулиця

Стара назва – вулиця Суворова. З'єднує вул. Ратушну (кол. Воронцовської) та вул. Театральну. Розташована в історичному центрі Херсона.

Вулиці повернуто історичну назву, яка пов'язана з розташуванням на ній римо-католицького храму, відкритого наприкінці XVIII ст.

Храм був центром релігійного життя для великої громади міста, здебільшого польського, німецького та французького походження. У квітні 1918 р. за умовами Брестського мирного договору Херсон зайняли австрійські військові частини. До міста повернулася українська адміністрація, розпочалося відновлення діяльності українських місцевих інституцій.

Серед військових австрійської армії було чимало вихідців із західноукраїнських земель, вірних греко-католицькій церкві. 28 квітня 1918 р. у храмі відбулося перше в Херсоні церковне богослужіння українською мовою. Літургію відправив греко-католицький священник о. Бачинський.

У радянський період функціонування храму було припинено, його будівля використовувалася спочатку як майстерня з ремонту кіноапаратури, а 1958 року була пристосована для міського дитячого кінотеатру ім. Павлика Морозова.

Після повернення храму 1994 року римо-католицькій громаді Херсона в перебудованій споруді функціонує костел Пресвятого Серця Ісуса.

У середині XIX ст. вулиці Католицька та Богородицька були об'єднані в єдину вулицю – Суворовську. Нині обидві вулиці повернулися до окремого життя: пішохідна частина колишньої вулиці Суворова отримала назву вулиці Європейської, а проїзна частина – вулиці Католицької.

● Ратушна вулиця

Стара назва – вулиця Воронцовська. Розташована в історичній частині міста між площею Одеською та вулицею Преображенською.

Назва вказує на важливу роль у розвитку міста Херсона в XIX – на початку XX ст. органів місцевого громадського самоврядування. Одна з найстаріших вулиць міста почала формування у 1780–90-х роках як важлива транспортна артерія, що з'єднувала річкову пристань із найбільшим міським ринком – Привозом. 1886 року вулиця була вимощена гранітом від берега Дніпра до її перетину з вулицею Суворовською.

Від заснування Купецького передмістя на вулиці на місці сучасного Краєзнавчого музею містився магістрат. Від початку XIX ст. на розі з вулицею Соборною розмістилася міська поліція з міським управлінням та пожежна охорона. Таким чином саме тут сформувався адміністративний центр міста. 1894 року до власної будівлі переїхав Херсонський окружний суд (нині будівля Херсонського обласного краєзнавчого музею), а 1907-го нові приміщення отримали органи міського самоврядування.

Спорудження окремого будинку для потреб міського самоврядування було ініційовано міським головою Херсона О. Волохіним 1897 року. Будівлю було зведено впродовж 1905–1906 рр. за проєктом одеського архітектора Адольфа Мінкуса. Тут розмістилися міська управа, кабінет міського голови, зал засідань міської думи та міський громадський банк. За європейськими аналогами будівлю називали ратушею, а площу перед нею – Ратушною. Ратуша (нім. Rathaus; від Rat – «рада» і Haus – «будинок») – орган міського самоврядування в європейських країнах, а також спеціальна будівля для його засідань. У розробленні образу будівлі архітектор Мінкус наслідував типологію європейських ратуш, зокрема запропонував звести чотирикутну кутову вежу з годинником. Фасади та інтер'єри будинку виконані у стилі флорентійського ренесансу.

У післяреволюційний період будинок займав виконком Херсонської міської ради, а після ДСВ – ще й обласний комітет КПУ. 1978 року після переселення управлінських органів до нових будівель тут розмістився Херсонський художній музей ім. Олександра Шовкуненка.

Будинок міського самоврядування став головною окрасою вулиці, своєрідною «візитівкою» міста Херсона.

● Різницький провулок

Стара назва – провулок Чкалова. Розташований в історичній частині міста між вулицями Романа Набегова та Нижньою.

Провулку повернуто історичну назву. У XIX – на початку XX ст. у районі провулку розміщувалися приміщення «різень» – м'ясних крамниць (рядів), де працювали різники (м'ясники). Залишки павільйону Старих Різень збереглися в складі житлової забудови.

Поштові марки «Нові імена на вулицях Херсона», серія «Захисники України», 2024 рік.

● Романа Набегова вулиця

Стара назва – вулиця Льва Толстого. Вона перетинає старі вулиці нашого міста та з'єднує вулицю Театральну та вулицю Шолом-Алейхема.

Набегов Роман Валерійович (1986–2014) – молодший лейтенант міліції, учасник російсько-української війни. Позивний «Шаман».

Народився 11 листопада 1986 р. у місті Херсоні. Закінчив загальноосвітню школу № 50. Проходив строкову службу у Військово-морських силах України в Севастополі, пізніше навчався в Євпаторійському училищі професійної підготовки працівників міліції. Закінчив Херсонський юридичний інститут Харківського національного університету внутрішніх справ, потім заочно в цьому ж університеті вивчав правознавство. Працював у патрульній службі Херсона, карному розшуку, слідчим у слідчому управлінні Цюрупинського (нині – Олешківського) райвідділу міліції. У липні 2014 р. потрапляє до батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Миротворець». 29 серпня 2014-го загинув під Іловайськом, біля села Горбатенкового.

За особисту мужність і героїзм нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

● Романа Шухевича проспект

Стара назва – проспект Кутузова. Розташований у Північному селищі Центрального району, перетинає вулицю Джона Говарда.

Роман Осипович Шухевич (1907–1950) – український політичний та військовий діяч, генерал-хорунжий УПА. Народився у Львові. 1926 року закінчив філію Академічної гімназії у Львові, 1934-го – Львівську політехніку за фахом «інженер дорожньо-мостового фаху». Захоплювався спортом, мистецтвом, заснував успішну рекламну агенцію.

Від 1925 року став членом Української військової організації. У 1928–1929 рр. служив у польському війську. У 1930–1934 рр. після заснування ОУН (1929) й утворення крайової екіпекутиви ОУН на західноукраїнських землях (1930) був бойовим референтом. Увійшов до складу Революційного проводу ОУН Степана Бандери. 30 червня 1941 р. узяв участь у проголошенні Акта відновлення української Державності у Львові. У грудні 1942 р. був заарештований німецькою окупаційною владою, після звільнення пішов у підпілля. Став організатором військового руху опору, виступав за об'єднання всіх українських збройних формувань у боротьбі з російським та німецьким окупаційними режимами. На 3-му надзвичайному зборі ОУН (1943 р.) був обраний головою Бюро Проводу ОУН та призначений головним командиром Української Повстанської Армії.

Загинув 5 березня 1950 р. у збройній сутичці з оперативною групою МДБ.

● Руслана Сторчеуса вулиця

Стара назва – вулиця Кольцова. Розташована на Північному селищі. З'єднує проспект Романа Шухевича та вулицю Паровозну, перетинається з проспектом Національної гвардії України.

Руслан Олександрович Сторчеус (1979–2014) – перший командир батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон», народився 11 січня 1979 р. в Херсоні. Навчався у Херсонській ЗОШ № 30, у 1996 р. закінчив ака-

демичний лицей при ХДУ. Від 1996 по 2001 рр. навчався у ХДУ за спеціальністю «Географія і біологія». 2009 року закінчив Херсонський юридичний інститут Харківського національного університету внутрішніх справ, отримав кваліфікацію спеціаліста-юриста. Працював правником на херсонських підприємствах. Був активним учасником Помаранчевої революції та Революції Гідності. Згодом став членом Народної самооборони Херсона.

Після анексії Криму був призначений командиром батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон». Загинув під Іловайськом 25 серпня 2014 р.

За особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі Указом Президента України № 838/2014 Сторчеус нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по смертно).

● Сарматська вулиця

Стара назва – вулиця Олексіївська. Розташована в районі колишнього Военного форштадта, веде від берегу Дніпра, виходить на вулицю Героїв Крут.

Назва на честь сарматів – кочових іраномовних племен (язиги, роксолани, аорси, сіраки, алани), представники яких мешкали на території Північного Причорномор'я від II ст. до н. е. до IV ст. н. е. На Херсонщині археологи знаходили численні свідчення матеріальної культури сарматів (поховання, зброю, посуд, прикраси).

● Святомиколаївська вулиця

Стара назва – вулиця Ломоносова. Розташована в історичному районі Забалка, з'єднує вулицю Лугову та Комунальну.

Вулиця перетинає центр історичного району міста – Забалки, отримала назву на честь Свято-Миколаївського «Морського» собору, пам'ятки архітектури у стилі класицизму, побудованого 1842 року.

● Сестер Диканських вулиця

Стара назва – вулиця Островського. Розташована в Шуменському мкр-ні, виходить на вулицю Полтавську.

Євгенія та Фанні Диканські – перші жінки-лікарки Херсона в другій половині XIX ст. Від 1881 р. Фанні Єлизарівна Диканська працювала в Херсоні гінекологинею. Євгенія Єлизарівна Диканська – відома лікарка-офтальмологиня, була членом Херсонського товариства лікарів, відіграла значну роль в організації місцевої медичної бібліотеки, склавши її перший каталог. 1903 року Євгенія Диканська заснувала першу в Херсоні офтальмологічну клініку.

● Скіфська вулиця

Стара назва – вулиця Р. Малиновського (Малиновського Р.). Розташована в Таврійському мкр-ні.

Назва на честь скіфів – кочових іраномовних племен, представники яких мешкали на території Північного Причорномор'я з VII ст. до н. е. до III ст. до н. е. Археологи знаходили багато свідчень перебування скіфів на Херсонщині (знаряддя праці, зброю, посуд, прикраси). У межах міста Херсона розміщується низка скіфських поховань – курганів.

● Сонячний провулок

Стара назва – провулок Сибірський. Розташований в історичному районі Забалка, між вулицями Нижньою та Колодязною.

За кліматичними спостереженнями Херсонщина має один із найвищих показників сонячних днів за рік в Україні. Тому вираз «Сонячна Херсонщина» не тільки художній. Тобто назва «Сонячний», окрім емоційного підтексту, є також і кліматичною характеристикою нашого краю.

● Софії Русової вулиця

Стара назва – вулиця Манаренка. Розташована в селищі Північному, між вулицями Вишневою та Руслана Сторчеуса.

Русова Софія Федорівна (1856–1940) – українська педагогиня, письменниця, літературознавчиня, політична та громадська діячка.

Народилася на Чернігівщині, навчалася в Фундуклеївській гімназії у Києві. 1871 року разом із сестрою відкрила перший у Києві дитячий садочок, згодом зайнялася освітянською діяльністю на Чернігівщині, Херсонщині, в Харкові та Києві. У другій половині 1880-х рр. проживала в Херсоні разом зі своїм чоловіком, статистиком Олександром Русовим та дітьми.

Брала активну участь в українському національному русі, була членкинею українських громад у Києві, Чернігові, Одесі, Херсоні, Петербурзі, підтримувала зв'язки з народовольцями. Зазнала політичних переслідувань з боку царського режиму, неодноразово заарештовувалася, зазнавала обшуків і заслання.

Софія Русова – популяризаторка ідеї націоналізації шкільної та позашкільної освіти в Україні, яку послідовно відстоювала у своїх працях, на освітянських заходах. Стала одним із засновників та співробітників (редактором) українського педагогічного часопису «Світло» (1910–1914).

1917 року на Всеукраїнському національному конгресі обрана до Центральної Ради. У роки революції стала однією з організаторок та керівницею (1917–1918) Всеукраїнської учительської спілки, директоркою департаменту дошкільної і позашкільної освіти Генерального секретарства (міністерства) освіти (1917–1919 рр.). Викладала в новоствореній Українській науково-педагогічній академії. Була організатором товариств «Просвіти», курсів українознавства, підготовки підручників для українських шкіл. 1920 року працювала викладачем педагогіки Кам'янець-Подільського університету.

Після еміграції 1922 року активно продовжувала громадську й педагогічну діяльність у Польщі, а від 1923 року – у Празі (Чехословаччина), де померла й була похована.

● Старомлинна вулиця

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в історичному районі Млини.

Назва відображає особливості розвитку історичного району Млини, пов'язаного з функціонуванням тут мережі вітряних млинів наприкінці XVIII – на початку XX ст.

● Степана Чарнецького вулиця

Стара назва – вулиця Пархоменка. Розташована на території селища Склотари. Вона є паралельною вулиці Університетська й вулиці Теплоенергетиків та з'єднує вулиці Поповича та Генерала Петра Григоренка.

Чарнецький Степан Миколайович (1881–1944) – український поет, перекладач, журналіст, фейлетоніст, театральнo-музичний критик, актор, режисер, громадський діяч.

Народився 21 січня 1881 року в селі Шманьківцях, нині Заводської громади Чортківського району Тернопільської області України в родині священника. Брав активну участь в українському громадському та літературному житті. Редактор часописів «Український голос» (1915), «Український вісник», член редколегії журналів «Шляхи» (1915–1917), «Життя і мистецтво» (1920). Співпрацював із редакціями газет і журналів «Будяк» (1921–1922), «Воля», «Громадська думка», «Діло» (1921–1924), «Літературно-науковий вісник», «Ілюстрована Україна», «Міщанське слово», «Молода Україна», «Назустріч», «Новий час», «Українське слово» та польськими часописами. Режисер і художній керівник театру товариства «Руська бесіда». Автор патріотичного гімну українських січових стрільців «Червона калина» («Ой, у лузі червона калина похилилася...», 1914). Ця пісня під час окупації Херсона стала одним із символом спротиву херсонців.

● Студентська вулиця

Стара назва – вулиця Московська. Розташована в історичному районі Млини. Починається від середмістя та веде до вулиці Кременчуцької.

Оскільки вулиця веде до Херсонського державного університету, її названо на честь студентства.

● Терентія Якушева вулиця

Стара назва – вулиця Герцена. Розташована в селищі Північному між вулицею Вишневою та провулком Авіатора Уточкіна.

Якушев Терентій Васильович (1874–1938) – український просвітянин, педагог, публіцист, кооператор, громадський діяч.

Народився на Херсонщині, за освітою – педагог. На початку XX ст. працював діловодом та секретарем Херсонської міської управи. У лютому 1917 р. обраний гласним (депутатом) міської думи Херсона, а навесні 1917 р. як міський гласний увійшов до складу Херсонського повітового й губерньського земських зібрань.

У квітні 1917 р. став обіймати посаду члена Херсонської повітової земської управи, а в 1919 р. – голови народної управи, брав участь у роботі повітового комітету

громадської безпеки, повітової продовольчої управи. Як очільник місцевого самоврядування, активно реалізовував політику української держави часів Директорії УНР.

Навесні 1917 р. став одним із засновників і керівників херсонського товариства «Українська хата», доклавши значних зусиль до розширення українського культурно-просвітницького руху в регіоні. У 1919–1920 рр. очолював правління товариства «Просвіта» у Херсоні. Відіграв важливу роль в активізації кооперативного руху на Херсонщині, був очільником правління Українського кооперативного кредитного товариства імені М.В. Левитського,

За часів радянської влади працював у місцевих органах, був завідувачем канцелярії Херсонського окрвиконкому, секретарем комісії з українізації, викладав на курсах української мови.

1931 року був заарештований органами ДПУ й засуджений умовно. Згодом займався педагогічною діяльністю в школі № 3 м. Херсона, був звільнений за «систематическое протаскивание в преподавание националистической контрабанды».

1937 року заарештований та засуджений до розстрілу за звинуваченням в антирадянській діяльності.

● Університетська площа

Стара назва – площа Івана Мозгового. Розміщується на перетині вулиць Кременчуцька, Університетська та Небесної Сотні.

Площу названо на честь Херсонського державного університету – одного з найстаріших вищих навчальних закладів Херсона. Херсонський держуніверситет веде свою історію від Херсонського учительського училища, створеного в Херсоні 1917 року та базі евакуйованого Тартуського учительського училища. Згодом училище стало Херсонським державним педагогічним інститутом. 1998 року виш отримав статус державного університету. Площа розміщується біля основного корпусу університету.

● Федора Вовка вулиця

Стара назва – вулиця Гончарова. Розташована в селищі Північному, виходить на вулицю Джона Говарда.

Вовк (Волков) Федір Кіндратович (1847–1918) – український антрополог, етнограф, археолог, громадський діяч.

Народився на Полтавщині, навчався у Новоросійському та Київському університетах. У 1874–1876 рр. був співробітником канцелярії Київської контрольної палати. Став одним із засновників та дійсним членом Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, працював у галузі етнографії та археології.

Як активний учасник Київської Старої громади, зазнав переслідувань з боку царського уряду. 1879 року змушений був виїхати за кордон. У Женеві (Швейцарія) допомагав Михайлові Драгоманову видавати часопис «Громада». Перебуваючи в еміграції, поступово відійшов від громадсько-політичної діяльності й зосередився на науковій творчості. Від 1887 року, мешкаючи в Парижі, студіював антропологію, порівняльну етнографію, первісну археологію. Тут захистив докторську дисертацію з порівняльної антропології, став професором антропології та етнографії в російській вищій школі

суспільних наук, співпрацював з журналом L'Anthropologie. За видатні досягнення в галузі палеоантропології Паризьким антропологічним товариством був нагороджений великою медаллю Поля Брока.

Водночас регулярно відвідував Львів, проводив наукові експедиції в Галичині та Буковині. Був обраний головою Етнографічної комісії історично-філософічної секції НТШ.

1905 року, після скасування заборони на проживання, повернувся до російської імперії. Як приват-доцент викладав антропологію в Петербурзькому університеті, був обраний президентом Російського антропологічного товариства, очолив редакцію видання «Ежегодник Русского антропологического общества», організував український відділ експозиції російського музею в Петербурзі.

Наукові інтереси торкаються широкого кола питань історії та культури українського народу. Результатом наукових експедицій у різних частинах України стали дослідження народного побуту українців, їх звичаїв, обрядів, вірувань. У березні 1918 р. був обраний завідувачем кафедри географії та етнографії Київського університету.

Похований у м. Жлобині (Білорусь).

● **Феофана Василевського вулиця**

Стара назва – вулиця Перова. Розташована в Шуменському мкр-ні між вулицями Донецькою та Віталія Новицького.

Василевський Феофан Олександрович (псевдонім Софрон Круть; 1855–1915) – український статистик, фольклорист, публіцист, перекладач.

Народився на Київщині, навчався у Петербурзькому технологічному інституті та Новоросійському університеті. У 1876–1877 рр. як доброволець брав участь в антиосманському повстанні населення Боснії та Герцеговини, згодом проходив військову службу, працював волосним писарем у Єлисаветградському повіті (1880–1883).

У 1883–1887 рр. був помічником земського статистика, а впродовж 1895–1915 рр. – завідувачем статистичного відділення Херсонської губернської земської управи. Став організатором та учасником масштабного статистичного дослідження Херсонщини.

Феофан Василевський – активний учасник суспільно-політичного руху на півдні України, член українських громад в Одесі, Єлисаветграді та Херсоні. Зазнав політичних переслідувань від царського режиму. На початку ХХ ст. був одним із лідерів Херсонського комітету Конституційно-демократичної партії.

Автор багатьох наукових та публіцистичних праць, літературних перекладів. 1905 року у Львові з передмовою Івана Франка вийшла книга нарисів Василевського «Записки українця з побуту між полудневими слов'янами». Був одружений з Людмилою Василевською (письменниця Дніпрова Чайка).

Похований у Херсоні.

● **Фонтанний сквер**

Стара назва – сквер імені О.С. Пушкіна. Розташований у центральній частині міста Херсона поруч із площею Свободи.

Назва відображає просторові характеристики скверу. У центрі скверу розміщується фонтан.

● Харіса Ширінського вулиця

Стара назва – вулиця Качалова. Розташована в Шуменському мкр-ні, сполучає вулицю Івана Богуна та Фонтанну.

Харіс Ганеєвич Ширінський (1949–2021) – оперний співак, народний артист України, народився 31 січня 1949 р. у м. Лозова Харківської області. 1976 року закінчив Харківський інститут мистецтв, де працював солістом оперної студії. Від 1978 по 1982 рр. – соліст-вокаліст Ворошиловградської обласної філармонії. Від 1982 року – соліст Херсонської обласної філармонії, 2001 року став за сумісництвом викладачем Херсонського музичного училища, 2013-го – професором кафедри вокалу та хорових дисциплін ХДУ. Брав участь у Всесоюзному конкурсі ім. М. Глінки (1979 р. – диплом лауреата конкурсу). За значний особистий внесок у розвиток національної культури, вагомі творчі здобутки 4 січня 1995 р. Ширінському присвоєно почесне звання заслуженого артиста України, а 30 листопада 2009 р. – народного артиста. Зробив значний внесок у розвиток музичного та культурного життя Херсонщини.

Харіс Ширінський помер 1 грудня 2021 р.

● Херсонських льотчиків вулиця

Стара назва – вулиця Василевського О. Розташована у Таврійському мкр-ні.

Назва відображає славні авіаторські традиції Херсонщини, увічнює пам'ять про льотчиків, які служили громаді в мирний час і боронили наш край під час війн, є символом вдячності мешканців Херсона за внесок авіаторів у захист та звільнення міста від окупантів.

● Чигиринський провулок

Стара назва – провулок Сєдова. Розташований в історичному районі Млини, виходить на вулицю Кременчуцьку.

Чигирин – старовинне українське місто, районний центр Черкаської області. У 1648–1676 рр. був головною резиденцією українських гетьманів – Богдана Хмельницького, Івана Виговського, Юрія Хмельницького, Павла Тетері, Петра Дорошенка. Фактично виконував функції столичного міста Української козацької держави – Гетьманщини. У романтичній традиції – один із символів козацької України.

Чигиринська вулиця разом із сусідніми вулицями, названими на честь українських міст (Київська, Кременчуцька), утворює топонімічний ансамбль.

● Широка вулиця

Стара назва – вулиця Генерала Видригана З. П. Розташована між вулицями Іллюші Кулика та Університетською.

Вулиці повернуто історичну назву. Назва відображає просторові характеристики вулиці.

● Юрія Керпатенка вулиця

Стара назва – вулиця Чернишевського. Розташована в північній частині середмістя, перетинає вулицю Михайла Грушевського.

Юрій Леонідович Керпатенко (1976–2022) – український музикант, народився 9 вересня 1976 р. у м. Херсоні. Головний диригент камерного оркестру «Гілея» Херсонської академічної обласної філармонії. Перебуваючи в окупованому російськими військами Херсоні у вересні 2022 р. відмовився брати участь у концерті камерного оркестру «Гілея», який російські окупанти вирішили організувати до Міжнародного дня музики. За це був розстріляний у власній квартирі 28 вересня 2022 р. Указом Президента України від 23 лютого 2023 № 97/2023 Юрія Керпатенка нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

● Юрія Кондратюка вулиця

Стара назва – вулиця Цюлковського. Розташована в північній частині Північного селища.

Кондратюк Юрій Васильович (справжнє ім'я – Шаргей Олександр Гнатович, 1897–1942) – український учений-винахідник, один із піонерів ракетної техніки та теорії космічних польотів. Народився в Полтаві 9 (21) червня 1897 р.

Вивчав основні проблеми космонавтики, космічних польотів і конструювання міжпланетних кораблів. Вивів основне рівняння польоту ракети, розглянув енергетично найвигідніші траєкторії космічних польотів. Першим сформулював теорію багатоступеневих ракет. Багато ідей Юрія Кондратюка (про створення космічних систем, про розрахунки траєкторій польотів для висадки на місячну поверхню) використано у практичній космонавтиці. Результати його наукової праці «Про завоювання міжпланетних просторів» було використано під час планування висадки американських астронавтів на Місяць. 1930 року був заарештований радянськими органами держбезпеки. Під час ув'язнення в 1930–1932 рр. працював інженером-конструктором у конструкторському бюро ГУЛАГу. В останні роки свого життя конструював вітроелектростанції. Загинув під час ДСВ. Дослідники його життя ще не дійшли згоди щодо точної дати його смерті.

Поштові марки «Нові імена на вулицях Херсона», серія «Громадські діячі», 2024 рік.

Селище Зеленівка

● Балківський провулок

Стара назва – провулок Чукотський. Розташований у селищі Зеленівці в околичній частині, виходить на вулицю Українську.

Провулок названий на честь балки Вірьовчиної, яка визначає особливості природного ландшафту навколишньої місцевості.

● Бахмутська вулиця

Стара назва – вулиця Маяковського. Розташована в селищі Зеленівці, починається від вулиці Івана Мазепи.

Див. походження назви вулиці Бахмутська на стор. 22.

● Богородицька вулиця

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в селищі Зеленівці (район колишнього Радянського селища), бере початок від вулиці Героїв Херсона.

Назва вулиці присвячена Церкві Різдва Пресвятої Богородиці, що розташована на ній.

● Василя Симоненка вулиця

Стара назва – вулиця Лавреньова. Бере початок від вулиці Козацької.

Василь Андрійович Симоненко (1935–1963) – український поет і журналіст, «шістдесятник». Народився в селі Біївці Лубенського району на Полтавщині. Закінчив факультет журналістики Київського національного університету імені Шевченка, працював у Черкасах у редакціях газет «Молодь Черкащини», «Робітнича газета», «Черкаська правда». За життя поета видано лише збірку лірики «Тиша і грім» (1962) і казку для дітей «Цар Плаксіє та Лоскотон».

Навесні 1960 р. у Києві було засновано Клуб творчої молоді, учасниками якого були Іван Драч, Алла Горська, Ліна Костенко, Василь Стус, Микола Вінграновський, Іван Світличний, Євген Сверстюк та інші. Василь Симоненко також брав участь у роботі клубу, багато їздив Україною, виступав на літературних творчих вечорах і диспутах.

Влітку 1962 р. Симоненка заарештували начебто за побутову сварку й жорстоко побили у відділку, після чого він починає хворіти. У ніч проти 14 грудня 1963 р. поет помер.

Лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка (1995, посмертно).

● Георгія Нарбута провулок

Стара назва – провулок Чехова. Розташований у селищі Зеленівці між вулицями Зеленоярською та Остапа Вишні.

Нарбут Георгій (Юрій) Іванович (1886–1920) – український художник-графік, ілюстратор, педагог.

Народився на Чернігівщині, навчався на філологічному факультеті Петербурзького університету. Самотужки здобув художню освіту, відвідуючи приватні студії митців. Упродовж 1906–1917 рр. працював художником-ілюстратором у Петербурзі, оформлював різні наукові, літературні, дитячі видання. Регулярно відвідував Україну, де вивчав пам'ятки української старовини. 1910 року увійшов до складу (а згодом і до керівництва) художнього об'єднання «Світ мистецтва».

1917 року після переїзду до Києва став одним з ініціаторів створення Української академії мистецтв, був її професором і ректором. У цей період розробив дизайн українських державних паперів, грошових знаків (банкнот), поштових марок, листівок. Працював над проєктами Державного Герба та Печатки Української держави. 18 липня 1918 р. гетьман Павло Скоропадський затвердив створену Нарбутом малу Державну печатку – зображення козака з пицаллю на плечі на восьмикутному щиті, у верхній частині якого було розміщено тризуб. За більшовицької влади очолював відділ образотворчих мистецтв Наркомосу УСРР (1919–1920), співпрацював із журналами «Наше минуле», «Зорі», «Солнце Труда», «Мистецтво» та ін.

Георгій Нарбут – один із цільних представників українського книжкового мистецтва. Зразком мистецтва української каліграфії є українська абетка Нарбута, виконана з використанням барокових мотивів. Мистецькі твори Г. Нарбута експонувалися на міжнародних виставках у Римі, Брюсселі, Празі, Берліні, Петербурзі.

Помер у Києві, похований на Байковому кладовищі.

● Героїв Херсона вулиця

Стара назва – вулиця Лермонтова. Розташована в селищі Зеленівці, бере початок від вулиць Лесі Українки та Світлої, веде в бік Херсона.

Назва вулиці присвячена руху спротиву Херсона, оборонцям та визволителям Херсона та Херсонщини від російських загарбників.

● Затишний провулок

Стара назва – провулок Пушкінський. Розташований у селищі Зеленівці, з'єднує вулиці Солідарності та Миколи Міхновського

Назва відображає характеристики вулиці.

● Захисників України вулиця

Стара назва – вулиця Олександра Невського. Розташована в селищі Зеленівці, сполучена з вулицею Петра Дорошенка.

Назва вулиці присвячена Збройним Силам України.

● Зеленоярська вулиця

Стара назва – вулиця Чехова. Розташована в селищі Зеленівці. Бере свій початок від вулиці Солідарності.

Назва походить від балки Зеленої, поблизу верхів'я якої проходить вулиця. Від назви цієї балки походить й назва селища.

● **Миколи Міхновського вулиця**

Стара назва – вулиця Першотравнева. Розташована у селищі Зеленівці, виходить на вулицю Героїв Херсона.

Міхновський Микола Іванович (1873–1924) – український політичний та громадський діяч, адвокат, публіцист, ідеолог українського самостійництва.

Народився на Полтавщині, навчався на юридичному факультеті Університету Св. Володимира в Києві. Працював в адвокатській конторі в Києві, згодом займався успішною адвокатською практикою в Харкові.

Зі студентських років став активним учасником українського національного руху, представляючи його радикальну течію. У Харкові долучився до формування першої політичної партії Наддніпрянської України – Революційної української партії (РУП). Після розколу РУП очолив новостворену Українську народну партію (1902). Як адвокат виступав у судових процесах на захист обвинувачених в антидержавній діяльності українців.

У березні 1917 р. заснував та очолив Український військовий клуб ім. гетьмана Павла Полуботка, від якого незабаром на Всеукраїнському національному конгресі був обраний членом Української Центральної Ради. Брав активну участь в організації українських збройних сил, входив до Українського генерального військового комітету. Розійшовся в поглядах на державне будівництво з соціалістичним керівництвом УЦР, узяв участь у формуванні структур націонал-консервативної опозиції – Української демократично-хліборобської партії. Після поразки національно-визвольних змагань в Україні намагався емігрувати, але був заарештований органами ДПУ.

1924 року покінчив життя самогубством у Києві. Похований на Байковому кладовищі.

● **Михайло Грушевського вулиця**

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в селищі Зеленівці, з'єднує вулицю Івана Мазепи та вулицю Шкільну.

Див. походження назви вулиці Михайла Грушевського на стор. 39.

● **Небесної Сотні вулиця**

Стара назва – вулиця 40 років Перемоги. Пролягає від площі Свободи до вулиці Кременчуцької.

«Небесна Сотня» – збірна назва загиблих протестувальників, які мали безпосередній стосунок до Євромайдану (Революції Гідності) у грудні 2013 – лютому 2014 р.

21 лютого 2014 р. офіційна влада України юридично визнала жертвами загиблих мітингувальників Майдану. Цього дня на Майдані Незалежності в Києві відбулося прощання із загиблими повстанцями, яких у жалобних промовах назвали «Небесною Сотнею».

Херсонці брали активну роль у протестах як на Майдані Незалежності у Києві, так і на площі Свободи у Херсоні. Наголошувалося, що «майдани» на місцях були не менш важливими, про що засвідчили лютневі події, коли загроза окупації Херсонської області після окупації Кримського півострова була надзвичайно високою. У тому, що це не сталося 2014 року, – заслуга активних херсонських майданців. Після повалення пам'ятника Леніну на площі Свободи 23 лютого 2014 р. його постамент був перетворений на стихійний меморіал Небесної Сотні. Отже, вулиця Небесної Сотні, яка бере початок від площі Свободи, є нагадуванням про події 2013–2014 рр.

● **Незламна вулиця**

Стара назва – вулиця Некрасова. Розташована в селищі Зеленівці, бере свій початок від вулиці Героїв Херсонщини.

Назва вулиці присвячена нескореності та вірності Україні мешканців Херсонщини.

● **Остапа Вишні вулиця**

Стара назва – вулиця Пушкінська. Розташована в селищі Зеленівці, з'єднує вулицю Зеленоярську та вулицю Миколи Міхновського.

Див. походження назви вулиці Остапа Вишні на стор. 42.

● **Світанкова вулиця**

Стара назва – вулиця 50 років Перемоги. Розташована в селищі Зеленівці.

Образна поетична назва

● **Степана Бандери вулиця**

Стара назва – вулиця Степана Разіна. Розташована в селищі Зеленівці, з'єднує вулицю Шевченка та вулицю Озерну.

Степан Андрійович Бандера (1909–1950) – український політичний діяч.

Народився в с. Старий Угринів Калуського району Івано-Франківської області в родині священника. Через події Першої світової війни не мав можливості відвідувати школу, але здобув домашню освіту та вступив до української класичної гімназії в Стрию 1919 року, яку закінчив 1927-го. Після закінчення гімназії вступив до Львівської політехніки на агрономічне відділення, але не встиг скласти випускний іспит через політичну діяльність. 1929 року з утворенням ОУН Бандера одразу став її членом. Займався пропагандистською роботою, був зв'язковим, зокрема із закордонними осередками ОУН. Від 1932 року – заступник крайового провідника ОУН, від 1933-го – крайовий провідник ОУН на західноукраїнських землях. Згодом Бандеру заарештовують та засуджують до смертної кари на Варшавському процесі ОУН (1935–1936) та Львівському процесі ОУН (1936). Міру покарання було замінено на довічне ув'язнення. Вийшов із в'язниці після початку ДСВ та нападу Німеччини на Польщу. 30 червня 1941 р. було проголошено відновлення Української держави у Львові без узгодження з німцями. Унаслідок цього Бандера був заарештований німецькою окупаційною владою та ув'язнений у концтаборі Заксенгаузен, де утримувався до вересня 1944 р. Повернувся до виконання обов'язків голови ОУН. 1950 року був убитий агентом КДБ у Мюнхені.

● **Ярослава Мудрого вулиця**

Стара назва – вулиця О. Матросова. Розташована в селищі Зеленівці, з'єднується з вулицею Мальовничою.

Ярослав Мудрий (978–1054) – київський князь, за володарювання якого Київська Русь досягла найбільшого розквіту. Після смерті батька Володимира Святославовича (1015 р.) і трирічної боротьби за владу утвердився в Києві після 1019 р. Упродовж князювання обороняв країну від кочівників, будував оборонні лінії, остаточно розгромив печенігів. У зовнішній політиці орієнтувався на Європу, установивши дружні зв'язки з володарями Швеції, Данії та Німеччини. Здійснив два походи на захід і повернувшись втрачені 1018 р. території на русько-польському порубіжжі. Надалі мав союзницькі відносини з польським князем Казимиром I. Удавався до династичних шлюбів: його сини були одружені із сестрою польського князя та донькою візантійського імператора, доньки Анна, Єлизавета та Анастасія – із французьким, норвезьким та угорським королями, сестра Марія-Добронєга – із польським князем.

Будівничий Києва: побудував укріплення, Софіївський собор, Золоті Ворота, монастирі Святого Георгія і Святої Ірини. Продовжував християнізацію Русі та сприяв розвиткові культури. На правління Ярослава припадає діяльність Іларіона, автора «Слова про Закон і Благодать», першого київського митрополита-русина, створення «Руської Правди», першого церковного статуту, організація при Софійському соборі скрипторію і книгозбірні.

Помер 1054 року в м. Вишгороді, похований у київському Софійському соборі.

Село Богданівка

● **Вишнева вулиця**

Стара назва – вулиця Льва Толстого. Розташована в селі Богданівці.

Назва відображає характеристики вулиці.

● **Польова вулиця**

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в селі Богданівці.

Назва відображає характеристики вулиці.

Селище Комишани

● **Барвінковий провулок**

Стара назва – провулок Першотравневий. Розташований у селищі Комишанах, з'єднує вулиці Нижню та Шкільну.

Образна поетична назва.

● **Вільна вулиця**

Стара назва – вулиця Горького. Розташована в центральній частині селища Комишани. Розпочинається від вулиці Центральної. Поруч вулиці Соборна та Шкільна

Назва відображає одну з найважливіших характеристик українського суспільства – свободу, вільність, право вільно розпоряджатися своїм життям.

● **Гончарна вулиця**

Стара назва – вулиця Крилова. Розташована в селищі Комишанах, починається з вулиці Кооперативної.

Назва відображає характеристики вулиці.

● **Затишний провулок**

Стара назва – провулок Червоноармійський. Розташований у селищі Комишанах, з'єднується з вулицею Садовою.

Образна поетична назва.

● **Івана Франка вулиця**

Стара назва – вулиця Лермонтова. Розташована в селищі Комишанах, з'єднує вулицю Яружну та провулок Робочий.

Іван Якович Франко (1856–1916) – український письменник, громадський та політичний діяч, публіцист, видавець, учений-гуманітарій. Почесний член НТШ (1904), почесний доктор Харківського університету (1906).

Народився в с. Нагуєвичах (нині село Дрогобицького району Львівської області) в родині коваля. Навчався в гімназії в м. Дрогобичі та вступив до Львівського університету на філософський факультет, отримавши благодійну стипендію. Долучився до роботи в студентському гуртку «Академічний кружок» і в редакції студентського часопису «Друг», де від 1874 р. розпочав друкувати свої вірші. 1877 р. був обвинувачений у приналежності до таємної соціалістичної організації і засуджений до 9-місячного ув'язнення, втратив стипендію і не зміг продовжити навчання навіть після закінчення ув'язнення. Після звільнення співпрацював із робітничою газетою «Ргаса» та зацікавився соціалістичними ідеями, узяв участь у заснуванні часопису «Громадський друг», згодом відомого як «Дзвін», «Молот», видавав «Дрібну бібліотеку». 1880 року Франка вдруге заарештовано й відправлено під домашній нагляд до Нагуєвичів. 1883 р. переїхав до Львова. 1890 року підготував програму Русько-української радикальної партії, балотувався в депутати парламенту та Галицького крайового сейму. 1891 року закінчив останній семестр навчання в Чернівецькому університеті, захистив докторську дисертацію у Відні 1 липня 1893 р. Після приїзду 1894 р. до Львова Грушевського між ним і Франком розпочалася тісна співпраця щодо організації Наукового товариства імені Т. Шевченка (НТШ).

Помер Франко у м. Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

● Михайла Коцюбинського вулиця

Стара назва – вулиця Пушкіна. Розташована в селищі Комишанах, між вулицею Центральною та провулком Надозерним.

Див. **Коцюбинський Михайло Михайлович**

● Незламних вулиця

Стара назва – вулиця Чкалова. Розташована в селищі Комишанах, веде початок від вулиці Нижньої, сполучається з вулицями Добровольців та Зарічною.

Назва вулиці присвячена нескореності та вірності Україні мешканців Херсонщини.

● Панська вулиця

Стара назва – вулиця Ломоносова. Розташована в селищі Комишанах, з'єднує вулицю Набережну і Нижню.

Назва «Панська» відображає особливості розвитку різних частин сучасних Комишан. Вулиця розташована у так званій «панській» частині Арнаутки, що показує межування 1782 р. Тобто «Панський бік» – територія, яка належала до маєтку Скадовського Білозерка, на відміну від Арнаутки, яка перебувала на землі міста Херсона. Назва використовується місцевими мешканцями, як орієнтир.

● Сонячна вулиця

Стара назва – вулиця Носенко. Розташована в селищі Комишанах, з'єднує вулицю Панську і Дніпровську.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою херсонського краю.

● Черешнева вулиця

Стара назва – вулиця Пестеля. Розташована в селищі Комишанах, бере початок від вулиці Арнаутської.

Назва відображає характеристики вулиці.

Селище Приозерне

● Волошкова вулиця

Стара назва – вулиця Мічуріна. Розташована в селищі Приозерному.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою херсонського краю.

● Медова вулиця

Стара назва – вулиця Комарова. Розташована в селищі Приозерному.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою та господарством херсонського краю.

● Наукова вулиця

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в селищі Приозерному.

Назва пов'язана з науковою діяльністю Навчального господарства Херсонського сільськогосподарського інституту, яке розміщувалося в селищі Приозерному.

● Перемоги вулиця

Стара назва – вулиця 40 років Перемоги. Розташована в селищі Приозерному.

Образна поетична назва, пов'язана історією херсонського краю.

● Спортивна вулиця

Стара назва – вулиця Тітова. Розташована в селищі Приозерному.

Назва пов'язана з місцевістю, де розташована вулиця – біля стадіону.

● Чумацька вулиця

Стара назва – вулиця Шаталова. Розташована в селищі Приозерному.

Образно-поетична назва, пов'язана з історією херсонського краю.

Селище Молодіжне

● Володимира Вернадського вулиця

Стара назва – вулиця Мічуріна. Розташована в селищі Молодіжному. Дотична до вулиці Нижньої, на ній розташована Молодіжна загальноосвітня школа-сад I–II ступенів №40 Херсонської міської ради.

Володимир Іванович Вернадський (1885–1945) – основоположник геохімії, біогеохімії та радіології, автор теорії ноосфери, філософ, народився в Санкт-Петербурзі в українській родині. 1885 року закінчив Петербурзький університет, здобув ступінь кандидата наук. Упродовж 1888–1990 рр. навчався у Німеччині та Франції. Від 1890 року – приват-доцент, від 1898-го – професор Московського університету. 1911 року на знак протесту проти порушення університетської автономії подав у відставку. Відвідав США, Інститут радію у Парижі. У 1918–1921 рр. – президент УАН (Української Академії Наук), 1920–1921 рр. – професор Таврійського університету в Сімферополі. Повернувся до Петрограда, де його призначили директором Радієвого інституту. 1922 року виїжджає до Франції читати лекції в Сорбонні. Як колишній представник партії «кадетів» перебував під постійним наглядом ОДПУ-НКВС. 1944 року видав останню свою працю «Деякі слова про ноосферу».

Помер 5 січня 1945 р. у Москві.

● Героїв Територіальної Оборони вулиця

Стара назва – вулиця Беляєва. Розташована в селищі Молодіжному.

Названа на вшанування пам'яті загиблих тероборонівців у боях з російськими військами 1 березня 2024 р. при обороні Херсона та всіх військовослужбовців ТрО, які брали участь у російсько-українській війні.

Село Садове

● Берегова вулиця

Стара назва – вулиця Синельникова. Розташована в селі Садовому.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою херсонського краю.

● Вишнева вулиця

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в селі Садовому.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою та господарством херсонського краю.

● Захисників України вулиця

Стара назва – вулиця 40 років Перемоги. Розташована в селі Садовому.

Назва вулиці присвячена Силам оборони України.

● Кошова вулиця

Стара назва – вулиця Олега Кошового. Розташована в селі Садовому.

Образно-поетична назва, пов'язана з історією херсонського краю.

● Скіфська вулиця

Стара назва – вулиця 60 років Україні. Розташована в селі Садовому, виходить на вулицю Степову.

Див. довідку в розділі Херсон. У межах села розташовані скіфські поховання – кургани.

● Шкільна вулиця

Стара назва – вулиця Космодем'янської 3. Розташована у селі Садовому, виходить на вулицю Харченка.

Назву отримала на честь розташованого на вулиці комплексу Садівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Херсонської міської ради.

Селище Придніпровське

● **Перемоги вулиця**

Стара назва – вулиця 55 років Перемоги. Розташована в селі Придніпровське.

Переосмислена назва, пов'язана з визволенням Правобережжя Херсонщини в листопаді 2022 р. й очікуванням перемоги у російсько-українській війні.

Село Степанівка

● **Грецька вулиця**

Стара назва – вулиця Горича Більшого. Розташована в селі Степанівці.

Назва пов'язана з національністю засновника села – Степана Гунаропуло. Він із батьком та братами походив із грецького острова Хіос, є одним із засновників Херсона та засновником Грецької церкви в Херсоні.

● **Михайла Дрознеса вулиця**

Стара назва – вулиця Ломоносова. Розташована в селі Степанівці, одна з найбільших вулиць села.

Дрознес Михайло Якович (1844, м. Вільно (нині – Вільнюс) – 1912, Одеса) – лікар-психіатр. Засновник психіатричної допомоги на Херсонщині. Від 1882 року очолював Херсонську земську лікарню душевнохворих, яку реорганізував у спеціалізовану лікарню для душевнохворих. Він докорінно змінив систему утримання та догляду за хворими й перетворив божевільню в самостійний лікувальний заклад, де застосовувалися сучасні форми догляду, лікування та реабілітації хворих.

● **Польова вулиця**

Стара назва – вулиця Дениса Давидова. Розташована в селі Степанівці.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою та господарством херсонського краю.

● **Скіфська вулиця**

Стара назва – вулиця Павлова. Розташована у селі Степанівці, між вулицями Михайла Дрознеса та Шкільною.

Див. **вул. Скіфська, село Садове**

Селище Антонівка

● 11-го Листопада вулиця

Стара назва – вулиця Комарова. Розташована в селищі Антонівці в його північно-східній частині.

Названа на честь визволення Херсона та Антонівки від російських окупантів 11 листопада 2022 р.

● 124-ї Бригади Територіальної Оборони вулиця

Стара назва – вулиця Титова. Розташована в селищі Антонівці у східній частині Кіндійки біля транспортної розв'язки Антонівського мосту.

Названа на честь представників 124-ї окремої бригади Територіальної Оборони Сил територіальної оборони Збройних Сил України, які брали участь, а деякі з них загинули, в боях з російськими військами в кінці лютого та березні 2022 р. під час оборони міста Херсона й підступів до нього. Бойові зіткнення військовослужбовців бригади з ворогом почалися в перший день повномасштабного російського вторгнення на підступах до м. Херсона – у с. Антонівці (зокрема за Антонівський міст), с. Садовому, с. Придніпровському, с. Наддніпрянському.

1 березня 2022 Херсон було оточено, і в цей день у Шуменському районі відбулося принаймні два бойових зіткнення з ворогом – у Бузковому парку (по вулиці Нафтовиків) та в районі Херсонського ліцею Херсонської обласної ради (район Білозерської площі).

27-28 березня на території окупованого м. Херсона військовослужбовці 124-ї бригади ТрО знищили ДРГ ворога.

Особовий склад бригади нагороджено різними державними нагородами та відзнаками за такі колективні досягнення й особисті вчинки:

- за організацію оборони м. Херсона і стримування наступу військ ворога з метою виграти час для облаштування оборони Миколаєва та Одеси;
- за збереження документації, гербової печатки військової частини;
- за збереження життя керівництва військової частини, особових справ військовослужбовців та інформації про військову частину під час окупації;
- за виведення особового складу з окупації;
- за вивіз 24.02.2022 р. боєприпасів з окупованої території, збереження табельної зброї та набоїв;
- за створення мережі інформаторів і передання розвідувальних даних з окупованої території.

У складі 63 омбр 124-та обр ТрО виконувала допоміжні функції зі звільнення міст Снігурівки (Баштанський район Миколаївської області) та Херсона, селищ Білозерки, Приозерного, Комишан, Зимівника та інших населених пунктів правобережжя Херсонщини, надавала допомогу у проведенні фільтраційних заходів, пошуку колаборантів та агентів ворога.

30 листопада 2022 р. бригада отримала Бойовий Прапор військової частини, а 23 серпня 2023 р. Указом Президента України № 506/2023, з «метою гідного вшанування мужності та героїзму, виявлених під час захисту державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності України», 124 окрему бригаду Територіальної оборони Сил територіальної оборони Збройних Сил України відзначено почесною відзнакою «За мужність та відвагу».

● 409-го Батальйону вулиця

Стара назва – вулиця Нахімова. Розташована в селищі Антонівці в західній частині Кіндійки.

Названа на честь воїнів 409-го Батальйону, які захищають Україну від російської агресії. 409-й окремий стрілецький батальйон розміщується у складі 22-ї окремої механізованої бригади (22 ОМБр) Сухопутних військ Збройних Сил України. Створений у лютому 2023 р. на території Миколаївської області, батальйон упродовж тривалого часу виконував бойові завдання в межах Антонівки, по обидва боки зруйнованого Антонівського мосту, на правому й лівому берегах Дніпра, а також під Авдіївкою та на північних кордонах України. Від серпня 2024 р. брав участь в операції в Курській області. Батальйон тримав оборону в районі Ольгівки, Жаболовки, Дуровки й Вітряного.

● Айвазова Асана вулиця

Стара назва – вулиця Биковського. Розташована в селищі Антонівці в західній частині Кіндійки, посередині сполучає вулицю Високосну.

Асан Сабрі Айвазов (1878–1938) – кримськотатарський письменник, педагог, громадський діяч, народився 6 травня 1878 р. у м. Алупка, нині АР Крим. Закінчив медресе в Алупці, навчався в Стамбульському педагогічному університеті, активно займався політичною діяльністю, публікував статті в газеті «Терджиман» («Перекладач») Іслаїла Гаспринського, за що був висланий із Туреччини. Удома працював учителем. Автор художніх творів «Хаят акъвали» («Життя народу»), «Неден бу ала къалдыкъ» («Чому ми дійшли до такого життя»), п'єси «Тайфун», статей «Усул-и-тедрис» («Методи навчання»), «Есарет къурбанлары» («Жертви рабства») та ін. Утиски кримськотатарського народу спонукали Айвазова до активної політичної діяльності. У 1906–1908 рр. брав участь у випуску газети «Ветан хадімі» («На службі Батьківщині»), від 1914 року видавав газету «Терджиман». У 1917–1918 рр. – редактор газети «Міллет» («Нація»), двічі обирався головою меджлису (січень і травень 1918 р.). Упродовж життя політичні погляди Айвазова зазнали еволюції – від пантюркізму до створення кримськотатарської автономії, зокрема у складі УНР. Один з організаторів та керівників партії Міллі Фірка. Після встановлення в Криму радянської влади працював у відділі перекладів ЦВК, від 1922 р. – на посаді старшого асистента у Кримському університеті, викладав арабську й турецьку мови. У 1922–1932 рр. займається розвитком кримськотатарської мови, зокрема обґрунтовував ідею переведення її на латинський шрифт, бере участь у мовознавчих конференціях та публікує статті відповідної тематики. У 1932 або 1934 рр. його звільняють з інституту. Айвазов зазнає переслідувань, намагається виїхати за кордон, відчуючи загрозу з боку влади. Заарештований НКВС 5 квітня 1937, 17 квітня 1938 р. розстріляний у м. Сімферополі. Перед смертю у в'язниці Айвазов писав

«Історію національного руху в Криму». Ініціатором увіковічення ім'я Асана Айвазова стала кримськотатарська громада Херсона та Антонівки.

● Андрія Градовського вулиця

Стара назва – вулиця Горького. Розташована в селищі Антонівці, бере початок від розв'язки Антонівського мосту.

Градовський Андрій Васильович (1977–2022). Народився 02 червня 1977 р. у Новотроїцькому Херсонській області. Учасник російсько-української війни. Молодший сержант, навідник протитанкового відділення. Брав участь в бойових діях від 2017 року. Загинув 8 грудня 2022 р. у районі Антонівки Херсонській області. Похований у Кропивницькому 15 грудня 2022 року.

● Бахчисарайська вулиця

Стара назва – вулиця Пушкіна. Розташована в селищі Антонівці в західній частині Кіндійки.

Див. **Бахчисарай**

Назва вулиці вшановує також кримськотатарську громаду, частина якої зокрема живе в Кіндійці.

● Братів Просіних вулиця

Стара назва – вулиця Ватутіна. Розташована в селищі Антонівці у східній частині Кіндійки.

Вулиця на честь захисників України братів Івана та Олександра Просіних, які віддали своє життя за Україну.

Просін Іван Іванович (16.09.1981 – 20.03.2020) – старший солдат. Служив у миротворчих військах в Іраку, пізніше – в АТО (2015 – 2016). Був важко поранений. Мав державні нагороди. Помер від ран.

Просін Олександр Іванович (25.06.1985 – 22.03.2023) – учасник російсько-української війни. Загинув під Бахмутом.

● Валерія Васіна вулиця

Стара назва – вулиця 45 років Перемоги. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині Кіндійки.

Васін Валерій Валерійович (1975–2022) – український спортсмен, військовий, учасник російсько-української війни.

Народився та навчався в Черкасах. Працював тренером-викладачем, був віце-президентом Федерації кіокушинкай карате України, директором Херсонської обласної філії ФКУ. Багаторазовий чемпіон України з карате, бронзовий призер 15-го Чемпіонату Європи (Сентеш, Угорщина, 2001).

Під час повномасштабного вторгнення Росії пішов до лав ЗСУ, у званні сержанта був командиром гранатометного відділення в 36-й бригаді морської піхоти.

Загинув 12 жовтня 2022 р. у боях за Херсонщину.

● Віталія Скакуна вулиця

Стара назва – вулиця 1 Травня. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині Кіндійки, сполучає вулицю Лугову та Польову, перетинає вулицю Херсонську.

Віталій Володимирович Скакун (1996–2022) – український військовий, Герой України, народився 19 серпня 1996 р. у місті Березжани Тернопільської області. Закінчив Березжанську загальноосвітню школу № 3, вище професійне училище № 20 міста Львова за професією «Електрогазозварник». У ході російського вторгнення в Україну 2022 р. Віталій Скакун перебував у складі сил, які одними з перших давали відсіч ворогу на Кримському перешийку. Віталій був добровольцем, який здійснив мінування та підірвав автомобільного мосту Генічеськ – Арабатська Стрілка. Загинув 24 лютого 2022 р. під час вибуху. Завдяки героїчному вчинку Віталія було значно уповільнено просування танкової колони ворога, що дало змогу підрозділу передислокуватися й організувати оборону. Відспіваний у церкві Пресвятої Трійці, похований на кладовищі в Березжанах.

● Волонтерська вулиця

Стара назва – вулиця Лазарєва. Розташована в селищі Антонівці на схід від розв'язки Антонівського мосту.

Волонтерський рух в Херсоні поширився 2014 року з початком російсько-української війни. Його діяльність була зосереджена на допомозі військовим, які були розташовані в Херсонській області, та переселенцям з окупованих територій. Від початку повномасштабного вторгнення, особливо в часи окупації міста та повені, спричиненою підривом Каховської ГЕС, волонтерський рух у Херсоні став тотальним. Наразі серед херсонців важко знайти людину, яка не допомагала б постраждалим чи не донатила б на ЗСУ. На честь волонтерів з-поміж херсонців та волонтерів, які допомагали херсонцям, й було названо цю вулицю.

● Героїв УПА вулиця

Стара назва – вулиця Л. Толстого. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині Кіндійки між вулицею Степовою та Набережною.

На честь учасників Української Повстанської Армії, які чинили збройний опір окупантам під час та після завершення ДСВ. Головна мета воїнів УПА – відродження державної незалежності України збройним шляхом.

Після відбування покарання в радянських концтаборах колишнім воїнам УПА було заборонено повернення до Західної України, і чимало їх оселилося на території Херсонської області. Так, у селищі Антонівці сформувався осередок ветеранів УПА на чолі з Іваном Терлецьким.

● Журавлиний провулок

Стара назва – провулок Толстого. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині Кіндійки.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою херсонського краю.

● **Захисників Антонівського мосту вулиця**

Стара назва – вулиця Терешкової. Розташована в селищі Антонівці на схід від розв'язки Антонівського мосту, веде до вулиці Покровської.

Названа на честь воїнів ЗСУ – оборонців Херсона, які впродовж 24 – першої половини 25 лютого 2022 р. та 26 лютого тримали оборону Антонівського мосту. Їхній героїзм зупинив російський бліцкриг на Півдні України та був вирішальний для подальшої долі Херсону та його звільнення 11 листопада 2022 р. За час операції, що отримала назву «Битва за Антонівський міст», українські військові у складі частин 59-ї танкової роти бригади імені Якова Гандзюка (командир Євген Пальченко, Герой України) та 80-ї окремої десантно-штурмової Галицької бригади, а також окремі підрозділи та представники 124-ї окремої бригади Територіальної Оборони 24 лютого відбили міст у російського десанту, що забезпечило відхід основним силам ЗСУ з Лівобережжя, та утримували його до 25 лютого, коли Херсон уже перебував у ворожому оточенні. Останні українські танки відійшли ввечері 26 лютого 2022 р. Цей час був вирішальний для організації успішної оборони Миколаєва. Всупереч значній військовій сили ворога, що забезпечувалася підтримкою артилерії та авіації, через дві доби стало очевидно, що російська армія «застрягла» під Херсоном.

● **Захисників України вулиця**

Стара назва – вулиця Мересьєва. Розташована в селищі Антонівці в його центральній частині.

Назва вулиці присвячена Збройним Силам України.

● **Івана Сірка вулиця**

Стара назва – вулиця Кутузова. Розташована в селищі Антонівці в західній частині Кіндійки, починається від селища Виноградного.

Див. **Іван Сірко** на стор. 43.

● **Івана Терлецького вулиця**

Стара назва – вулиця О. Кошевого. Розташована в селищі Антонівці між вулицею Кримською та провулком Будівельним.

Терлецький Іван Миколайович (1923–2015) – український воїн, ветеран УПА, громадський діяч.

Народився у с. Любуховому Старосамбірського повіту на Львівщині в родині військового лікаря, старшини Української Галицької Армії. Від дитячих років готувався до збройного повалення польського окупаційного режиму. 1944 року вступив до лав УПА, був кулеметником, брав участь у боях із радянськими військами на терені військової округи № 5 «Маківка» (Старосамбірщина).

1946 року потрапив у засідку, був заарештований органами НКВС, засуджений на десять років покарання в радянських концтаборах (Комі АРСР). Уся родина Терлецьких була депортована до Сибіру. Після звільнення жив на засланні.

1970 року отримав дозвіл на повернення в Україну (крім західних областей).

Оселився в передмісті Херсона – в селищі Антонівці. Як «ворог народу» був позбавлений права на усиновлення дітей. Сприяв засудженню націоналістам в облаштуванні на Херсонщині.

Від 1989 року брав активну участь у відродженні українського суспільно-політичного життя на Херсонщині. Був членом Братства ОУН-УПА. Разом з іншими ветеранами УПА створив першу в Херсоні парафію УАПЦ.

Похований в Антонівці, на Кіндійському цвинтарі.

● **Іларіона Жайворонка вулиця**

Стара назва – вулиця Есеніна. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині Кіндійки.

Названа на честь першого вчителя народної школи села Широкого (сучасна Антонівка) Іларіона Герасимовича Жайворонка. Про нього відомо, що він народився в селі Фалєєвка (сучасне Садове), переселився в село Широке де став першим вчителем.

● **Костя Гордієнка вулиця**

Стара назва – вулиця Суворова. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині Кіндійки, між вулицями Героїв УПА та Гвардійською.

Див. **Кость Гордієнко**

● **Леоніда Каденюка вулиця**

Стара назва – вулиця Гагаріна. Розташована в селищі Антонівці в західній частині Кіндійки.

Вулиця названа в честь першого космонавта незалежної України.

Леонід Костянтинівич Каденюк (1951–2018) перший офіційний космонавт незалежної України, український льотчик-випробувач 1 класу, генерал-майор авіації. Очолював Аерокосмічне товариство України. Герой України (1997), кавалер багатьох орденів.

● **Медовий заїзд**

Стара назва – заїзд Комарова. Розташований у селищі Антонівці.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою та господарством херсонського краю.

● **Покровська вулиця**

Стара назва – вулиця Лермонтова. Розташована в селищі Антонівка, в центральній частині Кіндійки.

Названа на честь першого храму Антонівки – Покрова Пресвятої Богородиці, який було закладено в липні 1786 р. Одночасно ця подія пов'язується і з заснуванням селища.

● Поліни Райко провулок

Стара назва – провулок Смоленський. Розташована в селищі Антонівка, в центральній частині Кіндійки.

Див. **Поліна Райко** на стор. 45.

● Полтавська вулиця.

Стара назва – вулиця Белінського. Розташована в селищі Антонівці, веде свій початок від вулиці Кримської.

Назва вулиці пов'язана з історією залюднення Херсонщини вихідцями з Полтавщини впродовж XVIII–XX ст., що зробили значний внесок у розвиток краю.

● Солов'їний провулок

Стара назва – провулок Пацаєва. Розташована в селищі Антонівці у прибережній центральній частині Кіндійки.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою херсонського краю.

● Соснова вулиця

Стара назва – вулиця Некрасова. Розташована в селищі Антонівці на східній околиці, між вулицями Антонівською та Дніпровською.

Назва відображає специфіку штучних насаджень лісу навколо східного кінця селища Антонівка. Сосна – типовий представник зелених насаджень. На вулиці розташовано офіс місцевого лісомисливського господарства.

● Широкословідська вулиця

Стара назва – вулиця Зої Космодем'янської. Розташована в селищі Антонівці в центральній частині, між вулицями Івана Терлецького та Покровською.

Назва вказує на первісне найменування населеного пункту. Перші відомості про Слободу Широку (сучасну Антонівку) датовані липнем 1786 р. Вони містяться у справі «Про будівництво у Слободі Широкій кам'яної церкви Покрови Святої Богородиці» та пов'язані з призначенням священника Матвія Веліхова. Назва слободи походить від балки Широкої. Її першими мешканцями були вільні селяни з Полтавщини, місцеві козаки, а також дворові люди землевласника Федора Комстадіуса. Сучасну назву селище отримало вже в XIX ст. на честь одного з синів Комстадіуса – Антона, якому за духовним заповітом відійшли землеволодіння в районі Антонівки.

● Яблунева вулиця

Стара назва – вулиця Воронцовська. Розташована в селищі Антонівці.

Образно-поетична назва, пов'язана з природою херсонського краю.

III. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ГЕОНІМІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ГРОМАДИ 1845–2024 рр.

Довідник геонімів Херсонської міської громади станом на травень 2024 р. було складено на основі Переліку геонімів (назв вулиць, проспектів, бульварів, площ, провулків тощо) міста Херсона, селищних та сільської рад, розташованих на території, яка входить до юрисдикції Херсонської міської ради станом на 2019 р., рішень Херсонської міської ради 2020–2021 рр. та розпоряджень начальника Херсонської міської військової адміністрації щодо перейменувань за 2023–2024 рр.

Особливістю Довідника є відображення історії геонімів Херсонської громади від 1845 р. до наших днів. Джерельною базою Довідника стали рішення Херсонської міської ради, Херсонського міського голови, розпорядження голови Херсонської облдержадміністрації, що стосувалися перейменування та найменування упродовж 2007–2021 рр., документи Державного архіву Херсонської області, а також праці херсонських краєзнавців, які займалися вивченням топонімії Херсона, – книга Сергія Сухопарова «Вулиці Херсона», Список нових та старих найменувань вулиць, площ, парків та скверів м. Херсона, укладений Євгеном Горностаєвим 1982 року, довідник «Історія перейменувань вулиць в центральній частині Херсона», складений Сергієм Дяченком 2024 року, а також довідники та карти Херсона, зокрема карта Херсона з назвами всіх вулиць, що датована 1845 р. (див. Перелік джерел). Ураховано також народні (неофіційні) назви вулиць та площ.

Завдяки порівняльному аналізу джерел ми змогли зафіксувати конкретний час зміни геонімів. Власне це перший узагальнений текст, який найбільш повно відбиває всі зміни геонімів на території Херсона упродовж XIX–XXI ст. У довіднику було вперше здійснено періодизацію змін назв нашого міста. Це дає можливість побачити, в який історичний період з'являлися чи зазнали змін певні геоніми, та зробити висновки, як загальноісторичні процеси та місцеві події вплинули на цей процес. Автори поставили перед собою мету встановити дату та назву документа, що фіксує появу певної назви. У довіднику зроблено спробу виправити неточності наявних переліків, хоча ця робота ще потребує продовження.

Цей довідник – це спроба створити основу для подальшого дослідження назв Херсонської міської громади. Це також перший комплексний підхід до теми, що містить авторську концепцію опису формування системи херсонських геонімів.

Варто зазначити, що цей довідник створювався в умовах, що перешкождали проведенню дослідження в тому обсязі, в якому б хотілося його авторам. Головна причина – повномасштабне російське вторгнення в Україну. Чимало документів не доступні для дослідження. Деякі з них були викрадені російськими окупантами 2022 року. Потребують доопрацювання системи геонімів населених пунктів, які увійшли 2019 року до складу Херсонської міської громади, адже раніше ці назви були поза увагою херсонських краєзнавців.

У довіднику також можуть траплятися різні варіанти віднесення геонімів до певного історичного району нашого міста. Річ у тім, що з часом межі деяких історичних районів змінювалися. Окремі райони взагалі зникли не лише з мапи нашого міста, а

й з людської пам'яті. Зонування історичних районів міста, виділення сучасних їх меж потребують додаткового дослідження.

Ми просимо всіх читачів повідомляти про питання, які потребують уточнення, на адресу укладача Довідника Дементія Белого dementi85@gmail.com

Робота з довідником

Геоніми Херсонської громади розбито на дві основні групи: вулиці, площі, парки тощо міста Херсона, та вулиці старостинських округів Херсонської громади. Усі геоніми подано за абеткою. Якщо геонім складається з декількох слів, то він розташований відповідно до його ключового слова, яке виділено підкресленням. Це пов'язано з тим, що під час двох останніх хвиль перейменувань у місті закріпилася нова традиція найменування – іменні геоніми часто почали містити не тільки прізвище, а й ім'я та/або професію ім'ярека. Для зручності пошуку ми розташували такі назви за першою літерою ключового слова – прізвища людини. Наприклад, провулок Августа Вірлича треба шукати на літеру «В», а вулицю Професора Уварова на «У». Також це стосуються назв із порядковими номерами. Так, вулицю 1-шу Текстильну подано на букву «Т». Якщо ж цифра є частиною змістового словосполучення – як приклад, проспект 200-років Херсона, то вона подана на букву «Д».

Посилання на джерела:

Скорочена назва у тексті	Повна назва
Перелік геонімів, 2009	Рішення Херсонської міської ради від 13.10.2009 № 1279 «Про затвердження Переліку геонімів (назв вулиць, проспектів, бульварів, площ, провулків тощо) міста Херсона, селищних та сільської рад, розташованих на території, яка входить до юрисдикції Херсонської міської ради»
Перелік геонімів, 2007	Перелік вулиць м. Херсона, селищних та сільської рад, розташованих на території, яка входить до юрисдикції Херсонської міської ради затверджений Рішенням Херсонської міської ради від 23.11.07 № 620
Сухопаров, 2002	Улицы Херсона: Очерки с прил. полн. списка улиц, переулков, съездов, тупиков, проездов, спусков, шоссе, проспектов, площадей, бульваров, парков, скверов Херсона: указаны их старые (ист.) назв. и переименования / С.М. Сухопаров. – Херсон: СЛАЗ, 2002. – 160 с.

500 вулиць Херсона, 1991 р.	500 улиц Херсона: схема-справка / Херсонская областная организация Союза журналистов Украины; сост. Ю. Подзолкин; ред. Г. Лукив. – Херсон: Наддніпрянська правда, 1991
Горностаєв, 1982 р.	Список нових та старих найменувань вулиць, площ, парків та скверів м. Херсона. Упорядник Горностаєв Є.В. – Херсон, 1982
Перелік 1977 р.	Список вулиць міста Херсона станом на 10 квітня 1977 р
Довідник 1968 р.	Улицы, проспекты, площади и переулки города Херсона. Справочник водителя легкового такси / Ответственный за выпуск Мазнев В.Н. – Херсон: Облтипография, 1968. – 64 с.
Довідник 1942 р.	Довідник вулиць м. Херсона. Strassen der stadt Cherson. Під. Ред. Вдовиченка. – Херсон: видавництво газети «Голос Дніпра», 1942.
Довідник 1939 р.	Перенумерация улиц Херсона (старые и новые названия) в книге Карманный справочник городов Николаева и Херсона Николаевской области на 1940 г. Николаев, 1939 г. – С. 142–145
Довідник 1925 р.	Нижний Днепр и Южный Буг. Справочник-путеводитель на 1925 г. – Херсон, 1925. – С. 289: Новые наименования улиц гор. Херсона.
Карта Херсона 1902–1907 рр.	План Херсона, составленный Херсонским городским землемером С. И. Щелкуновым в 1902 году и дополненный в 1907 г.
Карта Херсона, 1874 р.	План существующего расположения губернского города Херсона с показанием предполагаемого урегулирования и распространения в 1874 году
Карта Херсона, 1855 р.	Проектированный план губернского города Херсона. 1855 г.
Карта Херсона, 1845 р.	План Херсонской губернии губернского города Херсона, 1845 г.
Порівняльний аналіз Сергія Дяченка	Історія перейменувань вулиць в центральній частині Херсона. Укладач Сергій Дяченко. 2024 р.
Херсон. Вулиці пам'ятають	Костюк Л. И., Ракович В. Ф., Ратнер И. Д. Херсон. Улицы помнят: путеводитель. Симферополь: Таврия, 1987. 112 с.

Еволюція вуличних табличок.

Дореволюційні таблички. Таблички включали номер будинку та прізвище власника. Фотографії надані Сергієм Дяченком та Вікторією Мусійко

Перелік геонімів міста Херсона

1. Проспекти, вулиці, провулки, проїзди, з'їзди тощо

А

Абрикосовий провулок

Розташування: Центральний р-н, 2 мкр. Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку геонімів 2007 р.

Авіаторів містечко.

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Перейменоване 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМБА № 580р.

Попередні назви: селище Чкалова, селище льотчиків, військове містечко 23.

Авіаційний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

У Переліку геонімів 2009 р. називається *Авіаційний*. У всіх переліках до 2009 р. пишеться або Авіаційний провулок (Перелік 1977 р., Довідник 1968 р.), або Авіаторний (Сухопаров, 2002 р., «500 вулиць Херсона», 1991 р.), або Авіаторський (Довідник 1939 р.).

Попередня назва: 1-й Солдатський провулок.

Автомобілістів вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудівлі «Янтарний» (джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.).

Агрономічна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Зафіксована у Довіднику 1968 р.

Аеропорт цивільної авіації, Херсонська обл., м. Херсон.

Розташування: Центральний р-н.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Азовський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменований 16 червня 1951 р. рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Попередня

назва: **Щемилівська вулиця** зазначена у Довіднику 1939 р. У Довіднику Горностаєва вказана назва: Шемилівська вулиця, а у Довіднику Сухопарова – Шамилівська вулиця. Згідно з картою Херсона 1874 р. на цьому місці розташовувалась слобідка Нова Щемилівка.

Айвазовського вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК, мкр. «художників».

Зафіксована у Довіднику 1968 р., де її місцезположення зазначається, як «у селища льотчиків».

Академічний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Отримав назву 29 березня 2007 р. за рішенням ХМР № 366.

Генерала Алмазова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Безродного**. Цю назву вулиця отримала в 1966 р. (джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Перша назва: **вулиця 7-ма Північна**.

Антипенка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Попередня назва: **вулиця 5-а Північна**.

Антонівська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний, селище Східне.

Зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць Херсона», 1991 р.

Арктична вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Зафіксована у Довіднику 1968 р., як провулок, що розміщується на Забалці.

Арктичний 1-й провулок

Арктичний 2-й провулок

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р., як провулки, що розміщується на Забалці.

Арнаутська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Житлоселище.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМБА № 580р. Попе-

редня назва: **вулиця Пушкінська**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Там само вказана попередня назва – **вулиця Арнаутська**. Сухопаров крім Арнаутської згадує, як попередню назву або назву частину нової вулиці – **Заводська**.

Артилерійська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Зафіксована у Довіднику 1968 р.

Артилерійський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Бавовняний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Івана Багряного вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Грибоєдова**.

Баженова провулок

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Баку вулиця

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вказувалося, як «Західне селище».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Баранова-Росіне проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **проїзд Ватутіна**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Ганни Барвінок вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ше Північне селище. Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Серафимовича**.

Батарейний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Бахмутська вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 66; з № 1 по № 59), Дніпровський р-н (з № 68 та № 61 до кінця), Млини.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **вулиця Пугачова**. У Довіднику 1939 р. зафіксована назва: **вулиця Пугачовська**. Та ж сама назва зафіксована на карті Херсона 1902-1907 рр.

Бахчисарайський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Перейменованний 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р.

Попередня назва: **провулок Таманський**.

Береговий проїзд.

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць Херсона» (1991 р.).

Олександра Бережного вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р.

Попередня назва: **вулиця Сурикова**.

Олександра Береша вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-й мкр. Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Бериславське шосе

Розташування: Центральний р-н, Дніпровський р-н.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Народні геоніми: «Бериславка», «Бершосе», «Б-шосе»

Бериславський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, селище Скотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Білозерський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Івана Білокура провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК, район «художників».

Перейменованний 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **провулок Крамського**.

Білоруська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Сухопаров наводить дві попередні назви або назви частин, з яких складається сучасна вулиця Білоруська: **вулиця Сухарна** та **вулиця Староцерковна**. У Горностаєва згадується лише **вулиця Староцерковна**.

Богородицька вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 34; з № 1 по № 31), Корабельний р-н (з № 36 та з № 33 до кінця), Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 24 квітня 2013 р. рішенням ХМР № 1060. Попередня назва: **вулиця Червонофлотська**. Довідник 1939 р. фіксує дві назви: нову – **Червонофлотська** та стару – **Богородицька**. Під час нацистської окупації вулиця називалася **Богородицька**. Станом на 1925 р. західна частина вулиці називалася **Пролетарська**. Її попередня назва: **Волохінська**. На карті 1855 р. позначена як **Болотна**. На карті 1845 р. позначена як **Верхня Дніпровська**.

Східна частина вулиці станом на 1925 р. називалася **Червонофлотська**. Ця частина вулиці 26 січня 1921 р. була названа: **вулиця Любарської**. Її попередня назва: **вулиця Богородицька** зафіксована з 1855 р. На карті 1845 р. вказана також як **Верхня Дніпровська**.

Івана Богуня вулиця

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків. Шуменський.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Ілліча**.

Бойка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ше Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Попередня назва: **1-ша Північна вулиця**.

Бордунова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Східне.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Ілька Борщака вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 28; з № 1 по № 21) Корабельний р-н (з № 30 та з № 23 до кінця). Центр. Колишній Північний форштадт міста.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Артема**. Довідник 1939 р. вказує тогочасну та попередню назву вулиці – **вулиця 4-та Форштадтська**. На карті 1855 р. вулиця значиться, як **4-та Форштадтська**.

Михайла Брайчевського провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **провулок Лермонтова**.

Брюллова провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК, мкр. «художників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Провулок локалізований як такий, що розміщується біля селища Льотчиків.

Будівельний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Провулок локалізований як такий, що розміщується на Сухарному.

Будівельників проспект

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Бузковий Гай пам'яті Захисників Херсона. Меморіальний комплекс

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків (Західне селище). Обмежений вулицями Нафтовиків – Дмитра Донцова – 2-ої Західної – 5-ої Західної.

Створений 24 липня 2023 р. Розпорядженням начальника ХМВА № 376р.

Бузький 1-й провулок**Бузький 2-й провулок**

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Бурзі вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Перейменована в 1965 р. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 22 червня 1965 р.) Попередня назва: **Староінститутська**

Братів Бурлюків провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК, мкр. «художників».

Перейменовано 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **провулок Шишкіна**.

Бурназяна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Східне.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Бучми вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Агронома Вагилевича вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. У Довіднику 1968 р. розташування вулиці зазначається як «селище Суднобудівників».

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: вулиця Серова зафіксована у Довіднику 1968 р.

Родини Вадонів провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Сергія Лазо**

Георгія Вазіна провулок

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **провулок Вахтангова**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Вазова Івана вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Капітана Ванденка провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва:

провулок Рози Люксембург. Сухопаров наводить попередні назви провулка: **вулиця Балкова** та **провулок Мічуріна**.

Феофана Василевського вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце знаходження вказувалося, як «Західне селище».

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядження начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Перова**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Вербовий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Академіка Верещагіна вулиця

Розташування: Центральний р-н, 4 мкр. Таврійський.

Зафіксована у Переліку геонімів 2009 р.

Вертолітний провулок

Розташування: Центральний р-н, 2-й мкр. Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Весела вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище, Сухарне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **Пролетарська** згадується у довіднику старих та нових назв вулиць 1939 р. як стара назва вулиці без вказування нової назви. 16 червня 1951 р. рішенням виконкому ХМРДТ № 553 були об'єднані **1-ша та 2-га Пролетарські** вулиці під єдиною назвою Пролетарська. Нумерація будинків встановлювалася від вулиці Мічуріна до вулиці Робочої. У Сухопарова та Горностаєва зазначається попередня назва вулиці Пролетарської – **Весела**.

Весняний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування провулка зазначається, як «селище Суднобудівників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Взуттєвий провулок

Розташування: Центральний р-н, Таврійський.

Названий 10 жовтня 2008 р. рішенням ХМР № 970.

Еволюція вуличних табличок.

Довоєнний та повоєнний дизайн вуличних табличок, які також називалися «домові ліхтарі». Фото М.Гоманюка

Івана Виговського вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Щорса**.

Виноградний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Високий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Военний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Вичегжаніна Арсенія вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Названа 23 листопада 2007 р. рішенням ХМР № 627. Рішенням ХМР від 19.10.2018 № 1639 були виправлені помилки в назві вулиці.

Вишнева вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше та 2-ге Північне селище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Блюхера**. Цю назву вулиця отримала у 1966 р. (Джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Перша назва: **вулиця 6-та Північна**.

Вишневий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Вишневий провулок

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць» 1991 р. Тобто в Херсоні є два Вишневих провулка.

Остапа Вишні провулок

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Перейменованій 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **провулок Степана Разіна**.

Військовий проїзд

Розташування: Центральний р-н, Центр. В Довіднику 1968 року район знаходження цього проїзду називається «Місто».

У Довіднику Горностаєва зазначені попередні назви: **Пестелівський проїзд** та **Воєнна вулиця**.

Назва Воєнна вулиці зафіксована в Довіднику 1968 р.

Вільний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, мкр Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Вільхова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне, Забалка.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Куйбишева**. У Довіднику Горностаєва зазначена попередня назва: **Старокладвищенська**.

Вінера вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 6 жовтня 1966 р.) Попередня назва: **вулиця 10-а Північна**.

Августа Вірлича, провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменованій 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **провулок Маяковського**. Ця назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Вірьовчин 1-й провулок**Вірьовчин 2-й провулок****Вірьовчин 3-й провулок****Вірьовчин 4-й провулок****Вірьовчин 5-й провулок****Вірьовчин 6-й провулок****Вірьовчин 7-й провулок****Вірьовчин 8-й провулок**

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

У переліку 2002 р. та «500 вулиць Херсона» позначені як вулиці. У Довіднику 1968, 1977, 2007, 2009 рр. – як провулки. У довіднику 1968 р. район зазначений як «дорога на Білозерку».

Еволюція вуличних табличок.

Дизайн вуличних табличок українською мовою (емальована поверхня, білі букви на синьому тлі), орієнтовно 60-і-початок 70-і роки.

Фото М.Гоманюка

Вітрильна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Водопровідний 1-й провулок**Водопровідний 2-й провулок**

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Федора Вовка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р.

Попередня назва: **вулиця Гончарова**.

Володимира Великого вулиця

Розташування: Центральний р-н, Таврійський.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва:

вулиця Ворошилова.

Волошкова вулиця

Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Хірурга Вороного вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. місце знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Клари Цеткін**. Дяченко вказує попередні назви цієї вулиці: **вулиця Холодна** (у період нацистської окупації) та **Бульварний провулок** (на карті 1855 р.).

Вузький провулок

Розташування: Дніпровський р-н. У Довіднику 1968 р. вказано місце знаходження провулка – Придніпровське селище, але провулок розміщується на Воєнному форштадті.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Газова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Ісмаїла Гаспринського вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Червоноповстанська**. У Довіднику 1939 р. зазначається попередня назва – **вулиця Нижньошпитальна**.

Героїв Крут вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Дніпропетровська**. У Довіднику 1939 р. вказана як Дніпропетровська, а також її попередня назва – **Госпітальна**.

Героїв Рятувальників вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 1 по № 55) Корабельний р-н (з № 2 та з № 57 до кінця), Центр, Житлоселище, Забалка.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Олександрівська**. Цю назву вулиця отримала 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Червонопрапорна**. У Сухопарова зазначаються попередні назви або назви частин цієї вулиці: **Олександрівська, Церковна**.

Героїв Територіальної Оборони вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Житлоселище.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **вулиця Смольна**. У Довіднику 1939 р. зазначена стара назва – **вулиця Віршовчинська**.

Героїв Херсона набережна

Розташування: Центральний р-н, Центр, парк Слави.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередню назву **Генерала Олексія Федорова** набережна отримала рішенням ХМР № 1246 від 7 липня 2009 р. Народний геонім набережної в районі парку Слави – «Арештантка»

Гетьманський провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменованний 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **провулок Пугачова** від площі Незламності (колишня площа Ганнібала) до пр. Незалежності (колишній пр. Ушакова). Назва провулок Пугачова зафіксована у Переліку 1977 р.

Гімназична вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Червоностудентська**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Також там же вказана стара назва вулиці – **Гімназична**. 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Гімназична вулиця отримала назву **вулиця Луначарського** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). Дяченко вказує, що станом на 1913 р. існували дві назви вулиці: західна частина називалася **Гімназична**, а східна частина – **Адміралтейська**.

Гірського вулиця

Розташування: Центральний р-н, Корабельний р-н, Центр. Колишній Північний форштадт міста.

Перейменована у 1965 р. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 22 червня 1965 р.). Попередня назва: **вулиця Профінтерна**. Зафіксована у Довіднику 1939 р. Там же вказана стара назва вулиці – **вулиця 2-га Форштадтська** та стара назва історичного району, де розташовувалася ця вулиця – Північний. У роки нацистської окупації вулиця знову називалася **2-га Форштадтська** (Довідник 1942 р.) За відомостями Дяченка з 26 січня 1921 р. якийсь час вулиця називалася **Михайловича**. Перша відома назва вулиці **2-га Форштадтська**. Зафіксована на плані 1855 р.

Леоніда Глібова проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-е Північне селище.

Перейменованний 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 247р. Попередня назва: **проїзд Крилова**.

Академіка Глушкова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-е Північне селище.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 325р. Попередня назва: **вулиця Академіка Павлова**.

Гмирьова вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 22; з № 1 по № 29) Корабельний р-н (з № 24 та з № 31 до кінця). В Довіднику 1968 року район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована у 1965 р. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 22 червня 1965 р.) Попередня назва: **вулиця Зовнішня**. У Довідниках 1939 та 1942 років зазначена як вулиця Зовнішня. На карті 1855 р. на місці цієї вулиці позначена «дорога з Вільовчихиних хуторів».

Джона Говарда вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-е та 2-е Північне селище.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **вулиця Некрасова**.

Гоголя вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 року район розміщення цієї вулиці називається «Місто».

Має цю назву з 1909 р. (джерело: книга «Херсон. Вулиці пам'ятають», 1987 р. – С.17). На карті 1855 р. зазначена як **вулиця Канцелярська**. На плані 1845 р. позначена як **вулиця Артилерійська**.

Сестер Гозадінових провулок

Розташування: Центральний р-н Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цього провулку називається «Місто».

Перейменованій 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Дори Любарської**. Горностаєв зазначає назву **Дніпровський провулок**. На карті Херсона 1845 р. провулок називався **Ринковий**.

Антон Головатого вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський, селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вказувалося, як «Крекінг завод».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Колишня назва: **вулиця П. Морозова**.

Олеся Гончара вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 1 по № 37; з № 2 по № 24) Корабельний р-н (з № 26 та з № 39 до кінця). Центр. В Довіднику 1968 року район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 30 березня 2018 р. рішенням ХМР № 1301, хоча в Херсоні на той час вже була вулиця з такою назвою. Попередня назва: **вулиця Белінського**. 29 травня 1911 р. рішенням Херсонської міської думи **вулиця М'ясницька** була перейменована у **вулицю Белінського**. Вперше назва М'ясницька з'являється на карті Херсона 1855 р. На карті Херсона 1845 р. зафіксована назва **Нижня Канатна**.

Олеся Гончара вулиця

Розташування: Центральний р-н, 4-й (4-А і 4-Б) Таврійський мкр.

Названа рішенням ХМР № 631 від 23 листопада 2007 р.

Гончарна вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 106; з № 1 по № 93), Дніпровський р-н (з № 108 та № 95 до кінця), район Млини.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередню назву **Котівського** вулиця отримала 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Перша назва: вулиця **Гончарна**.

Костя Гордієнка вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **вулиця Лавреньова**. Горностаєв називає попередню назву: **вулиця Степова**.

Городній провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Городній провулок, фактично, частина вулиці Городньої, яка проходила по Млинах. Вперше зафіксована на карті Щелкунова 1902–1907 років, як частина вулиці Городня (зараз Медова), що проходила через Млини та Воєнний форштадт.

Готельний провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр. В Довіднику 1968 року район знаходження цього провулка називається «Місто».

Довідник 1939 р. фіксує назву **провулок Готельний** (сам Довідник виданий російською мовою, а назва дана українською). Тут же вказується попередня назва: **вулиця Комстадіуса**. У роки нацистської окупації провулок також називався вулицею Комстадіуса (Довідник 1942 р.). За відомостями Дяченка, назву Комстадіуса вулиця отримала 1 лютого 1913 р. Попередня назва: **провулок Глухий** (в інших відомостях – вулиця Глуха). Горностаєв вказує додаткові назви цього провулка: **провулок Одеський та вулиця Одеська**.

Віктора Гошкевича вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. В Довіднику 1968 року район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Дзержинського** зафіксована у Довіднику 1939 р. Під час нацистської окупації називалася **Ломоносівська** (Довідник 1942 р.). З 1925 р. мала назву **Судова**. З 29 травня 1911 р. називалася **Ломоносівська** (за іншими відомостями вулиця називалася М.В.Ломоносова згідно уведомлення Головного Управління у справах місцевого господарства від 28 березня 1912 р. № 3849). До того називалася **Семинарська**. На карті 1855 р. значиться, як **Соборна нижня**. На карті 1845 р. як **Нижня Успенська**.

Андрія Грабенка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. за розпорядженням ХМГ № 80. Колишня назва: **вулиця Петра Алексеєва**.

Грецька вулиця

Розташування: Корабельний р-н (з № 36 та № 11 до кінця), Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Рішенням ХМР № 781 від 26.09.2012 частина вулиці з тодішньою назвою Леніна від вулиця Ратушної (кол. Воронцовської/Комунарів) до провулка Шкільний отримала сучасну назву Грецька. Попередня назва: **вулиця Леніна**. Вважається, що вулиця так називалася з січня 1924 р. У період нацистської окупації вулиця називалася **Соборна** (Довідник 1942 р.). У Довіднику 1939 р. зафіксовані нова та старі назви вулиці: **Леніна та Грецька**. Хоча 1 лютого 1913 р. рішенням Херсонської міської думи вулиця Грецька була перейменована на **Кутузівську**. На карті 1855 р. позначена як **Грецька вулиця**. На карті 1845 р. – як **Ганнібалівська**. У путівнику «Херсон. Вулиці пам'ятають» наводиться уривок з щоденників російського поета В.А.Жуковського 1837 р., де він згадує вулицю Грецьку та пише, що вона є головною вулицею міста («Херсон. Вулиці пам'ятають», 1987 р., с. 47)

Генерала Петра Григоренка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Говорова**. Іменем **маршала Говорова** вулиця була названа 7 лютого 1956 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 145.

Гридасова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Попередня назва: **9-та Північна**.

Миколи Гринька вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Бегми**. Горностаєв називає попередню назву вулиці – **Реактивна**.

Бориса Грінченка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудові «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.)

Громадянська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Зафіксована у Довіднику 1968 р. Горностаєв зазначає попередню назву: **вулиця Міщанська**.

Михайла Грушевського вулиця

Розташування: Центральний р-н. Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **вулиця Потьомкінська**. Цю назву вулиця отримала за рішенням ХМР № 781 від 26.09.2012. Попередня назва: **вулиця Карла Маркса**. Горностаєв зазначає попередні назви цієї вулиці: **Тараса Шевченка** (у період нацистської окупації міста) та **Потьомкінська**. 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Потьомкінська вулиця отримала назву **вулиця Свердлова** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). Назва **Потьомкінська** фіксується також на карті 1855 р. На карті Херсона 1845 р. вулиця має назву **Гімназична**.

Ісака Гуревича провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Баумана**.

Дар'ївська вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць Херсона» (1991 р.).

Дачна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, р-н Нафтогавані.

Отримала назву згідно з рішенням ХМР від 12 травня 2008 р. № 823.

200-річчя Херсона, проспект

Розташування: Центральний р-н, Таврійський мкр., Північне селище.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р. Народний геонім – «200 років».

295-ї Херсонської стрілецької дивізії, вулиця

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Зафіксована у Довіднику 1968 р. під назвою вулиця **Херсонської дивізії**. У Переліку 1977 р. називається **295-а Херсонська дивізія**. У довіднику Горностаєва згадується дві попередні назви вулиці або її частин: **Колгоспна** та **Рільнича**. У Довіднику 1939 р. зафіксована назва **Колгоспна**. В народі вважається, що це найдовша назва вулиці в світі – складається з семи (!) слів, тому ніхто ніколи не вказує її повну назву.

Джанкойська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Східне селище.

Зафіксована у Переліку 1977 р.

Еволюція вуличних табличок.

Пізньорадянський дизайн вуличних табличок російською мовою (чорні букви на білому тлі), в тому числі з підсвіткою, орієнтовно 70-80-і роки.
Фото М.Гоманюка

Джанкойський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Східне селище.

Джерельний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Значиться у Переліку 2002 р.

Сестер Диканських вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місцезоташування вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Островського**.

Дніпрової Чайки вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. «Янтарний».

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудівлі «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.).

Дніпрогеський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Дністровський 1-й провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Докучаєва вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місцезоташування вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Домобудівна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Донецька вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місцезоташування вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Зафіксована у Переліку 1977 р. Попередня назва: **вулиця Носенко**.

Донський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Перейменованій рішенням виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р. Попередня назва: **провулок 2-й Батрацький**

Дмитра Донцова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський, селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вулиці зазначається, як «Крекінг завод».

Перейменована 18 червня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337. Попередня назва: **вулиця Тельмана**.

Дорожній провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Отримав свою назву згідно з рішенням виконкому ХМРД від 7 травня 1954 р. № 353.

Дорофєєва вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

У схемі-довідці «500 вулиць Херсона» (1991 р.) зазначена, як **вулиця генерала Дорофєєва**.

Гетьмана Дорошенка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Чапаєва**. У Довіднику Горностаєва зазначена попередня назва **вулиця Виноградна**.

Дровникова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Перейменовано у 1966 р. (Джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 6 жовтня 1966 р.).

Попередня назва: **2-ша Північна**.

Дружби вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Зафіксована у Довіднику 1968 р.

Дунайської Флотилії вулиця

Розташування: Центральний р-н, центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 15 травня 2015 р. рішенням ХМР № 1836.

Попередня назва: **вулиця Паризької Комуни**. Дяченко зазначає, що станом на 1913 р. ця вулиця була частиною вулиці Преображенська. Горностаєв наводить також назву **вулиця Пряма**.

Економічний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

У Довіднику 1939 р. зазначена теперішня та попередня назви провулку: **Економічний** та **5-й Безіменний**. Горностаєв наводить ще одну назву провулка – **П'ятий**.

Енергетиків вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудови «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.).

Єврейська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище, Забалка.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Войкова**. Карта Херсона 1845 р. фіксує назву **вулиця Єврейська**. Сухопаров наводить ще одну назву цієї вулиці – **Стара**.

Європейська вулиця

Розташування: Центральний р-н, (з № 2 по № 32; з № 1 по № 29), Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва **вулиця Суворова** – пішохідна частина колишньої Суворова від пр. Незалежності (колишня Ушакова) – до вулиці Ратушної (колишня Воронцовська). Попередня назва: **вулиця Суворова**, існувала з травня 1941 р. У роки нацистської окупації вулиця називалася **Головна** (Довідник 1942 р). В 1925 р. фіксується назва **вулиця 1 Травня**. 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому вулиця отримала назву **вулиця Карла Лібкнехта** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.), але ця назва проіснувала кілька місяців. На картах Херсона з 1845 р. вулиця носить назву **Суворівська**. Горностаєв також наводить назву **Егізівська**. Під цією назвою вона згадується в мемуарах Йосипа Векслера «Херсон та його жителі». Сухопаров наводить назву **Богородицька**. Народний геонім – «Сурік», «на Суріку». Студентський варіант: «Сура». Також частина містян згадує назву «Суворка».

Житомирський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Забалківська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр, Забалка, Житлоселище

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **вулиця Комарова**. Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **Торгова**.

Заводська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК (район Бериславського шосе).

Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **Магометанська**.

Залаегерсег вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Залізнична вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Назва вулиці зафіксована у Довіднику 1968 р.

Залізничників вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Людівіка Заменгофа вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Д.Благоєва**.

Заміська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

У Довіднику 1939 р. зафіксовано, що ця назва залишилася старою.

Запорізька вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Сухарне.

Зафіксована на карті Херсона 1902–1907 рр. Сухопаров наводить інші назви або частини цієї вулиці – **Караїмська** та **Селянська**.

Запорізький 1-й провулок**Запорізький 2-й провулок**

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Запорожчука вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Зафіксована у Переліку 1977 р. Горностаєв наводить колишні назви або складові цієї вулиці: **Безіменна**, **Мала Матроська**, **Мала**. У Довіднику 1968 р. локалізується на Забалці як **вулиця Мала**. У Переліку 1977 р. вулиця називається іменем Запорожчука А. З 2007 р. у Переліках зазначається інша назва: вулиця Запорожчука Т. Відомо, що ця вулиця названа на честь учасника антинацистського руху спротиву Андрія Запорожчука.

Засипна Балка вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

На схемі-довідці «500 вулиць Херсона» (1991 р.) зазначена як провулок, у Переліку 2009 р. – вже як вулиця.

Затишний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Затишний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р. з поміткою **«колишній провулок Глухий»**

Західна 1-а вулиця**Західна 2-а вулиця****Західна 3-а вулиця****Західна 4-а вулиця****Західна 5-а вулиця****Західна 6-а вулиця****Західна 7-а вулиця****Західна 8-а вулиця**

Еволюція вуличних табличок. Дизайн вуличних табличок українського періоду: до перейменування, після перейменування 2012-2016 рр. і після перейменування 2024 р.

Фото М.Гоманюка

Західна 9-а вулиця

Західна 10-а вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вказувалося, як «Західне селище». Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Згоди вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. «Янтарний».

Зафіксовано у Переліку 2002 р.

Зелений 1-й провулок

Розташування: Дніпровський р-н, район Млини.

Попередня назва: **Чумний**. Рішенням виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р. провулок Чумний був перейменований у Зелений. У Довіднику 1939 р. зафіксовано, що Чумний провулок не змінював своєї назви.

Зелений 2-й провулок

Розташування: Дніпровський р-н, район Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Ізмаїльський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Вказано місце знаходження провулку – на Млинах.

Інгульський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Інтернаціональна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудовлі «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.).

Кавалерійський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Горностаєв вказує попередні назви провулка: **2-й Безіменний провулок** та **Другий провулок**.

Олени Казимирчак-Полонської вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Східне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Дибенка**.

Петра Калнишевського вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. В Довіднику 1968 року локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Чекістів**. Горностаєв наводить інші варіанти назв: **Олександрівський проїзд** та **вулиця Дніпровська**. Назва **Дніпровська вулиця** фіксується в Довіднику 1968 р.

Кам'яний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Канатна вулиця

Розташування: Центральний р-н (з №2 по №12; з №1 по №11), Корабельний р-н (з №14 та з №13 до кінця). Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Георгія Полякова**. Горностаєв наводить попередні назви вулиці: **Канатна, Селянська**. На картах Херсона 1902–1907 років, 1855 та 1845 рр. значиться як вулиця Канатна.

Карантинний острів, 1, діляниця

Розташування: Корабельний р-н.

Петра Карманського проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменованний 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **проїзд Успенського**.

Івана Карпенка-Карого вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Луначарського**.

Каскадна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Католицька вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 16 жовтня 2023 р. за розпорядженням начальника ХМБА № 580р. Попередня назва: **вулиця Суворова** від вулиці Ратушної (колишня Воронцовська) – до вулиці Театральної (колишня Горького). Попередня назва з травня 1941 р.: **вулиця Суворова**. У період нацистської окупації – **вулиця Головна** (Довідник 1942 р.). Станом на 1925 р.: **вулиця Паризької Комуни**. На карті 1855 р. зазначена як **Католицька**.

Каховська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Каховський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Качельна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Сорокіна**. Сухопаров наводить попередні назви вулиць або її частин: вулиця **Качельна, вулиця З'їзна, Завалочний з'їзд**.

Каштанова вулиця

Розташування: Центральний р-н, Таврійський.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. за розпорядженням начальника ХМБА № 580р. Попередня назва: **вулиця Карбишева**.

Квітковий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Перейменованій розпорядженням голови облдержадміністрації № 337 від 8.06.2016. Попередня назва: **провулок Чапаєва** (інші варіанти назви: Чапаєвський).

Полковника Кедровського вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Будьонного**.

Юрія Керпатенка вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Переименована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **вулиця Чернишевського**. Цю назву отримала 16 червня 1951 р. згідно із рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Попередня назва: **вулиця Глуха**. Горностаєв, Сухопаров, Дяченко згадують інші назви або складові цієї вулиці: **Лікарняний провулок, Степова вулиця** (станом на 1925 р.), **Глухий провулок, Глуха вулиця**. На карті 1855 р. зазначається як **Богоугодний провулок**.

Керченський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Там же зазначається місце знаходження провулку – Млини.

Київська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр, Млини.

Назва фіксується на карті Херсона 1902–1907 років.

Кінгійський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Фіксується у Довіднику 1939 р. як провулок, що не змінив своєї назви.

Кіндійська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Східне селище.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Клубний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Сухопаров зазначає попередні назви: **3-й Безіменний провулок** та **Третій провулок**. Горностаєв зазначає інший варіант: **Безіменний провулок**.

Влада Ковальова провулок

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 78; з № 1 по № 41) Дніпровський р-н (з № 80 та з № 43 до кінця), район Млини.

Переименований 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **провулок Смоленський**. Цю назву провулок отримав 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. До того носив назву: **провулок Куцый**.

Ковальський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Козацька вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний. Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування у 1991 р. разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудівлі «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.).

Козацький провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього провулку називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Колективний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Колодязна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Сухопаров наводить попередню назву вулиці – **Балка**. Ця ж назва активно використовується містянами, як народний геонім.

Комбайновий провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цього провулку називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Комишовий проїзд

Розташування: Корабельний р-н, Карантинний острів. Селище 4, 5

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Комкова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр, Житлоселище, Шуменський.

Перейменована у 1965 р. (Джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 22 червня 1965 р.). Попередня назва: **вулиця Бульварна**.

Комунальна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

У довіднику 1939 р. вказане попередня назва вулиці – **Різницька**.

Комунальний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Юрія Кондратюка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Ціолковського**.

Консервний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Конторський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього провулку називається «Місто».

Був перейменований 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **провулок Попова**. Отримав цю назву 16 червня 1951 р. рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Попередня назва: **Конторський провулок**. Горностаєв пише, що Конторський провулок мав також назву **вулиця Краснощокіної** (дата перейменування 26 січня 1921 р.).

Кооперативна вулиця

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Горностаєв вказує попередню назву – **вулиця Комерційна**.

Корабельний узвіз.

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього узвозу називається «Місто».

Отримав свою назву 16 червня 1951 р. рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Попередня назва: **Соляний узвіз**. Горностаєв та Сухопаров називають такі варіанти, як **Соляний узвіз** та **Соляний з'їзд**. Дяченко вказує, що назва **Соляний з'їзд** вперше фіксується на карті 1855 р.

Короленка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Уперше назва фіксується у Довіднику 1968 р. як провулок. У схемі-довідці «500 вулиць Херсона» значиться як вулиця, у пізніших переліках зазначається як провулок. В Переліку 2009 р. зазначається як вулиця.

Королюка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Попередня назва: **3-ша Північна**

Короткий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Інженера Корсакова провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменованій 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок 40 років Жовтня**.

Космічна вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Котельний провулок

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Котляревського вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка. Житлоселище, Шуменський.

Горностаєв називає попередню назву – **вулиця Лагерна**.

Михайла Коцюбинського вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Достоевського**.

Кошовий узвіз

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього узвозу називається «Місто».

Горностаєв називає попередню назву – **Кошовий з'їзд**. Ця назва вперше фіксується на карті Херсона 1845 р.

Кошовий 3-й провулок**Кошовий 4-й провулок**

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Кременчуцька вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 65 до кінця) Дніпровський р-н (з № 1 по № 63 та з № 2 до кінця). Воєнний форштадт, Млини.

Фіксується на плані Херсона 1902–1907 рр. Горностаєв пише, що до вулиці Кременчуцька була додана вулиця **2-га Кременчуцька**, яка розташовувалася на Млинах.

Кримська вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 32; з № 1 по № 41) Дніпровський р-н (з № 34 та з № 43 до кінця). Млини, ХБК, селище Склотара.

Зафіксована у Довіднику 1968 р.

Кримський тупик

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Валентини Крицак вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця 28-ої Армії**. У різні періоди ця вулиця називалася: **Шуменська, Коларовградська, Ботанічна**. У Довіднику 1968 р., Переліку 1977 р. та Довіднику Горностаєва 1982 р. зазначається її діюча на той час назва – вулиця Шуменська й згадується її попередня назва вулиці – Коларовградська. Шумен, болгарське місто-побратим Херсона, в 1950–1965 рр. мав назву Коларовград. З 1965 р. місто повернуло собі назву Шумен. У Довіднику 1968 р. серед попередніх назв зазначається й перша назва цієї вулиці – **Ботанічна**.

Кришталевий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Кузнецька вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Підпільна**.

31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Кузнецька вулиця отримала назву вулиця Підпільна (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). Дяченко зазначає, що на картах Херсона 1855 та 1845 рр. ця вулиця мала назву **Кузнецька**.

Кулеметний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Іллюші Кулика вулиця

Розташування: Центральний р-н, Дніпровський р-н, Центр, Млини, ХБК.

Перейменована у 1965 р. (Джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 22 червня 1965 р.) Попередня назва: **вулиця Козацька**.

Миколи Куліша вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

До 21 лютого 1989 р. мала назву **вулиця Паркова**. Отримала свою назву в ході загальноміського обговорення.

Янки Купали вулиця

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків. У Довіднику 1968 р. місце знаходження вказувалося, як «Західне селище».

У Довіднику 1968 р. значиться як **провулок Янки Купали**.

Купецька вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище, Забалка.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Піонерська**. Горностаєв пише, що вулиці Піонерська та 2-а Піонерська, що розташовувалася на захід від вулиці Робоча, були об'єднані в одну вулицю. Сухопаров зазначає, що попередня назва вулиці Піонерська була **вулиця Купецька**.

Леся Курбаса вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Огарьова**.

Лабазний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Ладичука вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, район Млини, Воєнний форштадт.

Перейменована 16 червня 1951 р. рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Згідно цього рішення частина **вулиці Роздільна** та вулиця **2-а Роздільна** на Млинах були перейменовані у вулицю Ладичука. Частина вулиці Роздільна в районі Воєнного від тодішньої

вулиці Ворошилова до річки Дніпро залишила свою назву. Нумерація вулиці Ладичука була встановлена від тодішньої вулиці Ворошилова до тодішньої вулиці Першотравневої. Пізніше й та частина вулиці отримала єдину назву.

Ладичука провулок

Розташування: Дніпровський р-н, район Млини.

Отримав свою назву 7 травня 1954 р. за рішенням виконкому ХМРДТ від 7 травня 1954 р. № 474 про надання назви провулку в кварталі № 457 імені Ладичука.

Левицького Тимофія вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (Джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Попередня назва: **8-ма Північна**.

Миколи Леонтовича провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Перейменований 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **провулок Чехова**.

Ливарна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Сухопаров вказує на попередню назву – **вулиця Церковна**.

Литвинова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована в 1966 р. (джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 6 жовтня 1966 р.). Попередня назва: **4-та Північна**.

Лікарняний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Лісова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, район Річкового порту.

Вперше зафіксована на карті Херсона 1845 р.

Лісова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р. Ще одна назва вулиці, яка в Херсоні зустрічається двічі.

Лісовий провулок

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Лугова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Горностаєв вказує попередні назви вулиці: **Рекрутська** та **Андре Марті**. Сухопаров додає назву **Вірвовчинська вулиця**. Дослідниця Олена Мазур вказує народний геонім цієї вулиці «Луговеша».

Левка Лук'яненка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Нестерова**.

Лютеранська вулиця

Розташування: Центральний р-н, центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Кірова**. 22 лютого 2019 р. рішенням ХМР № 1840 вулиця Лютеранська була перейменована **на вулицю Катерини Гандзюк**. Мешканці вулиці оскаржили це рішення в суді. У результаті Херсонський окружний адміністративний суд рішенням від 10 травня 2019 р. скасував рішення ХМР про перейменування вулиці. П'ятий апеляційний адміністративний суд 06 листопада 2019 р. залишив рішення без змін. Верховний суд України підтвердив попередні судові рішення. У результаті з 27 серпня 2020 р. Постанова Верховного суду набрала законної сили, є остаточною і оскарженню не підлягає. Вулиця знову стала називатися Лютеранська. Довідник 1939 р. фіксує нову радянську назву вулиці **Кірова** та попередню назву вулиці – **Лютеранська**. Дяченко знайшов постанову Херсонської міської думи від 14 травня 1915 р. про перейменування вулиці Лютеранської у вулицю Суворівська (фактично Суворівська вулиця була продовжена). На карті 1873 р. з'являється лютеранська кірха, й вулиця поруч, але на цій карті відсутні назви вулиць.

Івана Мазепи вулиця

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **вулиця Степана Разіна**. Горностаєв вказує попередню назву вулиці – **Єлисаветградська**.

Макіївський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Макуліна І.І. провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Горностаєв вказує попередню назву: **пров. Парковий**.

Мала Садова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Владимирова**. Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **Мала Садова**.

Маріупольська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **вулиця Волгоградська**. Ця назва зафіксована у Переліку 1977 р. У Довіднику 1968 р. зазначається **вулиця Сталінградська**. Назву Сталінградська вулиця отримала рішенням виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р. Попередня назва – **вулиця Батрацька**. У Довіднику 1939 р. зазначається перша назва цієї вулиці – **Казармена**. Горностаєв наводить ще одну назву цієї вулиці – **Коцюбинська**.

Дмитра Марковича вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Урицького**.

Матроська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **3-тя Матроська**.

Матроська 2-а вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Медова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Тарана**. Ця вулиця об'єднала дві частини – **вулицю Городню** та **вулицю 2-гу Городню**.

Меморіальний провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменований 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **провулок Пугачова** від пр. Незалежності (колишній Ушакова) до вул. Іллюші Кулика. Назва провулок Пугачова зафіксована у Переліку 1977 р.

Миколаївське шосе

Розташування: Центральний р-н (парний бік) Корабельний р-н (непарний бік). Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район знаходження цього шосе називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Мирна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Панаса Мирного вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Миру вулиця

Розташування: Дніпровський район, ХБК

Назва зафіксована в Довіднику 1968 р.

Михайлівська вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 30, з № 1 по № 31) Корабельний р-н (з № 32 та з №33 до кінця). Центр. У Довіднику 1968 р. район цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Петренка**. Історично об'єднала дві вулиці (західну та східну її частини). Під час нацистської окупації називалася **Михайлівська**. Станом на кінець 40-х рр. ХХ ст. мала назву **Прикордонна** (Довідник 1939 р.). Довідник фіксує як нову назву (Прикордонна), так і стару (Михайлівська). Станом на 1925 р. вулиця називалася **Інтернаціональна**. На картах Херсона 1902–1907 рр. та 1855 р. східна частина вулиці називалася **Михайлівська**, а західна частина – **Насипна**. На карті 1845 р. східна частина вулиці називалася **Нижня Дніпровська**, а західна – **Насипна**.

Мідний провулок

Розташування: Корабельний район. 5-те селище (Карантинний острів)

Назва фіксується в схемі-довідці «500 вулиць», 1991 р.

Мілицейський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Горностаєв наводить попередню назву: **1-й Матроський провулок**.

Млинний провулок

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Крупської**. У Горностаєва наводиться попередня назва: **Млинний провулок**.

Бориса Мозолевського вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 68; з № 1 по № 55), Корабельний р-н (з № 70 та з № 57 до кінця). Станом на кінець 30-х років ХХ ст. район, де розташовувалася вулиця, вважався Північним форштадтом. У Довіднику 1968 р. район знаходження вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80.

Попередня назва: **вулиця Фрунзе**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Там же вказана стара назва вулиці – **3-тя Форштадтська**, ця назва: **3-тя Форштадтська** також зазначена на карті Херсона 1855 р.

Молодіжна вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 84; з № 1 по № 47) Дніпровський р-н (з № 86 та з № 49 до кінця). Центр, Млини.

Названа 27 грудня 1954 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 1402 про перейменування **вулиці МЮДа** в районі Млинів на вулицю Молодіжну. Горностаєв наводить попередні назви вулиці: **Зведенська** та **Лікарняна**.

Молодіжний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Названий 27 грудня 1954 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 1402 про перейменування **провулок МЮДа** в районі Млинів на **провулок Молодіжний**.

Молочна балка провулок

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Перейменований 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **провулок Острівського**.

Морська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Морської Піхоти вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел, селища 4 та 5 на Карантинному острові.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. Розпорядження Начальника ХМВА №615р. Попередня назва **вулиця Марії Фортус**. Ця назва з'явилася у лютому 1989 р. Була перейменована **вулиця Острівська** (Джерело: газета «Наддніпряньська правда» від 12 лютого 1989 р.).

Мостова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. Розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **вулиця Доброхотова**.

Мостовий провулок

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Вказується місцезнаходження – Сухарне.

Романа Набегова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **вулиця Льва Толстого**. Цю назву вулиця отримала 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Дяченко зазначає, що у період нацистської окупації вулиця називалася **М'ясна**. На карті Херсона 1902–1907 рр. ця вулиця також називається **М'ясна**. На карті 1855 р. ця вулиця та майбутня вулиця Олеса Гончара (дивися довідку) складала єдине ціле та одну назву – **М'ясницька**. На карті 1845 р. вулиця називається **М'ясна**.

Северина Наливайка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудові «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.)

Насипний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Вказується місцезнаходження – біля річки Кошової.

Наскрізний 1-й провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Вказується місцезнаходження – біля річки Кошової.

Наскрізний 2-й провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Вказується місцезнаходження – біля річки Кошової.

Нафтовий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. З цікавинок – довідник складений російською мовою, але назва записана як «Нафтовий».

Нафтовиків вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський, селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вказувалося, як «Крекінг завод».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Також в цьому Довіднику згадується **Крекінг-шоце** біля Нафтопереробного заводу.

Історик Сергій Нікітенко згадує народний геонім частини вулиці Нафтовиків біля колишнього нафтозавода та Будинку культури нафтовиків – «Крекінг». Іноді так називалося селище Нафтовиків.

Нафтогавань, селище

Розташування: Корабельний р-н. Карантинний острів.

Національної Гвардії України проспект

Розташування: Центральний р-н, 1-е Північне селище, Таврійський.

Перейменований 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **пр. Адмірала Сенявіна**. Назва існувала з 21 лютого 1989 р. До того мала назву **пр. Жданова**.

Небесної Сотні вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця 40 років Жовтня** від вул. 295-тої Херсонської стрілецької дивізії до вул. Кременчуцької.

Незалежності проспект

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього проспекту називається «Місто».

Перейменований 25 жовтня 2023 р. розпорядження начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **пр. Ушакова**. Назва з'явилася у 1947 р. З 1942 по 1947 рр. вулиця називалася **Говарда**. Ще раніше вулиця називалася **Червоноармійська**. Деякий час вулиця мала назву **Раковського**. З 1890 р. вулиця називалася **Говардівська**. На карті 1855 р. вона значиться як **Поштова**. На карті Херсона 1845 р. частина вулиці значиться, як **Пестелівська**, а частина як **Поштова дорога**. Народний геонім відтінку від вулиці Лютеранської до Театральної – «Стометрівка» (з правого боку)

Нечуя-Левицького вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Нижня вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 58; з № 1 по № 41) Корабельний р-н (з № 60 та з № 43 до кінця).

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Дмитра Ульянова**. Горностаєв вказує попередню назву – **вулиця Нижня**.

Нікольський 1-й провулок**Нікольський 2-й провулок****Нікольський 3-й провулок****Нікольський 4-й провулок**

Розташування: Дніпровський р-н, селище Східне.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Нікопольський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

У Довіднику 1968 р. зафіксована назва Нікопольський провулок. У Переліку 2002 р. Сухопаров зазначає, що стара назва Нікопольського провулка – **провулок Боженка**. Провулок Боженка було названо рішенням виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р. Від 1968 р. починається плутанина із Нікопольським та Нікольським провулками. У Довіднику 1968 р. вказано, що нова назва провулка Боженка – провулок Нікольський, а не Нікопольський. Цей факт також фіксує й Горностаєв у своєму довіднику. Але в переліках відсутній окремий Нікольський провулок, а є лише Нікопольський. Тому, ймовірно, у довідковій літературі міститься хибодрук.

Новий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована на Плані міста Херсона 1907 р.

Віталія Новицького вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місцерозташування вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Адмірала Макарова**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Новобудівний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. із назвою **Новобудивельный**, що є цікавим проявом двомовності. Там же вказано його місцезнаходження.

Новозаводська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Новомиколаївське шосе

Розташування: Корабельний р-н.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Новопобутовий провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Горностаєв вказує попередні назви: **4-й Безіменний провулок** та **4-й Провулок**.

Новосельський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Вказується місцезнаходження – біля річки Кошової.

Оборонський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Горностаєв вказує попередні назви: **1-й Безіменний провулок** та **1-й Провулок**.

Озерна вулиця.

Розташування: Корабельний р-н, 5-е Селище, Карантинний острів.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Олешківська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Олешківська 1-а вулиця

Олешківська 2-а вулиця

Олешківська 3-я вулиця

Олешківська 4-а вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Перейменовані 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередні назви: **вулиці 1-а, 2-а, 3-я, 4-а Цюрупинська**.

Олешківська Січ вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Уточнення назв внесені розпорядженням ХМГ № 125 від 14.03.2016. Попередня назва: **вулиця Цюрупинська**. Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **Олешківська**.

Олешківський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Перейменованний 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Цюрупинський**.

Пилипа Орлика вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 34; з № 1 по № 27) Корабельний р-н (з № 36 та з № 29 до кінця). Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця 9-го Січня**. У роки нацистської окупації вулиця називалася **Ганнібалівська**. (Довідник 1942 р.). Станом на 1925 р. вулиця мала назву **9-го Січня**. 26 січня 1921 р. вулиця отримала назву **Аносова**. 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Ганнібалівська вулиця отримала назву **вулиця Троцько-го** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). На картах Херсона 1902–1907 років та 1855 р. позначена як **Ганнібалівська**. На карті 1845 р. позначена як **Нижня Привозна**.

Андрія Орлова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Сухарне.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 325р. Попередня назва: **вулиця Чайковського**. Отримала попередню назву 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Цим же рішенням встановлена початкова нумерація від Соляного узвозу в бік Цегельного заводу. До того називалася **вулиця Крива**. Сухопаров згадує наступні назви та складові частини цієї вулиці: Городній провулок, Крива вулиця, Дніпровська вулиця. Горностаєв наводить попередні назви вулиць: Крива та Дніпровська.

Острівське шосе

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць Херсона» із позначкою – вулиця Марії Фортус. (більш детально дивися вул. Морської Піхоти).

Отаманська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Таврійський.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 325р. Попередня назва: **вулиця Латиських Стрільців**.

Офіцерська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Шмідта**. Довідник 1939 р. фіксує як нову (Шмідта), так й стару назву – **вулиця Офіцерська**. З місцевих газет також відомо, що 9 березня (24 лютого) 1918 р. Військово-форштадтський загальнорайонний комітет ухвалив перейменувати Офіцерську вулицю на **вулицю 9 січня 1905 р.** (Джерело: газета «Родной край» від 9 березня (24 лютого) 1918 р.).

Очеретяний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Параджанова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський, селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вказувалося, як «Крекінг завод».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Махарадзе**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Парковий 1-й провулок

Розташування: Дніпровський р-н, 1-е Придніпровське селище (колишня Циганська слобідка). Перейменування Циганської слобідки на 1-е Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553).

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Паровозна вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище, Таврійський.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Паровозний провулок

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Партизанська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць» 1991 р.

Партизанський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Євгена Патона вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Зафіксована у Переліку 1977 р.

Патона проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Йосипа Пачоського провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Спартаківський** (від вул. Володимира Примаченка (колишня Маяковського) до вул. Хірурга Вороного (колишня Клари Цеткін). Горностаєв вказує попередні назви Спартаківського провулку: **вулиця Крепіса та Успенський провулок**. Дяченко вказує, що на карті 1845 та 1855 р. на цьому місці знаходився **Воловій провулок**.

Перекопська вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 10, з № 1 по № 17) Дніпровський р-н (з № 12 та з № 19 до кінця), Центр, Воєнний форштадт, ХБК, селище Склотара.

Сучасну назву вулиця має з 1927 р. Довідник 1939 р. вказує попередню назву цієї вулиці – **Базарна**. Ця назва фіксується на карті 1845 р. У роки нацистської окупації Базарна була перейменована у **вулицю Миколи Чернявського**.

Оксани Петрусенко вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Карла Лібкнехта**. Горностаєв вказує попередню назву – **2-й Солдатський провулок**.

Південний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Північна 11-а вулиця**Північна 12-а вулиця**

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Північна 13-а вулиця**Північна 14-а вулиця**

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Назви зафіксовані у Переліку 1977 р.

Північний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр (між колишнім Північним форштадтом та Житлоселищем). У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цього провулку називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Плавнева вулиця

Розташування: Корабельний р-н. В Довіднику 1968 р. місце розташування вулиці зазначається, як 4-й Карантинний Острів.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Повітряних Сил вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Переименована 25 жовтня 2023 р. розпорядження начальника ХМБА № 615р. Попередня назва: **вулиця Пестеля**. Горностаєв вказує на ще одну назву вулиці – **Тиха**.

Покришева вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище, Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Полтавська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне, Житлоселище, Шуменський.

Назва зафіксована на карті Херсона 1902–1907 рр.

Полтавський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Сухопаров наводить попередню назву – **Яружний провулок**.

Польова 1-а вулиця

Польова 2-а вулиця

Польова 3-а вулиця

Польова 4-а вулиця

Польова 5-а вулиця

Польова 6-а вулиця

Польова 7-а вулиця

Польова 8-а вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Польовий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Полярників вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Поповича вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва фіксується у Довіднику 1968 р.

Горностаєв вказує попередню назву вулиці – **Полкова**.

Порт-Елеватор вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Назва згадується у Довіднику 1968 р. як адреса Комбінату хлібопродуктів.

Портова вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Краснощокіної**. Горностаєв вказує іншу назву вулиці – **Портова**.

Портовий провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Станом на 1925 р. **вулиця Набережна**. Горностаєв вказує попередні назви провулка: **Петра Великого, Олешківська**. На карті 1855 р. провулок називається **Балаганний**. На карті 1845 р. – **Балаганна вулиця**.

Поштова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Орджонікідзе**. Горностаєв вказує попередню назву: **Поштова**. У Сухопарова вказаний інший варіант – **Поштовий провулок**. Дяченко зазначає, що на карті Херсона 1855 р. ця вулиця складалася з двох частин: південна називалася **Садова**, а північна частина – **Приватний провулок**. На карті Херсона 1845 р. вся вулиця називалася **Садова**.

Преображенська вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 34; з № 1 по № 49) Корабельний р-н (з № 36 та з № 51 до кінця). Центр. В Довіднику 1968 року локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Декабристів** (зафіксовано у Довіднику 1939 р.). На картах Херсона 1902–1907 рр. та 1855 р. називається **Преображенська вулиця**. У роки нацистської окупації вулиця називалася **Преображенська**. Дяченко вказує, що до 1835 р. вулиця називалася **Сінна**, а після – **Привозна**.

Прибережний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Привокзальна вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Придніпровська 1-а вулиця**Придніпровська 2-а вулиця****Придніпровська 3-а вулиця**

Розташування: Дніпровський р-н, 2-ге Придніпровське селище (колишня Монастирська слобідка). Перейменування Монастирської слобідки на 2-ге Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Район також називався «біля Консервного заводу». Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Придніпровський 1-й провулок**Придніпровський 2-й провулок**

Розташування: Дніпровський р-н, 2-ге Придніпровське селище (колишня Монастирська слобідка). Перейменування Монастирської слобідки на 2-ге Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Район також називався «у консервного заводу».

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Придніпровський узвіз

Розташування: Дніпровський р-н, 2-е Придніпровське селище (колишня Монастирська слобідка). Перейменування Монастирської слобідки на 2-е Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Район також називався «у консервного заводу».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Призаводський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Володимира Примаченка вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 44, з № 1 по № 31) Корабельний р-н (з № 46 та з № 33 до кінця), Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 325р. Попередня назва: **вулиця Маяковського**. Отримала цю назву 16 червня 1951 р. згідно з рішенням виконкому ХМРДТ № 553. До того називалася **Кустарна**. Згідно з Довідником 1939 р., попередня назва Кустарної – **Канатна площа**. Горностаєв та Сухопаров згадують також назву вулиця **Міщанська**. На карті 1845 р. позначена як **вулиця Північна**.

Приміське селище

Розташування: Центральний р-н, поблизу 1-го та 2-го Північних селищ.

Приміський 1-й провулок**Приміський 2-й провулок****Приміський 3-й провулок****Приміський 4-й провулок**

Розташування: Дніпровський р-н ХБК, район Бериславського шосе (примітка: на електронних картах позначений лише Приміський 4-й).

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Приозерна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місцезнаходження вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Причальна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Сухарне.

Рішенням виконкому ХМРДТ № 553 від 16.06.1951 провулки 1-й Причальний та 2-й Причальний були об'єднані та перейменовані у вулицю Причальну. Нумерація будинків встановлювалася від Соляного узвозу в бік цегельного заводу.

Проїзний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Промислова 1-а вулиця**Промислова 2-а вулиця**

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Промислова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Промисловий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Проточний провулок

Розташування: Корабельний р-н, 5-е селище Карантинний острів..

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць», 1991 р.

Прямий провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Олени Пчілки вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Тургенєва**.

П'ятихатська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, 4-е селище, Карантинний острів. В Довіднику 1968 року місцезнаходження вулиці зазначається, як 4-й Карантинний острів.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Поліни Райко провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК, так званий район «художників».

Перейменований 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **провулок Левітана**.

Ракетна вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Ратушна вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 до кінця) Корабельний р-н (з № 1 до кінця), Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попе-

редня назва: **вулиця Воронцовська**. Отримала цю назву 19 лютого 2016 р. в рамках декомунізації Розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **вулиця Комунарів**. Станом на 1925 р. існувала вже ця назва. У роки нацистської окупації вулиця називалася **Воронцовська** (Довідник 1942 р.). 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Воронцовська вулиця отримала назву **вулиця Рози Люксембург** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). Проектний план Херсона 1855 р. фіксує назву: **вулиця Воронцовська**. На плані Херсона 1845 р. ця вулиця зазначена як **Рибна Мостова**.

Рєпіна вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Рибацький проїзд

Розташування: Корабельний р-н, селище на Карантинному острові.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Рибна 1-а вулиця

Рибна 2-а вулиця

Рибна 3-а вулиця

Розташування: Корабельний р-н, 5-е селище на Карантинному острові. В Довіднику 1968 р. місце розташування вулиці зазначається, як 5-й Карантинний Острів.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Рибний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована в Довіднику 1968 р.

Різницький провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Був перейменований 16 жовтня 2023 р. згідно з розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва **провулок Чкалова**. Отримав цю назву 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Перша назва: **Різницький провулок**.

Володимира Різниченка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, в районі селища Текстильне.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **вулиця 2-а Комарова**. Ця назву вулиця отримала за рішенням ХМР від 12.05.2008 № 824 «Про перейменування вулиці Комарова в колишньому селищі Комарівка у вулицю 2-у Комарова».

Річковий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Рішельєвська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Переименована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Жовтневої Революції**. Станом на 1925 р. вулиця називається **Жовтневої Революції**. У часи нацистської окупації вулиця повернула дореволюційну назву **Рішельєвська** (Довідник 1942 р.). 31 березня (13 квітня) 1919 р. за рішенням Президії Херсонського губвиконкому Рішельєвська вулиця отримала назву **вулиця Радянська** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). На картах Херсона 1902–1907 рр., 1855 та 1845 рр. вулиця називалася **Рішельєвська**.

Робоча вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 4 по № 58) Корабельний р-н (з № 60 до кінця та весь непарний бік). У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто». Зазначимо, що сучасна вулиця Робоча є значно більшою за розмірами, ніж та, що була й розташована в різних частинах міста: Центр, Житлоселище, Шуменський, селище Нафтовиків.

Назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Попередня назва: **Панкрат'євська**. У період нацистської окупації вулиця називалася **Панкратівська**. На карті 1855 р. частина до моста називалася **Набережна**, після моста – **Колодязна**. На карті 1845 р. частина вулиці від Привозу до мосту називається **Рибна Мостова**. Далі вулиця не мала назви.

Олександра Русова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Переименована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Бабушкіна**. Ця назва фіксується у Довіднику 1968 р.

Софії Русової вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Переименована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р.

Попередня назва: **вулиця Макаренка**.

Шота Руставелі проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Гетьмана Сагайдачного вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Михайловича** фіксується у Довіднику 1939 р. Там же вказана попередня назва: **вулиця Привозна**. Ця назва існувала з 1925 р. В часи нацистської окупації називалася **вулиця Рум'янцевська** (Довідник 1942 р.). 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому отримала назву **вулиця Урицького** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). Попередня назва: **вулиця Рум'янцевська**. На карті 1855 р. значиться, як **вулиця Грязна**. Найдавніша назва зафіксована на карті 1845 р. – **вулиця Католицька**.

Івана Сагатовського вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце знаходження вказувалося, як «Західне селище».

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Москвіна**.

Садова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище, Забалка.

Горностаєв та Сухопаров вказують попередні назви частин вулиці: **2-а Садова** (на схід від Лугової) та **Старокладовищенська**.

Сакко і Ванцетті вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

19 лютого 2016 р. Розпорядженням ХМГ № 80. Вулиця Сакко і Ванцетті була перейменована у вулицю **Миколи Садовського**.

8 серпня 2016 р. це перейменування було скасоване. Вулицю Сакко і Ванцетті виключено із Переліку геонімів міста Херсона, що перейменовуються. Управління громадських зв'язків ХМР повідомило про те, що Володимир Миколаєнко вніс зміни до розпорядження міського голови від 19.02.2016 № 80 р (зі змінами). Скасування рішення про перейменування пов'язане із судовим позовом мешканців вулиці Сакко і Ванцетті, які не захотіли, щоб їхня вулиця була перейменована. Вони вважали, що назва їхньої вулиці не є «комуністичною». Натомість назва вулиці Миколи Садовського й далі активно використовувалася в міських документах. У результаті 26 лютого 2021 р. Херсонська міська рада ухвалила рішення № 132 «Про назву вулиці», в якому ще раз скасувала перейменування вулиці Сакко і Ванцетті у вулицю Миколи Садовського.

Горностаєв вказує попередню назву вулиці – **2-а Матроська**.

Санаторний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район цього провулку називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Там же вказується стара назва – **Костьольний провулок**. У період нацистської окупації провулок називався **Квітковий** (1942 р.). Станом на 1925 р. провулок називається **Набережний**. На картах 1845 та 1855 рр. має назву **Болотистий**.

Сарматська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **вулиця Олексіївська**. У свою чергу ця назва з'явилася 19 лютого 2016 р. за розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Воровського**. Горностаєв зазначає історичну назву вулиці – **Олексіївська**.

Святих Кирила та Мефодія проспект

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **пр. Георгія Димитрова**.

Святомиколаївська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Житлоселище.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **вулиця Ломоносова**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Також там зазначається й попередня назва цієї вулиці – **Ніколаєвська**. Горностаєв фіксує також назву **вулиця Рикова**.

Севастопольська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК, біля Бериславського шосе.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Місце знаходження вказано як Млини.

Селищна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Скоттара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Селянський 1-й провулок

Селянський 2-й провулок

Селянський 3-й провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини (примітка: на електронних картах означений лише Селянський 2-й провулок).

Перейменовані 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередні назви **провулок Радгоспний з 1-го по 3-й**.

Сиваська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Горностаєв вказує попередню назву – **1-ша Матриська**.

Силікатне селище

Розташування: Корабельний р-н,

Назва зафіксована у Переліку 2009 р.

Ігоря Сікорського вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Жуковського**.

Отамана Сірка провулок

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменований 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **провулок Станіславського**

Січковий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. «Янтарний».

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Сікових Стрільців вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт, Млини, ХБК.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Калініна**. Горностаєв наводить попередні назви вулиці: **2-га Солдатська, Бухаріна** та **Мікояна**.

Скіфська вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-й Таврійський мкр.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Р.Малиновського**.

Склотарна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Склотарний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Слобідський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, 1-ше Придніпровське селище (колишня Циганська слобідка). Перейменування Циганської слобідки на 1-ше Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Слободка 1-а вулиця

Слободка 2-а вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, 1-ше Придніпровське селище (колишня Циганська слобідка). Перейменування Циганської слобідки на 1-е Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553.

У Переліку 2007 р. зазначені як 1-ша та 2-га Слобідські. У Переліку 2009 р. мають сучасну назву.

Соборна вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 26 вересня 2012 р. рішенням ХМР № 781. Попередня назва: **вулиця Леніна** від пр. Незалежності (кол. Ушакова) до вул. Ратушної (кол. Воронцовська). Носить цю назву з 1924 р. У роки нацистської окупації називалася **Соборна** (Довідник 1942 р.). На карті Херсона 1902–1907 рр. називається **Соборна**. На карті 1845 р. – **Верхня Успенська**.

Солдатський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Житлоселище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Сонячний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Перейменований 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **провулок Сибірський**. У Довіднику 1939 р. зазначена стара назва провулку – **Унтіловський**.

49-ї Гвардійської Херсонської дивізії, вулиця

Розташування: Центральний р-н, Таврійський, 2-ше Північне селище.

Зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць Херсона» 1991 р. Попередня назва – **вулиця Чонгарська**, зафіксована у Переліку 1977 р.

Спортивна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, район Млини.

Отримала свою назву 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Згідно з

цим рішенням були об'єднані провулки 2-й Бузький, 2-й Дністровський та Спортивний, які фактично були продовженням один одного. Початкова нумерація була встановлена від вулиці Шевченка в бік вулиці Козацької.

Спортивний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Стадіонна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, селище Нафтовиків.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць» 1991 р.

Стапельна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Старий Аеропорт вулиця

Розташування: Центральний р-н, Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Старий УкрНДІЗЗ квартал

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Назва зафіксована у Переліку 2009 р.

Староколязана вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Красіна**. У Довіднику 1939 р. зазначена попередня назва вулиці – **Староколязана**. Дяченко зазначає, що на карті Херсона 1855 р. ця вулиця мала назву **Прибалковий провулок**.

Старомлинна вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 84, з № 1 по № 103) Дніпровський р-н (з № 86 та з № 105 до кінця), Центр, Млини. В Довіднику 1968 року район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **вулиця Гагаріна**. Перейменована у вулицю Гагаріна в 1961 р. До того мала назву: **вулиця Лікарняна**. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 24 січня 1962 р.)

Старообрядницька вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 28; з № 1 по № 29) Корабельний р-н (з № 30 та з № 31 до кінця). Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Комсомольська**. У роки нацистської окупації вулиця називалася **Строката** (Довідник 1942 р.). Станом на 1925 р. називалася **Комсомольська**. На карті Херсона 1902–1907 рр. значиться як **Ердельєвська**. На карті 1855 р. східна частина вулиці значиться як **Старообрядницька**, а західна частина як **Католицька**. На карті 1845 р. східна частина значиться як **Потьомкінська**, а західна частина як **Покровська**.

Старшинський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **провулок Шмідта**. Горностаєв називає попередню назву – **провулок Офіцерський**.

Стеблійівська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Селище на Карантинному острові.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Степовий провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Руслана Сторчеуса вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше та 2-ге Північне селище.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **вулиця Кольцова**.

Стрілецький провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменований 16 червня 1951 р. рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Попередня назва: **провулок Незаможний**. У довіднику 1939 р. зазначається стара назва: **2-й Матроський провулок**.

Стрітенська вулиця

Розташування: Корабельний р-н, райони: Центр, Житлоселище, Сухарне.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Рози Люксембург**. У Довіднику 1939 р. зазначена стара назва вулиці: **Ново-кладовищенська**.

16 червня 1951 р. відбулося об'єднання двох вулиць – вулиці *Рози Люксембург та 2-ї вулиці Рози Люксембург* під єдиною назвою: вулиця *Рози Люксембург*. (Джерело: Рішення виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р.). Горностаєв називає серед попередніх та складових частин вулиці *Рози Люксембург* **Новокладовищенську, Мічуріна, Балкову**. Сухопаров уточнює, що лише південна частина вулиці мала назву Новокладовищенська.

Студентська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр, Млини.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМБА № 580р. Попередню назву **Московська** вулиця отримала 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. До того вулиця називалася **Кінна**.

Студентський провулок

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Місце розташування означено, як «у переїзду біля вулиці Полтавській».

Василя Стуса вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Сухарне, Житлоселище.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Енгельса**. Цю назву отримала 16 червня 1951 р., коли дві вулиці **Крайня та 2-а Крайня** були об'єднані під новою назвою. Початкова нумерація встановлювалася від вулиці Мічуріна до Робочої. (Джерело: Рішення виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р.). У Сухопарова зазначається, що вулиця Енгельса мала назви **Крайня та Степова**.

Суботи Миколи вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Млини та Военний форштадт.

Попередня назва: **вулиця Ленінградська**. Цю назву вулиця отримала 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Цим рішенням частину вулиці Хороводна, розташованої на Млинах, перейменували у Ленінградську. А частині вулиці Хороводної в районі Военного від вулиці Ворошилова до річки Дніпро залишили її первісну назву. Пізніше у 1965 р. вся **вулиця Хороводна та вулиця 2-а Хороводна** отримав назву вулиці Суботи. (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 22 червня 1965 р.). Назва вулиця Хороводна фіксується на карті Херсона 1902–1907 рр.

Суднобудівна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Сухопаров наводить варіант цієї назви, який відсутній в інших Переліках – Суднозаводська. (примітка: Суднобудівна та Суднозаводська на електронних картах відсутні).

Суднобудівна 1-а вулиця**Суднобудівна 2-а вулиця****Суднобудівна 3-а вулиця**

Розташування: Корабельний р-н, В Довіднику 1968 р. місцезоташування вулиці зазначається, як 5-й Карантинний Острів.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Сумська вулиця

Розташування: Корабельний р-н. Сухарне.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Сухарна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, райони: Сухарне, Житлоселище.

16 червня 1951 р. Сухарна та 2-га Сухарна були об'єднані у вулицю Сухарну. «Нумерація будинків встановлювалася від вулиці Крива в бік вулиці Робоча». (Джерело: Рішення виконкому ХМРДТ № 553 від 16 червня 1951 р.).

Східна з 1-ї по 34-ту вулицю

Розташування: Дніпровський р-н, селище Східне.

Назви зафіксовані у Довіднику 1968 р.

Східний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. (зазначений як «**Східний**»).

Таврійський проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Танкерний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування провулка зазначається, як «селище Суднобудівників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Танкістів вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **Суха**.

Академіка Тарле Є. В. вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2 мкр. Таврійський.

Зафіксована у Схемі-довідці «500 вулиць Херсона», 1991 р.

Андрія Тарчинського вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Колишня назва: **вулиця Молодогвардійська**. Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Татарченка вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Селище на Карантинному острові.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Театральна вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 1 по № 23 та з № 2 по № 32) Корабельний р-н (з № 25 та з № 34 до кінця). Центр. В Довіднику 1968 року локальний район місцезнаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. за розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Горького**. Станом на 1925 р. вулиця називалася **Театральна**. У Довіднику 1939 р. зазначена як **вулиця Горького**. У роки нацистської окупації вулиця називалася **Вітовська** (Довідник 1942 р.). 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Вітовська вулиця отримала назву **вулиця Леніна** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). На картах Херсона 1902–1907 рр. та 1855 р. вулиця позначалася як **Вітовська**. На карті 1845 р. як **вулиця Острозька**.

Текстильна з 1-ї по 22-у вулиці

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Текстильне.

У Довіднику 1968 р. зафіксовані назви перших шести Текстильних з 1-ї по 6-у. У Переліку 1977 р. зазначені Текстильні вже з 1-ї по 22-у.

Текстильників проспект

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Тендровський провулок

Розташування: Центральний р-н.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць» 1991 р.

Теплоенергетиків вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Партизана Железняка**.

Архипа Тесленка 1-а вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

У Довіднику 1968 р. зазначена лише одна вулиця Архипа Тесленка. Інші відсутні. У Переліку 1977 р. вказана за своєю сучасною назвою – 1-а вулиця Архипа Тесленка.

Архипа Тесленка 2-а, вулиця**Архипа Тесленка 3-а, вулиця****Архипа Тесленка 4-а, вулиця**

Розташування: Дніпровський р-н, селище Текстильне.

Назви зафіксовані у Переліку 1977 р.

Тираспольська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр.

Назва зафіксована на карті Херсона 1902–1907 рр.

Тиха вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, 1-ше Придніпровське селище (колишня Циганська слобідка). Перейменування Циганської слобідки на 1-ше Придніпровське селище відбулося 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553.

Назва зафіксована на схемі-довідці «500 вулиць Херсона» (1991 р.)

Торгова вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця 21-го Січня**. У Довіднику 1939 р. зазначена ця та попередня назва вулиці – **Торговий провулок**. Цю ж назву вулиця мала й під час нацистської окупації. Вперше ця назва зафіксована на карті 1855 р. На карті Херсона 1845 р. південна частина вулиці має назву **Фабричний провулок**, а північна частина – **Товкучий провулок**.

Торкальна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Східне.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Торпедний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Тракторна вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. В Довіднику 1968 р. місце знаходження вулиці визначено, як «Місто». До революції ця вулиця була за розмірами більшою й частково розташовувалася на Забалці. Й Довідник 1939 року локалізував її як таку, що розміщується на Забалці.

У Довіднику 1939 р. зафіксована ця та попередня назва – **вулиця Клушинська**. Сухопаров називає ще одну назву цієї вулиці – **Казармена**.

Трипільський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Сухопаров фіксує попередню назву: **провулок Ломаний**.

Тупиковий провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. із зазначенням місцезнаходження – біля річки Кошової.

Тютюнова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

У Довіднику 1939 р. вказано, що це «стара» назва, яка не змінювалася під час перейменувань.

Тягинська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. Розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **вулиця Дем'яна Бідного**. Довідник 1939 р. фіксує попередню назву – вулиця **Тягинська**. Сухопаров фіксує також назву **Тінгинська**. На картах Херсона 1902–1907 рр., 1855 та 1845 рр. зазначена назва **Тінгинська**.

Професора Уварова вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр.

Горностаєв вказує попередню назву **вулиця Виробнича**.

Лесі Українки вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Зафіксована у Довіднику 1968 р.

Українська вулиця

Розташування: Центральний р-н (з №2 по №102; з №1 по №89) Дніпровський р-н (з №104 та з №81 до кінця). Центр, Млини.

Сухопаров наводить попередні назви вулиці або її частин – **Малоросійська та За-веденська вулиці**.

Української Армії вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Селище Нафтовиків.

Перейменована 19 лютого 2016 р. Розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **вулиця Червоноармійська**.

Уманський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Університетська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Млини, ХБК.

Перейменована 19 лютого 2016 р. Розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **вулиця 40 років Жовтня** від вул. Кременчуцької в бік вул. Поповича

Урожайна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Текстильне.

Назва зафіксована у Переліку 2002 р.

Успенський провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього провулку називається «Місто».

Перейменованій 19 лютого 2016 р. Розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **провулок Спартаківський** від вул. Хірурга Вороного (колишня Клари Цеткін униз до порту). Горностаєв фіксує інші назви Спартаківського провулка: **вулиця Крепіса** та **Успенський провулок**. Вперше ця назва з'являється на карті 1855 р. На карті Херсона 1845 р. на місці Успенського провулка існують три провулки: **Купецький, Міщанський та Каретний**.

Авіатора Уточкіна провулок

Розташування: Центральний р-н, селище 1-ше Північне.

Перейменованій 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №325р. Попередня назва: **провулок Гастелло**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р., як вулиця Гастелло.

Учебний провулок

Розташування: Центральний р-н (з №1 по №45; з №2 по №28) Корабельний (з №30 та №47 до кінця). Забалка, Центр.

Горностаєв називає попередню назву провулка – **Солдатський**.

Фабрична вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Горностаєв фіксує попередню назву – **вулиця Яружна**.

Феодосійський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК в районі Бериславського шосе.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Фестивальна вулиця

Місце знаходження: Корабельний р-н, селище Нафтовиків. В Довіднику 1968 р. місце знаходження вказувалося, як «Західне селище».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Філатова вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 1 по № 13; з № 2 по № 12) Корабельний р-н (з № 16 та з № 15 до кінця), Центр – Житлоселище. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Отримала цю назву 16 червня 1951 р. за рішенням виконкому ХМРДТ № 553. Попередня назва: **Караймська вулиця**. Горностаєв та Сухопаров фіксують ще одну назву цієї вулиці або її частини – Селянська.

Фінансистів вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце знаходження вказувалося, як «Західне селище».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Флотський 1-й провулок

Флотський 2-й провулок

Флотський 3-й провулок

Розташування: Корабельний р-н, Забалка.

Перейменовані 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередні назви: провулок **Червоний з 1-го по 3-й**

Фонтанна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р. із вказуванням місця знаходження – Крекінг-завод. З того часу вулиця збільшилася в кілька разів.

Народний геонім – *Фонтанка*, іноді під цим геонімом мають на увазі район навколо вулиці Фонтанної між балкою та вулицею Богуна.

Форштадтська вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. Колишній Північний форштадт міста. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва **вулиця Свердлова**. У Довіднику 1939 р. зазначені нова (Свердлова) та стара (**1-ша Форштадтська**) назви. У період нацистської окупації, а також на картах Херсона 1902–1907 та 1855 рр. вулиця називається **1-ша Форштадтська**.

Івана Франка вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Горностаєв вказує, що частина **вулиці Планова** стала з часом вулицею Івана Франка.

Фрітаун вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище, Забалка.

Отримала сучасну назву в серпні 1987 р. (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 20 квітня 1988 р.). Попередня назва – **вулиця Степова**.

Миколи Хвильового провулок

Розташування: Дніпровський р-н, селище Склотара.

Перейменований 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **провулок Панфілова**. У Довіднику 1968 р. фіксується інший варіант назви: **провулок Панфіловський**.

Херсонських Льотчиків вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2 мкр. Таврійський.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця О.Василевського**.

Кости Хетагурова вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-е Північне селище.

Фіксується у Довіднику 1968 р. як **вулиця Хетагурова**.

Богдана Хмельницького вулиця

Розташування: Дніпровський р-н.

Горностаєв наводить попередні назви вулиці: **1-а Солдатська вулиця та вулиця Будьонного.**

Гната Хоткевича проїзд.

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменований 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **проїзд Добролюбова.**

Цегельний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва фіксується у Довіднику 1968 р. як «Цегельный» – прояв двомовності.

Ц

Церковна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Старостіна.** Сухопаров наводить інші назви або частини назв: **Церковна та Фортечна.**

Чарівна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Назва фіксується у Переліку 2002 р.

Ч

Степана Чарнецького вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Селище Склотара.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **вулиця Пархоменка.**

Івана Челюка проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменований 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **проїзд Плеханова.**

Червоного Хреста вулиця

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Під час нацистської окупації називалася

Богоугодна. Станом на 1925 р. називається **Лікарняна**. На картах 1902–1907 рр. та 1855 рр. зазначена як **Богоугодна**.

Черкаський провулок

Розташування: Центральний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього провулку називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Чернявського Миколи вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. «Янтарний».

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудові «Янтарний» (Джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.)

Чигиринський провулок

Розташування: Центральний р-н, Млини.

Перейменованій 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **провулок Сєдова**.

Сухопаров наводить інші назви: **Сєдовський провулок** та **Тупіковий провулок**.

Євгена Чикаленка вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Житлоселище.

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **вулиця Тимірязєва**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р. Горностаєв наводить попередню назву вулиці – **Новобудівельний провулок**. Новобудівельний провулок існує в переліку геонімів й зараз.

В'ячеслава Чорновола шосе

Розташування: Дніпровський р-н, селище Східне, Кіндійка.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **Кіндійське шосе**. Зазначена у Переліку 1977 р.

Чорноморська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт, ХБК.

16 червня 1951 р. Рішенням виконкому ХМРДТ № 553 Матроський провулок був перейменованій у Чорноморську вулицю.

Чорноморська 2-а вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць Херсона», 1991 р.

Чорноморський узвіз

Розташування: Дніпровський р-н, Воєнний форштадт.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Павла Чубинського вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 247р. Попередня назва: **вулиця Державіна**.

Чумацький провулок

Розташування: Центральний р-н, 2 мкн. Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Шевченка вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 52 та з № 1 по № 59) Дніпровський р-н (з № 54 та з № 61 до кінця). Млини.

Горностаєв вказує попередні назви вулиці: **Чигиринська** та **Тараса Шевченка**. У Сухопарова інший варіант назви: **Тарасо-Шевченківська**.

Шевченка провулок

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Переліку 1977 р.

Шенгелія вулиця

Розташування: Корабельний р-н, мкр. Корабел.

Харіса Ширінського вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування вулиці зазначається, як «Західне селище».

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядження начальника ХМБА № 05р. Попередня назва: **вулиця Качалова**.

Широка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Млини.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 247р. Попередня назва: **вулиця Генерала Видригана З.П.** Стара назва – **вулиця Широка**.

Шкільний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цього провулку називається «Місто».

Назва зафіксована у Довіднику 1939 р. Там же вказується стара назва – **Маркасовський провулок**. Під час нацистської окупації провулок мав назву Маркасовський. Станом на 1925 р. називався **Кошовим**.

Шовкуненка Олексія вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, ХБК.

У Довіднику 1968 р. вказана попередня назва – **вулиця Зелена**. Сухопаров також вказує одну з назв вулиці – **Тараса Шевченка**.

Шолом-Алейхема вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Довідник 1939 р. фіксує цю та попередню назву – **вулиця Єврейська**. Під час нацистської окупації вулиця називалася **Ковбасна**. (Довідник 1942 р). На картах Херсона 1902–1907 рр. та 1855 р. мала назву **Єврейський провулок**. На карті 1845 р. називалася **Лекарська**.

Ігоря Шпака вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце знаходження вказувалося, як «Західне селище».

Попередню назву **Молочна балка** вулиця отримала за розпорядженням міського голови № 80 від 19.02.2016. До цього вулиця називалася **Бородіна**.

У 2018–2019 рр. громадськість запропонувала перейменувати цю вулицю на честь загиблого героя російсько-української війни Ігоря Шпака, котрий жив на цій вулиці. Рішенням ХМР від 24.04.2019 № 1912 пропозиція була підтримана.

Штурвальна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування вулиці зазначається, як «селище Суднобудівників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Михайла Шульца провулок

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменований 24 квітня 2019 р. рішенням ХМР № 1913. Попередня назва: **провулок Зрошувальний**.

Шумського вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування вулиці зазначається, як «Західне селище».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Романа Шухевича проспект

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменованій 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **пр. Кутузова**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Щепкіна проїзд

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Щ

Юрженка Петра вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2 мкр. Таврійський.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Ю

Яворницького вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, мкр. Янтарний.

Зафіксована у Переліку 2002 р. Питання найменування вулиці розглядалося на засіданні комісії з перейменування разом з іншими назвами вулиць та провулків мікрорайону індивідуальної забудівлі «Янтарний» (джерело: газета «Ленінський прапор» від 1 лютого 1991 р.)

Я

Якірний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Шуменський. В Довіднику 1968 р. місце розташування провулку зазначається, як «селище Суднобудівників».

Назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Євгена Яковенка вулиця

Розташування: Центральний р-н, 2-ге Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Фонвізіна**. Ця назва зафіксована у Довіднику 1968 р.

Терентія Якушева вулиця

Розташування: Центральний р-н, 1-ше Північне селище.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 247р. Попередня назва: **вулиця Герцена**.

Янтарна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Виноградне селище.

Сухопаров пише про Янтарний провулок та називає його попередню назву – **Винний**.

Ярослава Мудрого вулиця

Розташування: Центральний р-н (з № 2 по № 48; з № 1 по № 33) Корабельний р-н (з № 50 та з № 35 до кінця). Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї вулиці називається «Місто».

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **вулиця Радянська**. Станом на 1925 р. мала цю назву. У період нацистської окупації називалася **Дворянська** (Довідник 1942 р.). 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Дворянська вулиця отримала назву вулиця **Відродження Радянської влади** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). 15(2) червня 1918 р. Херсонська міська дума перейменувала вулицю Дворянську на вулицю **Г. В. Плеханова**. (Джерело: газета «Родной край» від 15 (2) червня 1918 р.). На картах Херсона 1902–1907 рр. та 1855 р. називається **Дворянська**. На карті 1845 р. називається **Верхня Привозна**.

Яружна вулиця

Розташування: Корабельний р-н, Забалка, Житлоселище.

Назва зафіксована на картах Херсона 1902–1907 рр., 1855 та 1845 рр.

Яружний провулок

Розташування: Корабельний р-н, Селище Нафтовиків.

Назва зафіксована у схемі-довідці «500 вулиць» 1991 р.

2. Площі міста Херсона

13-го Березня площа

Розташування: Центральний р-н.

Отримала назву 12 березня 1975 р. (джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 12 березня 1975 р.).

Білозерська площа

Розташування: Корабельний р-н.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: найменована 15 січня 1980 р. як **площа імені О.Д. Цюрупи** (Джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 25 грудня 1980 р.).

Володимира Великого площа

Розташування: Центральний р-н.

Рішення ХМР № 1723 від 20.02.2015.

Героїв площа

Розташування: Центральний р-н.

Перейменована 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередню назву площа Героїв Сталінграду отримала у грудні 1982 р. (джерело: газета «Наддніпрянська правда» від 24 грудня 1982 р.). До того площа називалася Театральна. Сухопаров вказує ще одну назву площі – **Старообрядницька**.

Героя Радянського Союзу П.Х. Дубинди площа

Розташування: Дніпровський р-н.

Перейменована Рішенням ХМР № 1397 від 04.06.2014. Попередня назва: **площа 50-річчя СРСР**. Отримала цю назву в грудні 1972 р. (джерело: газета «Наддніпрянської правди» від 27 грудня 1972 р.).

Збройних Сил України площа

Розташування: Центральний р-н.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **площа 200-річчя Херсона**.

Корабельна площа

Розташування: Корабельний р-н.

Сухопаров вказує назви площі: **Площа в районі Кузень та Кузні**. Назва «Кузні» й зараз активно використовується містянами, як народний геонім.

Незламності площа

Розташування: Центральний р-н.

Перейменована 25 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 615р. Попередня назва: **площа Ганнібала**. Серед деяких кіл містян ця площа наприкінці 20 сторіччя називалася «Тьоцін язик»

Нескорених площа

Розташування: Центральний р-н.

Перейменована 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **площа 40-річчя Перемоги**. Сухопаров вказує першу назву площі – **Кавховська**. Народний геонім – «Площа Трьох Штиків».

Одеська площа

Розташування: Корабельний р-н.

Сухопаров вказує попередню назву площі: **Площа в районі морського та річкового вокзалів**.

Перемоги площа

Розташування: Корабельний р-н.

Попередня назва площа Н.К. Крупської

Привокзальна площа

Розташування: Центральний р-н.

Свободи площа

Розташування: Центральний р-н. Центр. У Довіднику 1968 р. район знаходження цієї площі називається «Місто».

Свою назву площа отримала у 1917 р. Попередня назва – **Ярмаркова площа** зафіксована на карті Херсона 1845 р.

Тутушкіна Юрія площа

Розташування: Центральний р-н.

Перейменована рішенням ХМР від 23.11.2007 № 629. Попередня назва: **Жовтнева площа**. Сухопаров вказує попередню назву площі: **Одеська площа**.

Університетська площа

Розташування: Центральний р-н.

Перейменована 2 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 247р. Попередня назва: **площа Івана Мозгового**. У площу Мозгового була перейменована рішенням ХМР № 780 від 26.09.2012. Попередня назва: **площа 60-річчя СРСР** (ювілей 60 років СРСР був у грудні 1982 р.)

В'ячеслава Чорновола площа

Розташування: Дніпровський р-н.

Рішення про найменування ХМР № 255 від 31.05.2011.

Шевченка Т. Г. площа

Розташування: Дніпровський р-н (біля Херсонського обласного палацу студентів).

3. Парки

Ботанічний сад

Розташування: Корабельний р-н.

Дендропарк Аграрного університету

Розташування: Корабельний р-н.

Дубки, парк

Розташування: Центральний р-н.

Перейменованій 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **парк 50-річчя Жовтня (Ювілейний)**. Парк був створений рішенням виконкому Ком-

сомольської районної ради м. Херсона від 17 жовтня 1967 р. № 266 «Про створення парку на вільних землях у районі Миколаївського шосе Комсомольського району» на площі 30 га. 1 листопада 1967 р. закладено новий парк, якому на честь 50-річчя радянської влади присвоєно найменування «Ювілейний».

Казенний Сад, парк

Розташування: Корабельний р-н.

Названо Рішенням ХМР № 665 від 08.06.2012.

Ландшафтний парк Таврійського району.

Розташування: Центральний р-н.

Нафтовиків парк

Розташування: Корабельний р-н.

Придніпровський парк

Розташування: Дніпровський р-н.

Перейменованій 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **парк ім. Маргелова В.П.** До цього перейменування парк називався Придніпровський. Початком парку можна вважати рішення президії ХМР від 15 березня 1932 р. про розгляд питання будівництва нового парку для забезпечення культурного відпочинку трудящих та створення захисної смуги від зіпсованого повітря розташованих в цій частині міста підприємств. Розташування зеленої зони загальною площею понад 100 га планувалось на території вздовж Дніпра між Військовим форштадтом та Консервним заводом № 2 (Херсонський консервний комбінат). Межі парку були визначені рішенням виконкому міської ради від 3 листопада 1947 р. № 641. Земельну ділянку, що була виділена у 1932 р. під створення парку з культурно-побутовими умовами, було обмежено з півночі Перекопською вулицею, з півдня берегом ріки Дніпро, із заходу вулицею Матроський спуск, зі сходу бавовняним (бавовноочисним) заводом. З 1956 р. в офіційних документах цей парк значиться, як парк «Придніпровський».

Слави парк

Розташування: Дніпровський р-н.

Закладений після Другої Світової війни. Мав назви: **Батумський сквер, Батумський парк, парк «Дружба»**. Сучасну назву отримав у 1967 р.

Херсонська Фортеця парк

Розташування: Центральний р-н.

Перейменованій 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **парк Ленінського Комсомолу**. Парк закладений у 1953 р. Парк закладений на місці Херсонської фортеці. Багато містян згадують народний геонім цієї місцевості: «Вали», «на Валах». Він існував в 40-х – початку 60-х років 20 сторіччя.

Шевченківський парк

Розташування: Центральний р-н.

Перейменованій 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: парк **Міський**. Назву Міський парк отримав рішенням ХМР від 31.10.2014 № 1530 «Про перейменування парку культури **імені В.І. Леніна** на «Міський парк». У роки нацистської окупації Херсона міському парку було повернуто назву **Олександрівський**. Рішенням ХМР за поданням міської комсомольської організації у 1924 р. Олександрівський парк було перейменовано на **Ленінський**. Також треба згадати ще одну дату: 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Олександрівський парк отримав назву парк **Леніна** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.). З 1880 р. парк носить назву **Олександрівський**. Перша відома назва парку – **Денисівський** (1869–1880).

Шуменський парк

Розташування: Корабельний р-н.

Перейменованій 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: парк Г. Дмитрова.

Шумського парк

Розташування: Дніпровський район

Жовтневий парк

Розташування: смт Антонівка.

Створений рішенням виконкому Херсонської обласної ради рішення від 16 липня 1966 р. № 352/14 «Про створення нового парку в місті Херсоні», яким планувалось закладення парку площею 120 га на березі Дніпра у східній частині міста між смт Антонівка та залізничним мостом через Дніпро користуючись землями лісгоспагу. Майбутньому парку було присвоєно найменування **«Парк імені 50-річчя Жовтня»**. Закладка нового міського парку на березі р. Дніпро відбулась 19 квітня 1967 р. З початку 1990-х рр. згадки про парк в офіційних документах не трапляються.

4. Сквери та бульвари

Авіаційний сквер

Розташування: Центральний р-н, в межах вул. Академіка Тарле Є. В. – Нестерова – 49-ї дивізії – Володимира Великого (Ворошилова) 2 Таврійський, площа 2,5619 га.

Назва зафіксована у Переліку 2007 р.

Лейтенанта Віктора Бараха сквер

Розташування: Центральний р-н, на розі пр. 200-річчя Херсона та вул. Вишневої (Блюхера), площа 0,1505 га.

Створений Рішенням ХМР № 1320 від 28.02.2014.

Береша Олександра сквер

Розташування: вул. 49-ї Гвардійської дивізії, 18, площа 0,209 га.

Створений рішенням ХМР № 1426 від 5 червня 2018 р. Межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021.

Гілейський бульвар

Розташування: Центральний р-н.

Перейменованний 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 325р. Попередня назва: **бульвар Ерделі**.

Гімназичний сквер

Розташування: Центральний р-н, в межах вул. Соборної (Леніна) – Потьомкінської (К.Маркса) – пров. сестер Гозадінових (Дори Любарської), площа 0,6811 га.

Перейменованний рішенням ХМР № 191 від 29.04.2011. Попередні назви: **Ленінської «Іскри», Гімназичний бульвар, Павловський бульвар**.

Говарда Джона сквер

Розташування: у районі будинку № 50 по пр. Незалежності (Ушакова) біля пам'ятника Джону Говарду.

Названий 12 березня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА від 12 березня 2024 р. № 177р. Статус скверу отримав 5 листопада 2021 р. за рішенням ХМР № 571 від 5.11.2021.

Грушевського Михайла сквер

Розташування: Центральний р-н, у межах вул. Театральної (Горького) – Старообрядницької (Комсомольської) – пров. Сестер Гозадінових (Любарської), площа 1,4122 га.

Перейменованний 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р. Попередня назва: **сквер ім. Потьомкіна**. Отримав назву за рішенням ХМР № 333 від 25.07.2003. Межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021. Мав назви: сквер Потьомкінський, сквер та Потьомкінський бульвар, сквер Карла Маркса. 31 березня (13 квітня) 1919 р. рішенням Президії Херсонського губвиконкому Потьомкінський бульвар отримав назву **бульвар Свердлова** (газета «Нова Зоря» від 31 березня (13 квітня) 1919 р.).

Діви Марії сквер

Розташування: Центральний р-н, у межах вул. Старообрядницької (Комсомольської) – Суворова, площа 0,0830 га.

Перейменованний 19 лютого 2016 р. розпорядженням ХМГ № 80. Попередня назва: **сквер Піонерський**.

Заботіна В.Ф. сквер

Розташування: Корабельний р-н, вул. Євгена Патона, площа 0,4107 га.

Створений рішенням ХМР від 13.10.2009 № 1279.

Каштан – сквер Єднання

Розташування: у районі вулиць Карбишева та пр. 200-річчя Херсону кадастровий номер 6510136900:15:006:0082, площа 0,5510 га.

Створений Рішенням ХМР № 2533 від 16 жовтня 2020 р.

Полковника Кедровського сквер

Розташування: На розі пр. 200-річчя Херсона та вул. Полковника Кедровського (Будьонного), площа 0,3025 га.

Створений Рішенням ХМР №1426 від 5 червня 2018 р., межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021.

Лошкарьова Дениса сквер

Розташування: на розі вул. Купецької (Піонерської) та Мостової (Доброхотова).

Створений рішенням ХМР від 22.02.2019 № 1840.

Медиків імені Данила Самойловича сквер.

Розташування: Корабельний р-н, Миколаївське шосе, вул. Уварова, площа 1,0684 га.

Створений рішенням ХМР № 303 від 26.08.2011. Межі та площа вказані у рішенні ХМР № 1102 від 30.08.2013. Народний геонім 60-70-х років 20 сторіччя – «Полянка» біля станції

Микитась Олени сквер

Розташування: від вул. Університетської – вул. Залаегерсег – вул. Перекопської.

Сквер створений рішенням ХМР № 534 від 5.11.2021 за ініціативи громадських організацій. Місце знаходилося на території захисної лісосмуги по вулиці Залаегерсег. Тепер ця територія поділена на кілька зелених зон. Лише перша з них отримала свою назву. Наприкінці 50-х – 60-ті роки ця захисна смуга в народі називалася «Вада» – за назвою каналів із водою, які використовувалися для поливу городів. «Вада» розташовувалася також в теперішньому парку Херсонського національного технічного університету та на території Першого Північного селища – «по вулиці Кутузова біля городів».

Мирний бульвар

Розташування: Центральний р-н, Центр.

На картах Херсона 1902–1907 рр., 1855 та 1845 рр. має назву: Канатна площа.

Монастирська слобода сквер

Розташування: Дніпровський р-н, у межах вул. Перекопської – пров. Паркового – пров. 2-го Придніпровського, площа 2,7600 га.

Створений рішенням ХМР № 527 від 28.12.2011, межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021.

Павлівський сквер

Розташування: Центральний р-н, у межах вулиць Соборної (Леніна), Жовтневої революції та Дзержинського.

Створений рішенням ХМР №1102 від 30.08.2013.

Покровський сквер

Розташування: Центральний р-н, у межах вул. Старообрядницької (Комсомольської) – Рішельєвської (Жовтневої Революції) – Торгової (21 Січня), площа 0,9658 га.

Перейменований рішенням ХМР №191 від 29.04.2011. Попередня назва **Бібліотечний**.

Привокзальний сквер

Розташування: Центральний р-н пр. Ушакова, в районі Привокзальної площі, площа 1,4172 га.

Межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021.

Святотроїцький сквер

Розташування: Корабельний р-н у межах будинків № 15/2 та 23 по пр. Георгія Дмитрова.

Створений рішенням ХМР № 1202 від 22.11.2013.

Суднобудівників сквер

Розташування: Корабельний р-н біля будинку № 2/1 по вул. Дорофєєва.

Створений рішенням ХМР № 1263 від 25.12.2013.

Театральний сквер

Розташування: Центральний р-н в межах вул. Старообрядницька (Комсомольської) та пров. Успенський (Спартаківського), площа 0,4264.

Назва зафіксована в рішенні ХМР 30.08.2013 № 1119.

Тропіних сквер

Розташування: Корабельний р-н, Миколаївське шосе, вул. Комарова, площа 0,9 га.

Створений рішенням ХМР № 303 від 26.08.2011. Межі та площа вказані у рішенні ХМР № 1102 від 30.08.2013.

Успенський сквер

Розташування: Центральний р-н на розі вулиць Леніна та Жовтневої революції.

Створений рішенням ХМР № 629 від 27.04.2012.

Фонтанний сквер

Розташування: Центральний р-н площа Свободи між адміністративними будівлями Херсонської обласної державної адміністрації та Апеляційного суду, площа 0,5867 га.

Перейменованій 16 жовтня 2023 р. розпорядженням начальника ХМВА № 580р. Попередня назва: **сквер ім. О.С. Пушкіна**. Назву імені Пушкіна отримав за рішенням ХМР № 191 від 29.04.2011. Межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021.

Художників сквер

Розташування: Дніпровський р-н у межах провулків Крамського – Левітана – Брюллова – Шишкіна, площа 0,2328 га.

Створений рішенням ХМР № 303 від 26.08.2011, межі та площа вказані у рішенні ХМР № 1102 від 30.08.2013.

Чорноостровець Лідії сквер

Розташування: Центральний р-н по вул. Покришева, 41, біля Херсонської академії неперервної освіти.

Створений рішенням ХМР № 1320 від 28.02.2014.

Шевченківський сквер

Розташування: Дніпровський р-н пр. Текстильників, площа 2,1352 га.

Названий рішенням ХМР № 664 від 08.06.2012, межі та площа вказані в рішенні міськвиконкому ХМР № 870 від 15.12.2021.

1. Антонівський старостинський округ

■ Селище Антонівка

Абрикосова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Айвазова Асана вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 315р.

Попередня назва: **вулиця Биковського**.

Антонівська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Червоноармійська**.

Бахчисарайська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Пушкіна**.

Березова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Гайдара**.

Благодатний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменовано 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Куйбишева**.

Будівельна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н.

Будівельний провулок

Розташування: Дніпровський р-н.

Васильковий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменовано 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Свердлова**.

Весняна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н.

Академіка Вернадського вулиця

Розташування: Дніпровський р-н.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **П. Морозова**.

Виноградна 1-а вулиця**Виноградна 2-а вулиця****Виноградна 3-а вулиця****Виноградна 4-а вулиця**

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Високосна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Високосний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Вишнева вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337. Попередня назва: **Кірова**.

Остапа Вишні вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Волонтерська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Лазарева**.

8 Березня вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Гвардійська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Гвардійський заїзд

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Героїв УПА вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Л.Толстого**.

Глухий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Джона Говарда вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Фрунзе**.

Гоголя провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Олеся Гончара вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Щорса**.

Костя Гордієнка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 315р.

Попередня назва: **Суворова**.

Горіхова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.

Попередня назва: **21-го Січня**.

Андрія Градовського вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Горького**.

22 Січня провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.

Попередня назва: **9- го Січня**.

24-го Серпня вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Дніпровська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Дніпровський заїзд

Розташування: Дніпровський р-н

Довженка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.

Попередня назва: **Червонофлотська**.

Дружний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Дубасова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Іларіона Жайворонка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Єсеніна**.

Журавлиний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменовано 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **провулок Толстого**.

Залізнична вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Зарічна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337. Попередня назва: **Комсомольська**.

Затишна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. Розпорядженням голови ХОДА №337. Попередня назва: **Піонерська**.

Захисників Антонівського мосту вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБАН[№] 315р.

Попередня назва: **вулиця Терешкової**.

Захисників України вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБАН[№] 315р.

Попередня назва: **Маресьєва**.

Зелена вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Леоніда Каденюка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №315р.

Попередня назва: **вулиця Гагаріна**.

Калинова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337. Попередня назва: **Котовського**.

Квіткова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Фурманова**.

Київський провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Кіндійське шосе (26, 30, 32, 40) вулиця.

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Кобзаря вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Козацька вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Колодязна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Космонавтів провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Коцюбинського вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Крайня вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Кримська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Крутий провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Крупської**.

Лазурний провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **С. Лазо**.

Лесі Українки вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Лесі Українки заїзд

Розташування: Дніпровський р-н

Лісна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Лугова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Медовий заїзд

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменованій 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **заїзд Комарова**.

Механізаторів провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Миколаєва вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Мирна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Мирний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Молодіжна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Мостовий провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Набережна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Новий провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Овражний (Яружний) провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Оксамитова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

11 Листопада вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Комарова**.

Олімпійська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Пирогова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Пляжний провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Подільський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Щорса**.

Покровська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Лермонтова**

Поліський провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменовано 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Пархоменка**.

Полтавська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Белінського**.

Польова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Поштовий провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Прикордонна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Прикордонний заїзд

Розташування: Дніпровський р-н

Братів Просіних вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 315р.

Попередня назва: **вулиця Ватутіна**.

Поліни Райко провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменованний 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **провулок Смоленський**.

Різдвяний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменовано 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Колгоспний**.

Садова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Севастопольська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Сергія Параджанова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменовано 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Мікояна**.

Сікалко вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Сухопаров вказує інший варіант назви – **вулиця Лейтенанта Сікалко**.

Івана Сірка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Кутузова**.

Віталія Скакуна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця 1 Травня**.

Солов'їний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменованний 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 315р.

Попередня назва: **провулок Пацаєва**.

Сонячна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Шмідта**.

Сонячний провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Соснова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Некрасова**.

Спортивна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Степова вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

124-ї Бригади Тероборони вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 315р.

Попередня назва: **вулиця Тітова**

Таврійський провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Тарний провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Івана Терлецького вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця О.Кошового**.

Торпедний провулок

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Травнева вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Орджонікідзе**.

Українська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Радянська**.

Український провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Херсонська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Херсонський тупик

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Центральна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Будьонного**.

409-го Батальйону вулиця

Розташування: Дніпровський р-н, Кіндійка.

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Нахімова**.

Шахтарська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Шевченка вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Широкословідська вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця З.Космодем'янської**.

Шкільний провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Ювілейна вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Яблунева вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця Воронцовська**.

Янтарний провулок

Розташування: Дніпровський р-н

Ярослава Мудрого вулиця

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Леніна**.

За межами населених пунктів розміщуються:**Валерія Васіна вулиця**

Розташування: Дніпровський р-н

Перейменована 24 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №315р.

Попередня назва: **вулиця 45 років Перемоги**.

- ст. Антонівка 178 км

- ст. Антонівка 183 км

- вул. Дальня

2.**Зеленівський старостинський округ
(входить до Дніпровського району)****■ Селище Зеленівка****Абрикосова вулиця**

Розташування: Баляхівка.

Аграрна вулиця

Розташування: Баляхівка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Радгоспа**.

Степана Бандери вулиця

Розташування: Зеленівка.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Степана Разіна**.

Балківський провулок

Розташування: Рожнівка.

Перейменованний 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №325р.

Попередня назва: **провулок Чукотський**.

Бахмутська вулиця

Розташування: Зеленівка.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Маяковського**.

Богданівський провулок

Розташування: Зеленівка.

Богородицька вулиця

Розташування: Зеленівка.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Гагаріна**.

Будівельний провулок

Розташування: Зеленівка.

Виноградний провулок

Розташування: Баляхівка.

Вишнева вулиця

Розташування: Баляхівка.

Остапа Вишні вулиця

Розташування: Баляхівка.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядження начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Пушкінська**.

Вірьовчина Балка вулиця

Розташування: Зеленівка.

8-го Березня вулиця

Розташування: Зеленівка.

Вузький провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Героїв Херсона вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Лермонтова.**

Михайло Грушевського вулиця

Розташування: *колишнє Радянське селище.*

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Гагаріна.**

Леоніда Глібова вулиця

Розташування: *Рожнівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Крилова.**

Олеся Гончара вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Щорса.**

Дальній провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Дніпровська вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Довженка вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Петра Дорошенка вулиця

Розташування: *Рожнівка.*

Дружби провулок

Місцезнаходження *Баляхівка.*

Дунайський провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Зарічна вулиця

Місцезнаходження: *Баляхівка.*

Затишна вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Чапаєва.**

Затишний провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменованій 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №05р.

Попередня назва: **провулок Пушкінський.**

Захисників України вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №05р.

Попередня назва: **Олександра Невського.**

Зелена вулиця.

Розташування: *колишнє Радянське селище.*

Зеленоярська вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №325р.

Попередня назва: **вулиця Чехова.**

Злагоди вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Комунарів.**

Карпенка-Карого вулиця

Розташування: *Рожнівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Островського.**

Каштанова вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Київська вулиця

Розташування: *Баляхівка*.

Козацька вулиця

Розташування: *Баляхівка*.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Тухачевського**.

Кооперації провулок

Розташування: *Баляхівка*.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Радгоспний**.

Крива вулиця

Розташування: *Баляхівка*.

Лесі Українки вулиця

Розташування: *Баляхівка*.

Лісна вулиця

Розташування: *Баляхівка*.

Луговий провулок

Розташування: *Зеленівка*.

Івана Мазепи вулиця

Розташування: *Зеленівка*.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Кірова**.

Мальовнича вулиця

Розташування: *Рожнівка*.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Котовського**.

Панаса Мирного вулиця

Розташування: *Зеленівка*.

Миру вулиця

Розташування: *Баляхівка*.

Миколи Міхновського вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №325р.

Попередня назва: **вулиця Першотравнева.**

Молодіжна вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Набережна 1-а вулиця**Набережна 2-а вулиця**

Розташування: *Баляхівка.*

Надії провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Георгія Нарбута провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменованій 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №325р.

Попередня назва: **провулок Чехова.**

Небесної Сотні вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця 40 років Перемоги.**

Незалежності вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Незламна вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядження Начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Некрасова.**

Нижня 1-а вулиця**Нижня 2-а вулиця**

Розташування: *Баляхівка.*

Нова вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Новий провулок

Розташування: *Зеленівка.*

Овочева вулиця

Розташування: *колишнє Радянське селище.*

Озерна вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Олімпійська вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Парковий провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Парникова вулиця

Розташування: *колишнє Радянське селище.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Воровського.**

Південний провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Північний провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Підпільна вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Польовий провулок

Розташування: *Зеленівка.*

Привітна вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Луначарського.**

Прикордонний провулок

Розташування: *Зеленівка.*

Радісна вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Фрунзе.**

Річкова вулиця

Розташування: *Рожнівка.*

Робоча вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Сагайдачного вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Пархоменка.**

Світанкова вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця 50 років Перемоги.**

Світла вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Севастопольський провулок

Розташування: *Рожнівка.*

Василя Симоненка вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №325р.

Попередня назва: **вул. Лавреньова.**

Скіфська вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Дем'яна Бідного.**

Григорія Сковороди вулиця

Розташування: *колишнє Радянське селище.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Свердлова.**

Солідарності вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Радянська.**

Сонячна вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Спортивний провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Степова вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Студентська вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Василя Стуса вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Старостіна.**

Східний провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Таврійська вулиця

Розташування: *Зеленівка.*

Тиха вулиця

Розташування: *Баляхівка.*

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **9-ого Січня.**

Торговий провулок

Розташування: *Баляхівка.*

Трансформаторний провулок

Розташування: *Рожнівка.*

Тупиковий провулок

Розташування: *Зеленівка.*

Українська вулиця

Розташування: Рожнівка.

Українського Прапора вулиця

Розташування: Баляхівка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Червонопрапорна**.

Івана Франка вулиця

Розташування: Баляхівка.

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.

Попередня назва: **Красіна**.

Херсонський провулок

Розташування: Баляхівка.

Богдана Хмельницького вулиця

Розташування: Зеленівка.

Шевченка вулиця

Розташування: Зеленівка.

Шкільна вулиця

Розташування: Зеленівка.

Юності вулиця

Розташування: Зеленівка.

Ярослава Мудрого вулиця

Розташування: Рожнівка.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **Олександра Матросова**.

■ Село Богданівка**Вишнева вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Л. Толстого**.

Польова вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **вулиця Гагаріна**.

Садовий провулок**Соборності вулиця**

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.
Попередня назва: **60 років Жовтня**.

Українська вулиця

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.
Попередня назва: **Радянська**.

■ Село Петрівка**Василя Кричевського вулиця**

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.
Попередня назва: **Комсомольська**.

Садова вулиця**Шкільна вулиця****Залізнична вулиця****Володимира Івасюка вулиця**

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА № 337.
Попередня назва: **Піонерська**.

Молодіжна вулиця**Робоча вулиця****Садова вулиця****Світла вулиця****Стадіонна вулиця****Центральна вулиця****Шкільна вулиця****Юності вулиця****Ярослава Мудрого вулиця**

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.
Попередня назва: **Дзержинського**.

3. **Комишанський старостинський округ (входить до складу Корабельного району)**

■ **Селище Комишани**

Арнаутська вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50.

Попередня назва: **Уляни Громової**.

Артилерійський провулок

Б. Хмельницького вулиця

Барвінковий провулок

Перейменованій 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №325р.

Попередня назва: **провулок Першотравневий**.

Вільна вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Горького**.

Вірвовчина вулиця

Гоголя вулиця.

Гончарна вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №05р.

Попередня назва: **вулиця Крилова**.

Громадянська вулиця

Дзеркальна вулиця

Дніпровська вулиця

Добровольців вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва:

Комсомольська.

Дунайський провулок

Заповідна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Шмідта**.

Зарічна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50.

Попередня назва: **Піонерська**.

Затишний провулок

Перейменовано 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50.

Попередня назва: **Червоноармійський**.

Західна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Кірова**.

Зоряна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50.

Попередня назва: **Белінського**.

Козацька вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50.

Попередня назва: **Котовського**.

Комбайновий провулок**Комишанський провулок****Кооперативна вулиця****Космонавтів вулиця****Михайла Коцюбинського вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Пушкіна**.

Кошовий провулок**Лиманний провулок****Механізаторів вулиця****Мирний провулок****Морський провулок****Мостовий провулок****Набережна вулиця****Надозерний провулок****Незламних вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Чкалова**.

Нижня вулиця**Нова вулиця****Панська вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Ломоносова**.

Південна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Крупської**.

Польова вулиця**Поштова вулиця****Поштовий провулок****Річковий провулок****Робочий провулок****Садова вулиця****Соборна вулиця**

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Жовтнева**.

Сонячна вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р. Попередня назва: **вулиця Носенко**.

Сонячний провулок

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Пролетарський**.

Спортивний провулок**Стадіонний провулок****Степовий провулок****Східний провулок****Тиха вулиця**

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Артема**.

Торговий провулок**Тупиковий провулок****Фестивальна вулиця**

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **Чапаєва**.

Фонтанна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва: **9 Січня**.

Івана Франка вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р. Попередня назва: **вулиця Лермонтова**.

Херсонська вулиця**Центральна вулиця**

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР №50. Попередня назва: **Радянська**.

Черешнева вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.
Попередня назва: *Пестеля*.

Шевченка вулиця**Широка вулиця**

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50. Попередня назва:
Червоноармійська.

Шкільна вулиця**Шкільний провулок****Яружна вулиця****■ Селище Благовіщенське
(колишнє селище Петровського)**

Селище перейменовано **19 травня 2016 р.** Постановою Верховної Ради №1377-VIII

Берегова вулиця**Горіхова вулиця****Заозерна вулиця****Зелена вулиця****Квіткова вулиця****Монастирська вулиця****Пляжна вулиця****Причальна вулиця****Річна вулиця****Сонячна вулиця****■ Селище Зимівник (колишнє селище Куйбишеве)**

Селище перейменовано **19 травня 2016 р.** Постановою Верховної Ради №1377-VIII

Аграрний провулок**Геологів вулиця****Геологів провулок****Городня вулиця****Грушевського вулиця**

Дружби вулиця

Колодязний провулок

Лугова вулиця

Молодіжна вулиця

Мостова вулиця

Набережна вулиця

Незалежності вулиця

Олімпійська вулиця

Персикова вулиця

Південна вулиця

Північна вулиця

Селянська вулиця

Слов'янська вулиця

Слов'янський провулок

Степова вулиця

Теплична вулиця

Теплична 1-а вулиця

Теплична 2-а вулиця

Теплична 3-а вулиця

Теплична 4-а вулиця

Теплична 5-а вулиця

■ Селище Приозерне

Абрикосова вулиця

Білозерська вулиця

Братська вулиця

Виноградна вулиця

Вишнева вулиця

Волошкова вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Мічуріна**.

Дружби Народів вулиця**Західна вулиця****Лиманна вулиця****Медова вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Комарова**.

Миру вулиця**Молодіжна вулиця****Наукова вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Гагаріна**.

Новоселів провулок**Перемоги вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця 40 років Перемоги**.

Райдужна вулиця

Перейменована 17 лютого 2016 р. рішенням КСР № 50.

Попередня назва: **Терешкової**.

Садова вулиця**Свободи вулиця****Славутич вулиця****Спортивна вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Тітова**.

Степова вулиця**Українська вулиця****Центральна Садиба вулиця****Чумацька вулиця**

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.

Попередня назва: **вулиця Шаталова**.

Івана Шиєнка вулиця

4. Наддніпрянський старостинський округ (входить до складу Дніпровського району)

■ Селище Наддніпрянське

(вулиці відсутні, п'ятиповерхові будинки № 1–7)

■ Селище Молодіжне

Ботанічна вулиця

Володимира Вернадського вулиця

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №325р.
Попередня назва: **вулиця Мічуріна**.

Героїв Територіальної Оборони вулиця

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМВА №325р.
Попередня назва: **вулиця Беляєва**.

Нижня вулиця

Садова вулиця

Українська вулиця

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337. Попередня назва: **Жовтнева**.

Ювілейна вулиця

■ Селище Інженерне (колишнє селище Жовтнєве)

Селище перейменовано **19 травня 2016 р.** Постановою Верховної Ради № 1377-VIII.

Виноградна вулиця

Садова вулиця

Бериславське шосе 8 км, житлові будинки 1–8, 10–18, 20–33, 33-а, 33-б, 34–36, 36-а, 37, 37-а, 38–41, 41-а, 42, 42-а, 43–46, 46-б, 47, 51–59, 61, 61-а, 62-б, 70, 70-а, 72–93.

5. Садівський старостинський округ (входить до складу Дніпровського району)

■ Село Садове

Берегова вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **вулиця Сінельникова**.

Вишнева вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **вулиця Гагаріна**.

Вороненка провулок

Говарда Дж. вулиця

Грушевського вулиця

Дніпровська вулиця

Дружби провулок

Захисників України вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **40 років Перемоги**.

Зелена вулиця

Інгулецька вулиця

Козацька вулиця

Колодязний провулок

Кошова вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **Олега Кошового**.

Мирний провулок

Молодіжна вулиця

Набережна вулиця

Південна вулиця

Польова вулиця

Сагайдачного вулиця

Садова вулиця

Скіфська вулиця.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **вулиця 60 років України.**

Сонячна вулиця

Степова вулиця

Східний провулок

Українська вулиця

Урожайний провулок

Фалєєвська вулиця

Харченка вулиця

Херсонська вулиця

Шевченка вулиця

Шкільна вулиця.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **вулиця Зої Космодем'янської.**

Ювілейна вулиця

■ Селище Придніпровське

49-ї Гвардійської дивізії вулиця

Береговий провулок

Набережна вулиця

Перемоги вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.
Попередня назва: **вулиця 55 років Перемоги.**

6. Степанівський старостинський округ (входить до складу Центрального району)

■ Село Степанівка

Весела вулиця

Перейменована 18 травня 2016 р. розпорядженням голови ХОДА №337.
Попередня назва: **Радянської Армії**.

Виноградна вулиця

Вишнева вулиця

Водопровідна вулиця

Вузький провулок

Джона Говарда вулиця

Горіхова вулиця

Грецька вулиця.

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.
Попередня назва: **вулиця Горича Більшого**.

Даника вулиця

Дитячий провулок

Михайла Дрознеса вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 05р.
Попередня назва: **вулиця Ломоносова**.

Електронний провулок

Енергетична вулиця

Журби вулиця

Заводська вулиця

Залізна вулиця

Запорізька вулиця

Зарічна вулиця

Зелена вулиця

Інгулецька вулиця

Калинова вулиця

Кам'яна вулиця

Кар'єрний провулок

Квіткова вулиця

Кільцева вулиця

Лікарняний провулок

Лікувальна вулиця

Літній провулок

Малий провулок

Мирний провулок

Моторного Дмитра вулиця

Музиківська вулиця

Очаківська вулиця

Підхозна вулиця

Піщаний провулок

Планетна вулиця

Польова вулиця

Перейменована 11 січня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА №05р.

Попередня назва: **вулиця Дениса Давидова**

Профспілкова вулиця

Ракетна вулиця

Селянська вулиця

Скіфська вулиця

Перейменована 26 квітня 2024 р. розпорядженням начальника ХМБА № 325р.

Попередня назва: **вулиця Павлова**.

Таврійська вулиця

Тихий провулок

Торговий провулок

Травневий провулок

Тракторна вулиця

Українська вулиця

Херсонський провулок

Хриistica вулиця**Хриistica-А вулиця**

Ці дві вулиці розташовані паралельно одна одній від вулиці Дмитра Моторного до вулиці Зарічної

Шкільна вулиця**Яблучний провулок****Ягідний провулок****За межами населеного пункту знаходяться:**

- Музиківське шосе;
- 212 км автодороги Одеса-Мелітополь-Новоазовськ (на Таганрог) М-14.

ДОДАТКИ

Принципи перейменування в Херсонській громаді, розроблені Експертною групою при комісії з перейменувань.

Березень 2023 р.

Принципи перейменування та найменування топонімів в Херсонській громаді в рамках діяльності щодо звільнення символічного простору громади від залишків системи ідеологічних назв тоталітарного минулого

Мета:

Створити сталу систему назв, яка б відображала унікальність, самобутність та специфіку Херсона як українського міста, що зародилось і розвивалось в степах Північного Причорномор'я, на стику багатьох цивілізацій, зусиллями представників багатьох народів, як портове місто, центр самобутньої української південної культури.

Остаточо позбутись залишків системи ідеологічних назв тоталітарного минулого сусідньої ворожої країни.

Засади:

- відповідно до чинного законодавства України;
- на підставі наукових підходів до формування політики пам'яті;
- за використання демократичних стандартів.

1. Принципи перейменування (заміни назв):

1.1. Назви, що пов'язані з російською та радянською мілітаристською історією розширення імперії, колоніальною політикою, спрямованою на поневолення народів.

1.2. Назви, які закріплюють ідеологічні маркери зверхності російської культури над усіма іншими.

1.3. Назви подій, явищ, імен імперських та радянських діячів, які не пов'язані з історією, культурою, життям нашого міста, краю та країни.

1.4. Назви подій, явищ, імен діячів, пов'язаних з негативними явищами впровадження колоніальної, імперської політики поневолення, закріпачення, утисків розвитку українського та інших народів, а також перешкоджання захисту та розвитку прав і свобод людини.

ПРИМІТКИ

Механізм виключень із загальних принципів перейменування (заміни назв) застосовується при вшануванні пам'яті діячів:

1. пов'язаних безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених державою-агресором народів;

2. пов'язаних із боротьбою проти нацизму, фашизму та інших тоталітарних ідеологій;
3. пов'язаних із функціонуванням профільних наукових, культурних, освітніх та інших установ (за ініціативи трудових колективів).

2. Принципи найменування:

2.1. Дотримання зональності: в межах історичного ареалу міста надавати пріоритет старим назвам, притаманним нашому місту.

2.2. Враховувати формування специфіки системи назв топонімічних об'єктів, що розташовані в мікрорайонах міста.

2.3. Найменування на честь осіб мають бути науково обґрунтованими, відображати вагомий внесок діяча у розвиток міста, краю, держави, застосовуватися в обмеженому масштабі (переважно виняток, ніж правило).

2.4. Збереження різноманітності назв топонімічної системи:

- географічні назви;
- назви-орієнтири;
- назви-характеристики особливостей місцевості;
- збереження чи відтворення особливостей назв минулих епох, історичних занять, поширених у даній місцевості;
- відтворення чи збереження старих назв;
- інші випадки.

2.5. Збереження своєрідності топонімічних ансамблів та наявних топонімічних систем міста (за можливості, зміна назви на аналогічну без ідеологічного забарвлення).

2.6. У політиці коммеморації та глорифікації використовувати різноманітні інструменти:

- встановлення інформаційних та меморіальних табличок;
- встановлення малих скульптурних форм;
- висадження дерев цінних порід, створення алей та інших садово-паркових форм;
- створення архітектурних ансамблів;
- найменування установ та підприємств, які пов'язані із діячами та подіями, але зі збереженням значного часового періоду життя діяча та найменування установи;
- створення іменних стипендій;
- проведення меморіальних спортивних змагань, фестивалів, конкурсів тощо;
- інші форми.

Наталя Кузовова

Гендерне питання і політика пам'яті у назвах вулиць Херсона

Автори проєкту *Mapping Diversity*¹, котрі проаналізували репрезентацію жіночих імен у назвах вулиць найбільших міст Європи (2023 р.), стверджують: «Покажіть мені свої назви вулиць і ми скажемо вам наскільки є гендерно незбалансованим ваше суспільство». Результати їх дослідження вражають, оскільки ця проблема раніше не ставилась таким чином. У рамках їхнього проєкту досліджено назви 155 468 вулиць у 32 великих європейських містах, розташованих у 19 країнах. І було з'ясовано, що понад 90% вулиць, названих на честь окремих осіб, присвячені «білим» чоловікам. Автори проєкту задаються питанням: «Де ж опинилися інші мешканці Європи?». На думку дослідників «брак різноманітності в топоніміці багато говорить про наше минуле та сприяє формуванню сучасного і майбутнього Європи».

Результати дослідження стали для багатьох повною несподіванкою, адже лише 9% з них названі на честь жінок:

Частка вулиць, названих на честь жінки, з вулиць, присвячених окремим особам за назвою міста

Афіни	4,5%	Дебрецен	2,7%	Ліон	8,5%	Рим	7,0%
Барселона	15,7%	Гданськ	6,2%	Мадрид	18,7%	Севілья	17,2%
Берлін	12,1%	Генуя	8,2%	Мілан	5,0%	Стокгольм	19,5%
Брюссель	8,0%	Катовіце	6,2%	Мюнхен	11,6%	Турин	5,3%
Бухарест	5,6%	Краків	6,6%	Осло	12,5%	Відень	9,8%
Будапешт	7,0%	Київ	6,3%	Палермо	8,1%	Варшава	8,8%
Кишинів	7,1%	Лісабон	10,5%	Париж	8,6%	Вроцлав	7,8%
Копенгаген	13,4%	Лодзь	8,4%	Прага	4,3%	Загреб	5,6%

СТВОРІНО MAPPINGDIVERSITY. EU

«Прогуляйтеся будь-яким великим європейським містом, і ви помітите тенденцію в назвах вулиць. Зазвичай вони вшановують один і той самий тип людей: білих чоловіків, які були або заможними, або впливовими, або і тим, і іншим одночасно». Зрозуміло, що назви вулиць склались історично: «Це тонке, але потужне нагадування про те, кого наше суспільство цінує чи цінувало в минулому, і кого ні».

Але також це означає, що в історичних назвах вулиць відображаються старі вади суспільства, зокрема пов'язані з уявленнями про другорядну роль жінки. Як з цим складається в Україні та нашому місті?

Відповідно до Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої

1 Mapping Diversity — проєкт створення платформи «для відкриття ключових фактів про різноманітність та репрезентацію у назвах вулиць по всій Європі, а також для стимулювання дискусії про те, кого бракує в наших міських просторах», сайт проєкту: <https://mappingdiversity.eu/>.

символіки» (2015 р., із змінами 2018, 2019, 2022 та 2023 рр.)² протягом 2015-2016 рр. в Херсоні здійснено першу хвилю перейменувань назв вулиць, площ, парків та інших об'єктів топоніміки (101 об'єкт), що містили пропаганду злочинних режимів та символізували їх. З прийняттям Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (2023 р.)³ протягом 2023-2024 рр. в Херсоні були перейменовані вулиці та інші об'єкти топоніміки (всього 91 об'єкт), назви яких символізували та пропагували російську та російсько-радянську імперську політику.

Насправді більшість назв вулиць в містах Європи є безособовими, тобто не є присвяченими ні чоловікам, ні жінкам, і Херсон тут не є винятком.

Серед ймовірних причин зростання кількості безособових назв для найменування вулиць:

- бажання увічнити значимі для колективної історичної пам'яті херсонців вчинки і характеристики значної кількості людей, а не однієї особи (наприклад, проспект Незалежності замість проспекту Ушакова, площа Незламності замість площі Ганнібала тощо)
- бажання повернути давні історичні назви вулиць (до кінця XIX ст. вони відображали напрям руху, рід занять мешканців, розміщення релігійних споруд, але з кінця XIX ст. назви набувають ідеологічного контексту (на честь імператорів, губернаторів тощо)), тобто власне російсько-імперського;
- бажання дати милозвучне ім'я, відобразити сучасні характеристики вулиці.

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-20#Text>

Проте дисбаланс в особових назвах вулиць, найменованих на честь жінок і чоловіків існує. Причому більш разючий, ніж у співвідношенні безособових та особових назв:

Протягом декількох етапів перейменувань він змінився з 4,5 % (до початку основної хвилі перейменувань 2016 р.) на 6,7% (після останніх перейменувань 2023-2024 рр.), але на жаль не сягає загальноєвропейського показника у 9%, хоча і не є найнижчим. Цей показник є трохи вищим, ніж у Києві (6,3%), та низці польських міст, таких як Гданськ (6,2%), Катовіце (6,2%) та Краків (6,6%).

«Жіночі» вулиці Херсона

Були і залишилися	З'явилися	Зникли
Лесі Українки	Олени Казимирчак-Полонської	Краснощокіної
Дніпрові Чайки	Сестер Гозадінових	Рози Люксембург
	Оксани Петрусенко	Марії Фортус (вулиця і провулок)
	Сестер Диканських	Дори Любарської
	Ганни Барвінок	Клари Цеткін
	Олени Пчілки	Крупської (пров.)
	Софії Русової	
	Поліни Райко	
	Валентини Крицак	

Важко з'ясувати, що саме вплинуло на показники, їх не можна також беззаперечно прив'язати до наслідків подолання радянської спадщини. Вони просто є низькими та недостатньо відображають роль жінок у сучасному суспільстві.

У процесі перейменувань 2023-2024 рр. херсонці надавали пропозиції найменування вулиць на честь жінок, але співвідношення було не на їхню користь в цілому. Достатньо переглянути ту невелику кількість пропозицій, що розглядалась на громадських слуханнях і не отримала достатньої кількості голосів:

У результаті останніх перейменувань на мапі Херсона з'явилося більше жіночих імен. Нові назви та динаміку змін найменувань вулиць Херсона можна прослідкувати за таблицею:

При тому, що в українських містах і селах відносно мало топонімічних об'єктів на честь жінок, має місце феномен Ліни Костенко. Ліна Василівна Костенко народилася 19 березня 1930 р. у м. Ржищеві на Київщині, набула всесвітньої відомості зі своєї першої збірки поезій у 1956 р. Є однією із найвідоміших сучасних українських поетес після Лесі Українки. На честь Ліни Костенко названо вже 11 вулиць в Україні, зокрема на Херсонщині. Взагалі називати вулиці ім'ям живих осіб не прийнято і навіть заборонено в низці країн. Але подібна практика найменування вулиць іменем відомих жінок, що живі, тим не менш існує. Наприклад, в Бухаресті є вулиця імені Габрієли Сабо (народилася 14 листопада 1975 р.) — румунської легкоатлетки, олімпійської чемпіонки. Скоріш за все, причини полягають у несвідомому бажанні актуалізувати зміни, що відбуваються у суспільстві щодо ролі зростання ролі жінок тут і зараз, з огляду на домінування «чоловічих» вулиць.

Різні міста обирають різні шляхи подолання гендерної нерівності у назвах вулиць. Головне – усвідомлення цієї проблеми. Певний інтерес представляє досвід Риму – «вічного міста» з глибокою історією. «Ми не хочемо перейменовувати вулиці. Це було б дуже не популярно. Ми хочемо, щоб нові вулиці в Римі називали на честь жінок. У місті є багато новобудов», – запропонувала Марія Піа Ерколіні, вчителька географії, м. Рим, засновниця італійської жіночої групи «Топоніміка», у Фейсбучі в 2012 р. У 2012 р. Рим мав 3,5% вулиць, названих на честь жінок. «Це доказ дискримінації. Чоловіки створили історію — відому історію. В Італії вона дуже сильна, тому що у нас так багато [чоловіків] святих і діячів релігії, таких як Папи Римські. Релігія сповнена чоловіками», – пише Ерколіні. У 2017 р. частка «жіночих» вулиць в Римі склала 7,14%, а в 2023 р. – 7%.

Проблемою з підрахунком гендерного балансу у найменуваннях вулиць у католицьких країнах є те, що на перший погляд вулиці, названі на честь жінок, виявляються вулицями, названими на честь святих. Перше місце серед них посідають вулиці, найменовані на честь Діви Марії та Святої Анни. Також популярними є вулиці, названі на честь матерів, дружин або сестер відомих осіб – чоловіків. Це не сприяє гендерній рівності, оскільки ці назви показують роль жінки з позиції патріархального суспільства: лише як матері, дружини або іншого члена сім'ї в тіні відомого чоловіка. Тому такі назви навряд чи можна враховувати при визначенні гендерного балансу.

- Так у 2023 р. частка «жіночих» вулиць Мадрида складала 18,7-21%, Барселони – 19% і Севільї – 17,2%, що є одними з найбільших показників в Європі. Але є нюанс – в основному це імена святих, зокрема Діви Марії – одна з найпоширеніших назв для вулиць у світі.
- У свою чергу в 2017 р. мерія Парижа прийняла «політичне» рішення найменувати 75% нових вулиць на честь жінок. За цей період з 2017 р. по 2023 р. частка жіночих назв зросла лише на 1 % (з 7,7% до 8,7%). А в 2020 р. мерія Валенсія та низки іспанських міст прийняла рішення найменувати 50% нових вулиць на честь жінок (частка «жіночих» вулиць – 10%).
- На відміну від Європи у США показник вулиць, названих на честь жінок, набагато вище. Але загальні тенденції прослідковуються і там. Завдяки своєму унікальному рельєфу, як морського центру XIX ст., реконструкції після землетрусу та пожежі 1906 р. американський Сан-Франциско є містом одноквартальних вуличок, на перший погляд названих на честь жінок: Клементини, Рамони, Мері та Долорес⁴. Проте легенда розповідає, що більшість із цих жінок були працівницями секс-бізнесу, лише деякі вулиці, можливо, насправді були названі на честь кораблів, які проходили через порт. У 2020 р. частка «жіночих» вулиць Сан-Франциско склала 27,5%. Так само як в Лондоні, де жіночих назв більше, ніж у материковій Європі, – це вулиці не в центрі та присвячені жінкам передусім через те, що вони були чиймісь дружинами і доньками.
- Однак в останні десятиліття вулиці почали частіше називати на честь жінок, котрі зробили вагомий внесок у галузі культури, науки та мистецтва. Автори проекту *Mapping Diversity* підрахували, що вони складають більшу половину «жіночих» вулиць, а найпопулярнішою професією серед них є письменниці.
- У Херсоні письменниця є переважаючою професією жінок, на честь яких названо вулиці. Це Леся Українка (1871-1913), українська письменниця та поетка, Чайка Дніпрова (Людмила Василевська) (1861-1927), письменниця, Ганна Барвінок (1828-1913), письменниця, Олена Пчілка (Ольга Косач) (1849-1930), письменниця, Софія Русова (1856-1940), письменниця і педагог. Але також серед них є науковиця – Олена Казимирчак-Полонська (1902-1990), діячки освіти – сестри Гозадінови (Софія (1828–1906), Марія (1831–1898) та Олена (1837–1920) та медицини – сестри Диканські (Євгенія та Фанні), мистецтва – оперна співачка Оксана Петрусенко (1900-1940), художниця Поліна Райко (1928-2004) та волонтерка Валентина Крицак (1971-2016). Херсон відмовився від найменувань на честь працівниць російсько-більшовицьких каральних органів та СМЕРШа, а також назв, що масово насаджувались радянським режимом та були його візитівкою в кожному місті та селі. Свого часу це зменшило кількість назв на честь жінок під час перейменувань 2016 р.⁵, але під час останньої хвилі перейменувань 2023-2024 р. ця ситуація трохи виправилась на краще.

4 <https://sfstandard.com/2022/07/02/why-are-so-many-streets-in-soma-named-for-women/>

5 Гоманюк М., Маркелюк А. Гендерні аспекти годоніміки в обласних центрах Півдня та Сходу України. Матеріали III, IV та V Всеукраїнських науково-практичних конференцій (Рівне, 2016–2018 рр.). Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2018. С. 291-298.

Висновки

Найбільший процент «жіночих» вулиць ми можемо зустріти в англомовних країнах, проте це здебільшого власні імена дружин та дочок, що до того ж рідко знаходяться в центральних районах міст. Це пов'язано з місцевими традиціями утворення геонімів.

Наступними за кількістю «жіночих вулиць» є іспаномовні країни, однак це в основному імена святих, серед яких переважають вулиці, названі на честь Діви Марії.

У містах Північної Європи, наступних за чисельністю «жіночих вулиць», існує більш звужений підхід: серед назв «жіночих» вулиць переважають діячки культури, політики, а вже потім релігії, кількість яких незначна (вплив протестантизму, сучасна гендерна політика, в основі якої лежить твердження, що геоніми відображають і водночас мають вплив на забезпечення гендерної рівності).

Країни Південної і Східної Європи слідують за Францією та Італією, і мають найнижчі показники «жіночих» вулиць (у них надають важливого значення ідеологічній складовій при найменуванні вулиць (Вебер, Грамші та ін.), і вони не мають чітко сформованої політики найменувань із дотриманням гендерного балансу, хоча усвідомлюють дисбаланс).

Рекомендації

Шлях збільшення «жіночих» геонімів вулиць за рахунок перейменувань не вважається популярним (Марія Піа Ерколіні). Проте в низці країн, наприклад, Іспанії, триває кампанія перейменування франкістських назв, подібно до України, де відбуваються процеси в рамках деколонізації і є можливість виправити ситуацію за рахунок створення геонімів з дотриманням гендерної рівності. Практика Херсона показала, що без «політичного рішення» (як в Мадриді, Женеві, скандинавських країнах, Римі) гендерний дисбаланс буде існувати надалі.

Замість непопулярного перейменування вулиць пропонують називати нові вулиці на основі гендерної рівності. Проте, за підрахунками дослідників (Джорджіо Комаї, Орнальдо Джерджи, Аліса Корона, Аруна Санкаранараянан), навіть якщо збільшити кількість «жіночих» назв для нових вулиць «політичним» рішенням, на вирівнювання гендерного дисбалансу піде століття.

Джерела:

1. Mapping Diversity. <https://mappingdiversity.eu/>.
2. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text>
3. Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-20#Text>

4. Гоманюк М., Маркелюк А. Гендерні аспекти годоніміки в обласних центрах Півдня та Сходу України. Матеріали III, IV та V Всеукраїнських науково-практичних конференцій (Рівне, 2016–2018 рр.). Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2018. С. 291-298.
5. Why are so many streets in SoMa named for women? <https://sfstandard.com/2022/07/02/why-are-so-many-streets-in-soma-named-for-women/>

Олексій Макієнко

Діячі земського самоврядування у вимірі політики пам'яті (на прикладі Херсонської міської територіальної громади)

Міський топонімічний ландшафт, наповнюючи символічним змістом буття міста, виступає важливим засобом трансляції історичної та національної пам'яті. Вулиці, площі, сквери та ін. об'єкти на топонімічній мапі вплітаються в життя городян, стають особистісно значущими місцями. На думку фахівців, символічний вимір міського простору суттєво впливає на визначення ціннісних орієнтирів та життєвих пріоритетів мешканців, тож має обов'язково враховуватися у побудові стратегії розвитку сучасного міста. Особливого значення це набуває в умовах реалізації політики деколонізації, яка значно активізувалася через агресію російської федерації проти України.

Остання радикальна трансформація топонімічного ландшафту Херсонської міської територіальної громади, що пов'язана з виконанням Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» (2015) та Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (2023), тривала з лютого 2016 р. по квітень 2024 р. Вона дозволила відновити справедливість по відношенню до багатьох призабутих постатей в історії нашого краю. Серед них – співробітники місцевого (земського та міського) самоврядування, зусиллями яких було досягнуто значні успіхи в культурно-господарському розвитку південноукраїнського регіону, а населення Херсонщини зробило рішучий крок у напрямі української самоідентифікації.

Місцеве самоврядування кожної країни відображає національні традиції, рівень розвитку суспільства, конкретні умови його існування. Це повною мірою стосується функціонування інституту самоврядування на території України, яке має глибокі історичні традиції та демократичне підґрунтя. Від часів середньовіччя в Україні громадське самоврядування на виробничій або територіальній основі стало важливим фактором соціально-економічного та духовно-культурного розвитку, засобом національної самоідентифікації, захисту суспільних інтересів, відстоювання політичних прав українського населення.

Яскравою сторінкою в історії місцевого самоврядування України була діяльність у другій половині XIX – на початку XX ст. місцевих станово-представницьких установ у Наддніпрянській Україні та західноукраїнських землях. Їх створення та функціонування стало виявом модернізаційних процесів у політичній системі, покликаних утвердити ліберальну концепцію правової держави з її неодмінним елементом – самоврядними громадами [1, с. 50]. Рух цим шляхом правлячих еліт Австро-Угорської та Російської імперії, до територій яких входили українські землі, мав чимало спільних та відмінних рис. Як продукт державної бюрократії, сформовані на місцях самоврядні інституції мали

досить обмежені повноваження, їх компетенція стосувалася переважно культурно-господарських питань, у яких державна влада виявила свою неспроможність. Водночас реальна практика місцевого самоврядування продемонструвала позитивний приклад громадської самоорганізації, залучення представників активного громадянства до розв'язання місцевих проблем, стала справжньою «школою самоврядування».

Варто відзначити, що конституційна модель Австро-Угорщини через центральне та місцеве представництво посилила роль «українського чинника» в політиці, відкрила простір для легальної боротьби українців за національні права, тоді як самодержавно-централістична модель Російської імперії відкинула будь-які можливості для реалізації їх національних прагнень. Тож праця українців у самоврядних інституціях губерній і повітів Наддніпрянської України мала переважно культурницький зміст, не виходила на рівень відкритої політичної боротьби, але завжди вимагала від них значної громадянської мужності, рішучості, жертвності. Втім, це лише підкреслює її значущість для формування модерної української державності.

Винятково важливу роль у процесі українського національного відродження відіграли співробітники земського самоврядування, запровадженого у 1864 р. на території європейської частини Російської імперії. Спочатку земства в Україні були створені в межах шести губерній – Катеринославської, Полтавської, Таврійської, Харківської, Херсонської і Чернігівської. З 1911 р. дію земського положення було поширено на решту українських губерній – Волинську, Київську та Подільську. Відзначимо, що земські установи на Херсонщині розпочали свою діяльність найпершими в Україні – у квітні 1865 р. Їх продуктивна робота в регіоні тривала до 1920 р. [2, с. 7, 12].

Система земського самоврядування включала як керівні органи земств – земські зібрання та управи з їх апаратом, так і цілу мережу спеціалізованих установ – лікарень, шпиталів і притулків, дослідних лабораторій, станцій і розплідників, прокатних пунктів і майстерень, кас дрібного кредиту, народних училищ, друкарень, бібліотек, музеїв тощо, які виконували земські завдання в різних галузях місцевого господарства. У межах сучасної Херсонської області система земського самоврядування була представлена земствами Дніпровського та Мелітопольського повітів Таврійської губернії, Херсонського повіту Херсонської губернії, а також інституціями Херсонського губерньського земства. У місті Херсоні розміщувалися керівні органи губерньського та повітового земств, численні земські установи та служби.

Організаційно-розпорядчі функції було покладено на губерньські й повітові земські зібрання, а виконавчі – на підпорядковані їм земські управи. Формування складу повітових земських зібрань відбувалося на основі виборів гласних за станово-майновими куріями – повітових землевласників, заможних міських мешканців та представників селянських громад. Існуюча виборча система забезпечувала концентрацію влади в руках представників елітарних верств суспільства – землевласників, промисловців, купців та ін. У губерньських земських зібраннях, які склалися з делегованих повітими гласних, дворяни-землевласники складали не менше двох третин депутатів. Із запровадженням у 1890 р. суто станового підходу до організації системи виборів дворянське представництво в земських зібраннях значно збільшилося. Обрані земськими зібраннями управи традиційно формувалися з представників місцевих землевласників та підприємців.

Апарат керівних органів земства та підзвітних їм установ складався зі штату найманих службовців – т. зв. «земської інтелігенції». Їх кількість, залежно від масштабів діяльності конкретного земства, могла складати від кількох десятків до кількох сотень працівників.

На території сучасної Херсонщини значним впливом у земствах користувалися представники родин Волохіних, Ерделі, Нестроевих, Овсяннико-Куликовських, Рикових, Скадовських, Стенбок-Ферморів, Фальців, Фальц-Фейнів та ін. Вони неодмінно були присутні в складі земських керівних органів, займаючи виборні посади десятиріччями. Їх позиція відзначалася здебільшого політичним лоялізмом. Утім, час від часу місцеві земці висловлювали ліберальні ідеї, співзвучні програмним настановам земського опозиційного руху, брали участь в ініційованих ліберальною опозицією загальноземських з'їздах і нарадах, долучалися до розробки проєктів земської реформи. Серед яскравих земців-лібералів на Херсонщині варто відзначити П. Зеленого, О. Ерделі, П. Фатуровського, М. Бошняка, Ф. Нікітіна, О. Андрєєвського, Д. Горшкова, О. Парамонова, К. і М. Панкєєвих та ін. [2, с. 11].

У кожному земстві складалася своя внутрішня атмосфера, яку визначали культурні та господарські традиції краю, склад земських працівників, специфіка відносин з місцевою адміністрацією тощо. Аграрний характер степового регіону з переважно сільським українським населенням визначав стратегію земського господарювання, специфічні пріоритети повсякденної земської діяльності, й, звичайно, помітні «українолюбські» акценти.

Найважливішими були результати земської діяльності в культурно-господарській сфері – розвитку сільського господарства, промисловості й торгівлі, будівництві транспортної інфраструктури, продовольчому забезпеченні, дрібному кредитуванні, охороні здоров'я населення, соціальному піклуванні, поширенні народної освіти тощо. Для фінансування цих непосильних для державної влади напрямів виділялися значні земські кошти. У 1913 р. серед 40 губерній Російської імперії земства Херсонської губернії за рівнем кошторисних витрат на ветеринарію утримували третє місце, на медичну й санітарну справу – четверте, на народну освіту й громадське піклування – сьоме, на сприяння економічному добробуту населення – восьме [3, с. 1676-1677]. Визнаним досягненням у багатьох сферах земства Херсонщини мають завдячувати не стільки ініціативі виборних земців, скільки наполегливій праці сотень земських службовців – агрономів, інженерів, техніків, статистиків, учителів, лікарів, ветеринарів та ін.

Земська робота на Херсонщині стала визначальною для професійного зростання таких відомих фахівців як агрономи О. Зінов'єв, Ф. Яновчик і В. Вагилевич, ентомолог Й. Пачоський, психіатр М. Дрознес, ветеринари В. Сінкевич і М. Слесарєв, статистики Л. Падалка, А. Бориневич, В. Арнольд, геолог В. Різниченко, кооператор І. Челюк та ін. У місцевих земствах працювала ціла плеяда відомих лікарів-гігієністів – М. Уваров, П. Діатропов, О. Корчак-Чепурківський, М. Тезяков, П. Кудрявцев, В. Хижняков, Є. Яковенко й ін. На освітянській ниві Херсонщини відзначилися С. Русова та Л. Василевська (Дніпрова Чайка) [2, с. 9-10].

Для багатьох представників земської інтелігенції служба в структурах місцевого самоврядування ставала важливим стимулом для творчої діяльності. Мова йде не тільки

про матеріальну винагороду праці земських службовців, яка за багатьма параметрами перевищувала аналогічну на державній службі. Чимало працівників земств, сповідуючи ідеологію «народолюбства», розглядали свою практичну діяльність як ефективний інструмент «служіння народу», засіб для широкої культурно-просвітницької роботи, поширення в масах модерних ідей. Робота для народу надихала на пошук нових шляхів для соціального та національного визволення.

Чимало знаних українських народолюбців працювало в структурах земського самоврядування на Херсонщині – О. Русов, Б. Грінченко, А. Грабенко, Ф. Василевський, О. Волошинов, Г. Коваленко-Коломацький, М. Чернявський, В. Кедровський та ін. Можна стверджувати, що їх зусиллями відбулася фактична українізація апарату земств Херсонщини, а населення було охоплене різними формами української культурно-просвітницької роботи. З середини 1880-х рр. співробітники Херсонського губернського земства стали активними учасниками української громади в Херсоні, а керівник канцелярії губернської управи, редактор «Сборника Херсонского земства» Андрій Грабенко (Конощенко) – її багаторічним лідером [4]. Існують незаперечні докази, що ідея створення української «Просвіти» в Херсоні виникла в середовищі земських службовців-громадівців ще в 1905 р., тобто задовго до її офіційної появи в часи Української революції 1917-1921 рр. Відповідне оголошення про заснування товариства «Просвіта» було вміщено в номері місцевої газети «Юг» від 20 листопада 1905 р. Його адресою вказувалася Херсонська губернська земська управа [5].

Українолюбство співробітників земства викликало роздратування місцевої адміністрації, ставало причиною адміністративних утисків та поліцейських обмежень. У 1889 р. за межі південноукраїнських губерній було вислано подружжя Русових, від роботи в земстві за «політичну неблагонадійність» відлучалися Ф. Василевський та А. Грабенко. В 1905 р. з посади завідувача довідково-педагогічного бюро Херсонського губернського земства був звільнений М. Чернявський. За багатьма земськими службовцями здійснювався «негласний» нагляд поліції.

Розгортання національно-демократичної революції 1917-1921 рр. спричинило радикальні зміни в громадсько-політичному, соціально-економічному та культурному житті української провінції. Важливу роль у процесі революційних перетворень відіграли органи земського самоврядування, які в результаті реформування системи місцевої влади перетворилися на органи народного представництва, наділені широкими правами та повноваженнями. Навесні 1917 р. їх склад було демократизовано за рахунок кооптації представників різних громадських та політичних організацій, старі «цензові» земці усунуті від влади, нове земське керівництво інтегровано до революційної владної вертикалі. Структуру земських установ доповнила нижча земська одиниця – волосне земство. Восени 1917 р. відбулися перші демократичні вибори до керівних органів земств, які сформували переважно земська інтелігенція та селянство.

Земства Херсонщини підтримали здобутки української революції, долучилися до процесу побудови Української держави. Впродовж 1917-1918 рр. попри опір антиукраїнських сил земські установи здійснили масштабну українізацію системи народної освіти в регіоні, було запроваджено українську мову викладання, організовано курси українознавства для вчителів, створено мережу українських бібліотек, читалень, гуртків.

Для поширення інформації про українські справи серед місцевого населення у збірнику «Известия Херсонского уездного земства» започаткували постійну рубрику «Український відділ», яку редагував тодішній заступник секретаря губернської земської управи М. Чернявський.

26 червня 1917 р. Херсонське повітове земське зібрання схвалило постанову, якою визнавалася органічна єдність Херсонщини з іншими українськими регіонами, схвалювалися вимоги І Універсалу Центральної Ради, гарантувалася всебічна моральна та матеріальна підтримка представницького органу українського народу [6, с. 5]. Земства Херсонщини засудили більшовицький переворот у Петрограді. Їх делегати взяли участь у роботі скликаного Тимчасовою радою народних комісарів у Херсоні губернського з'їзду представників рад робітничих, солдатських і селянських депутатів, повітових і волосних земств, органів міського самоврядування (30 листопада – 2 грудня 1917 р.), який вирішував питання організації влади на Херсонщині. У його резолюції Херсонщина оголошувалася невід'ємною частиною Української Народної Республіки, а на її території визнавалася влада Української Центральної Ради та Генерального Секретаріату [7, с. 1651-1652]. Новообрані земські зібрання висловили підтримку центральним органам української влади, зайнявши послідовну позицію в питанні політичного самовизначення українського народу.

Нова українська влада у свою чергу демонструвала прихильність до інституту місцевого самоврядування. III Універсал Центральної Ради наголошував на необхідності закріплення та розширення прав органів місцевого самоврядування, розглядаючи їх як повновладних представників центру в регіонах [8, т. 1, с. 401]. У законодавстві було закріплено нові назви земських інституцій: губернські, повітові й волосні зібрання отримали назву народних рад, а їх виконавчі органи – народних управ [8, т. 2., с. 50-51]. Це повинно було усунути аналогії з дискредитованим в очах селянства «цензовим» земством. Утім, в офіційних документах надалі зустрічалося паралельне вживання обох назв.

У революційні часи досвід земських працівників виявився корисним для побудови нових органів державної влади в центрі та на місцях. До центральних органів влади та управління України було запрошено А. Грабенка, Є. Яковенка, В. Кедровського, О. Корчак-Чепурковського, Г. Нянчюра, М. Левитського, С. Гербеля та ін.

Так, в добу Української Центральної Ради на посаді товариша (заступника) генерального секретаря військових справ працював колишній канцелярський службовець Херсонського губернського земства Володимир Іванович Кедровський, а відділом місцевого самоврядування Генерального секретарства внутрішніх справ керував колишній секретар Херсонської губернської земської управи Андрій Михайлович Грабенко. Членом Української Центральної Ради та керівником відділу державного майна в Міністерстві земельних справ УНР був херсонський губернський гласний, відомий кооператор, «артільний батько» Микола Васильович Левитський.

У часи Гетьманату П. Скоропадського міністром продовольства та останнім головою Ради міністрів було призначено колишнього очільника Херсонської губернської земської управи Сергія Миколайовича Гербеля, на посаді товариша (заступника) міністра

охорони здоров'я та опікування перебував колишній міський голова Херсона та очільник Херсонської губернської народної управи Євген Іванович Яковенко.

У період Директорії УНР у складі двох урядів посаду товариша (заступника) міністра внутрішніх справ обіймав колишній член Херсонської губернської народної управи Гордій Васильович Няньчур, а міністром народного здоров'я та опікування працював колишній херсонський земський лікар Овксентій Васильович Корчак-Чепурківський.

Повноважним представником гетьмана П. Скоропадського на Херсонщині став губернський староста Семен Григорович Пищевич, у минулому активний земський діяч, гласний та голова управи. Чимало земських працівників продовжили роботу в демократичних земствах на високих керівних посадах – Є. Яковенко, А. Грабенко, В. Сінкевич, Г. Пачоський, П. Тришевський, Г. Куценко, К. Курінний, Г. Моргун, Т. Якушев та ін. Яскравим прикладом є педагог і просвітянин Терентій Васильович Якушев, який у 1919 р. за урядування Директорії УНР очолив Херсонську повітову народну управу [9, с. 43]. Революційна атмосфера посприяла швидкій політизації місцевого самоврядування, перетворила демократизовані земства на арену гострої партійно-політичної боротьби. Відображенням загальної тенденції стало різке зростання в земствах представників соціалістичних партій і груп. Це стало основою для загострення відносин між земствами та гетьманською адміністрацією [10]. Утім, в умовах соціально-політичної нестабільності та господарської руїни революційних часів саме земські установи залишалися реальним фактором забезпечення нормальної життєдіяльності в регіонах.

Остаточна перемога більшовиків ознаменувала крах демократичної моделі місцевого самоврядування Існування на місцях попередніх інститутів представницької влади не вписувалося у формат реалізованої ними політики військового комунізму. У 1920 р. земське (народне) самоврядування на Херсонщині було ліквідовано.

Радянська влада, скориставшись практичними здобутками місцевого самоврядування в інтересах державного будівництва, намагалася нівелювати значення земської діяльності для розвитку регіонів. Спираючись на випробуваний арсенал пропагандистських методів, її ідеологи прагнули викреслити з суспільної пам'яті здобутки земств. На Херсонщині чимало колишніх земських працівників були звинувачені в націоналістичній пропаганді та контрреволюційній діяльності, вони стали жертвами карально-репресивної системи (М. Чернявський, І. Челюк, Т. Якушев, Т. Ємцев, І. Балашов, П. Беймарт, М. Годлевський, І. Рябченко та ін.). Досвід земської діяльності гідних вшанування історичних персон замовчувався, на перший план висувалися інші – передусім партійно-політичні – сюжети їх творчих біографій.

Свідченням цього є формування топонімичного простору м. Херсона в радянські часи. Як засвідчує таблиця 1, до 1991 р. лише в назвах п'яти топонімів відображалися імена історичних діячів, пов'язаних з діяльністю земських установ. Це земські лікарі Д. Ульянов, А. Чехов та М. Уваров, земський гласний І. Айвазовський, а також земський рахівник і статистик О. Цюрупа. Зрозуміло, що серед них тільки одного було вшановано за визначні досягнення на земській службі. Це відомий лікар-гігієніст, доктор медицини, професор Михайло Семенович Уваров (1856-1927). На Херсонщині він обіймав посаду губернського санітарного лікаря (1886-1892), заклав фундамент земської санітарної

служби та став засновником соціологічного напрямку в санітарно-гігієнічних дослідженнях [11]. За ініціативою херсонських лікарів рішенням Херсонської міської ради від 13 листопада 1974 р., № 926 вулиця Виробнича (поряд із комплексом споруд Херсонської міської лікарні № 2) була перейменована на вулицю Професора Уварова [12]. Ймовірно, цьому посприяли опозиційні до царської влади погляди та адміністративні переслідування вченого.

В умовах національно-демократичних перетворень часів незалежної України процес увічнення пам'яті про визначних українських діячів, працівників місцевого самоврядування на Херсонщині гальмувався опором проросійських сил у керівництві міста. До 2016 р. тільки дві нові, окраїнні вулиці міста (в м-ні «Янтарному») вдалося найменувати на честь відомих українських літераторів – Бориса Грінченка та Дніпрові Чайки (Л. Василевської). Перший на світанку творчої кар'єри працював статистиком у Херсонському губернському земстві, друга – вчителювала в земських народних школах.

Реалізація вимог законодавства про декомунізацію та деколонізацію прискорила звільнення топонімичного простору громади від атрибутів імперського минулого. Залучення фахівців-краєзнавців до оновлення топонімичної мапи дозволило актуалізувати питання відновлення історичної справедливості щодо місцевих українських діячів, незаслужено викреслених радянською владою із суспільної пам'яті.

У 2016 р. та 2023-2024 рр. на території міської громади з'явилося 20 топонімів із 18 новими іменами українських діячів, пов'язаних із діяльністю земського самоврядування (див. табл. 1). Це земські лікарі (М. Дрознес, Є. Яковенко), педагоги і просвітяни (С. Русова, А. Грабенко, Т. Якушев), редактори та видавці (Л. Глібов, Є. Чикаленко, О. Пчілка, М. Коцюбинський), статистики й рахівники (О. Русов, Ф. Василевський, В. Різниченко, В. Кедровський), агрономи (В. Вагилевич), кооператори (І. Челюк), ентомологи (Й. Пачоський) та ін. Прикметно, що деякі з нових назв присвоєно топонімичним об'єктам у безпосередній близькості від профільних установ, наприклад, вулиці Михайла Дрознеса у селі Степанівка (поруч із комплексом споруд психіатричної лікарні) та вулиці Євгена Яковенка у м. Херсоні (поруч із комплексом споруд інфекційної лікарні).

Частина топонімів, найменованих раніше на честь працівників земських установ, втратили свої назви (див. табл. 1). Це передусім стосується постатей радянських державних і партійних діячів – Д. Ульянова та О. Цюрупи. Окремо в списку варто виділити ім'я Ерделі, яким було названо новий бульвар у Таврійському мікрорайоні. Йдеться про херсонського губернатора, ліберального земця Олександра Семеновича Ерделі (1826-1898), який з 1867 по 1874 рр. очолював Херсонську губернську земську управу. Відомий своїми прогресивними ідеями, він надавав потужну підтримку різним земським проектам, сприяв реалізації багатьох культурно-господарських ініціатив [2, с. 433-435]. Але, займаючи вищу адміністративну посаду в Херсонській губернії, неминуче забезпечував здійснення імперської політики в Україні. На виконання Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» (2023) бульвар Ерделі було перейменовано на бульвар Гілейський. У процесі оновлення топонімичного простору громади нерідко звучали критичні зауваження щодо спроб меморіалізації земств та їх діячів як «атрибуту імперської спадщини». Відзначимо, що місцеве (земське та міське) самоврядування в імперські часи – продукт

політичного компромісу між правлячою бюрократією та ліберальною опозицією, який відкривав шлях до поступової модернізації суспільно-політичного життя, забезпечував громадськість відповідними інструментами тиску на царський режим. В Україні земська робота надихалася місцевими демократичними традиціями врядування, її зміст та форми вдосконалювалися, зростала ефективність. Зрештою, в умовах національно-демократичної революції 1917-1921 рр. роль та значення земств у перетворенні українських регіонів було оцінено керівними органами Української держави. Їх було найменовано «народними» представницькими установами, які мали стати основою для демократичного самоврядування на місцях. Наполеглива та послідовна культурно-господарська праця кількох поколінь земських працівників зробила можливими успіхи українського державного будівництва в 1917-1921 рр.

Таким чином, упродовж останніх десятиліть зусиллями представників громадянського суспільства, краєзнавців, істориків вдалося реабілітувати, повернути з небуття та гідно вшанувати на Херсонщині цілу плеяду визначних українських діячів, подвижників земської справи, які закладали фундамент модерної української державності, сформуливали обличчя українського Херсона.

Таблиця 1.

Найменування топонімічних об'єктів на честь діячів земського самоврядування у межах Херсонської міської територіальної громади

№	Назва топонімічного об'єкту			
	До 1991 року	До 2016 року	До 2023 року	На сучасному етапі
	м. Херсон			
1.	вулиця Айвазовського	вулиця Айвазовського	вулиця Айвазовського	вулиця Айвазовського
2.	вулиця Бабушкіна	вулиця Бабушкіна	вулиця Олександра Русова	вулиця Олександра Русова
3.	вулиця Будьонного	вулиця Будьонного	вулиця Полковника Кедровського	вулиця Полковника Кедровського
4.	-	вулиця Б. Грінченка	вулиця Б. Грінченка	вулиця Б. Грінченка
5.	вулиця Герцена	вулиця Герцена	вулиця Герцена	вулиця Терентія Якушева
6.	вулиця Дмитра Ульянова	вулиця Дмитра Ульянова	вулиця Нижня	вулиця Нижня

7.	вулиця Достоевського	вулиця Достоевського	вулиця Достоевського	вулиця Михайла Коцюбинського
8.	-	вулиця Дніпрової Чайки	вулиця Дніпрової Чайки	вулиця Дніпрової Чайки
9.	вулиця Комарова	вулиця 2-га Комарова	вулиця 2-га Комарова	вулиця Володимира Різниченка
10.	вулиця Макаренка	вулиця Макаренка	вулиця Макаренка	вулиця Софії Русової
11.	вулиця Перова	вулиця Перова	вулиця Перова	вулиця Феофана Василевського
12.	вулиця Петра Алексеєва	вулиця Петра Алексеєва	вулиця Андрія Грабенка	вулиця Андрія Грабенка
13.	вулиця Професора Уварова	вулиця Професора Уварова	вулиця Професора Уварова	вулиця Професора Уварова
14.	вулиця Серова	вулиця Серова	вулиця Серова	вулиця Агронома Вагилевича
15.	вулиця Тимірязєва	вулиця Тимірязєва	вулиця Тимірязєва	вулиця Євгена Чикаленка
16.	вулиця Тургенєва	вулиця Тургенєва	вулиця Тургенєва	вулиця Олени Пчілки
17.	вулиця Урицького	вулиця Урицького	вулиця Дмитра Марковича	вулиця Дмитра Марковича
18.	вулиця Фонвізіна	вулиця Фонвізіна	вулиця Фонвізіна	вулиця Євгена Яковенка
19.	провулок Спартаківський	провулок Спартаківський	провулок Йосипа Пачоського	провулок Йосипа Пачоського
20.	провулок Чехова	провулок Чехова	провулок Чехова	провулок Миколи Леонтовича
21.	проїзд Крилова	проїзд Крилова	проїзд Крилова	проїзд Леоніда Глібова

22.	проїзд Плеханова	проїзд Плеханова	проїзд Івана Челюка	проїзд Івана Челюка
23.	-	бульвар Ерделі	бульвар Ерделі	бульвар Гілейський
24.	площа Цюрупи О.Д.	площа Цюрупи О.Д.	площа Білозерська	площа Білозерська
	<i>Смт. Антонівка</i>			
25.	-	вулиця Коцюбинського	вулиця Коцюбинського	вулиця Коцюбинського
	<i>Смт. Зеленівка</i>			
26.	вулиця Крилова	вулиця Крилова	вулиця Леоніда Глібова	вулиця Леоніда Глібова
27.	вулиця Чехова	вулиця Чехова	вулиця Чехова	вулиця Зеленоярська
28.	провулок Чехова	провулок Чехова	провулок Чехова	провулок Георгія Нарбута
	<i>Смт. Комишани</i>			
29.	вулиця Пушкіна	вулиця Пушкіна	вулиця Пушкіна	вулиця Михайла Коцюбинського
	<i>Село Степанівка</i>			
30.	вулиця Ломоносова	вулиця Ломоносова	вулиця Ломоносова	вулиця Михайла Дрознеса

Джерела:

1. Місцеве самоврядування в Україні (XX – початок XXI століття). Західні землі: монографія / відп. ред. М. Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2023. 676 с.
2. Діяльність земських установ на Херсонщині. 1865-1920: збірник документів / Державна архівна служба України; Державний архів Херсонської області; уклад.: В. Лебідь (кер. проекту), О. Макієнко, І. Сінкевич, О. Шинкаренко; передмова та коментарі: О. Макієнко. Херсон: Айлант, 2015. 636 с.
3. Юрьев В. Доходы и расходы земств по сметам на 1913 г. *Земское дело*. 1913. № 24.
4. Макієнко О. Андрій Михайлович Грабенко: віхи громадсько-політичної діяльності. *Константи: Альманах соціальних досліджень*. Херсон, 2007. Вип. 1(13). С. 89-99.

5. Юг. 1905. 20 ноября.
6. Постановления Херсонского чрезвычайного уездного земского собрания 25 и 26 июня 1917 года. Херсон, 1917.
7. *Известия Херсонского уездного земства*. 1917. № 50.
8. Українська Центральна Рада: документи і матеріали: у 2 т. К., 1996-1997.
9. *Известия Херсонского уездного земства*. 1919. № 2.
10. Макієнко О. Земське самоврядування та гетьманська адміністрація на Херсонщині в 1918 р.: проблеми взаємовідносин. *Минуле і сучасність: Херсонщина. Таврія. Каховка*: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. краєзн. конф. (14-15 вересня 2018 р.). Херсон-Каховка, 2018. С. 100-103.
11. Нековаль В. Т. До 150-річчя з дня народження Михайла Семеновича Уварова (1856-1927). *Статистика України*. 2006. № 1. С. 118.
12. Держархів Херсонської обл., ф. Р-731, оп. 5, спр. 640, арк. 207

Звільнена карта: Що думають херсонці про перейменування вулиць у місті. Результати соціологічного дослідження громадської думки мешканців Херсонської міської громади, серпень-вересень 2023 р.

Методологія дослідження. Дослідження проведено на базі онлайн-панелі мешканців Херсонської міської громади старше за 18 років – як тих, хто залишився в Херсоні, так і тих, хто виїхав з міста після 24 лютого 2022 року, користувачів інтернету. Вибірка (N=1213) сформована на основі демографічних показників станом на 1 січня 2022 року. За таких показників похибка дослідження не перевищує більше 3% з вірогідністю 0,95. Ми не маємо офіційних даних щодо міграцій херсонців, тому не можемо оцінити представленість у вибірці респондентів за цією ознакою, проте існують підстави вважати, що співвідношення у вибірці респондентів, які залишились в громаді є більшим, ніж у реальності, що може впливати на результати дослідження.

Термін дослідження: Дослідження проведено у період з 25 серпня по 9 вересня 2023 року

Замовник дослідження: Фонд громади міста Херсон «Захист»

Виконавці дослідження: Микола Гоманюк (Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України, голова), Сінаюк Олег (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, директор), Ігор Даниленко (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, аналітик), Дементій Білий (керівник Експертної групи з політики пам'яті та комеморації)

ВИСНОВКИ

Більшість херсонців (88%) в різній формі слідкують за процесом деколонізації топоніміки в Україні. 35% не тільки знають про те, що в країні почав діяти Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», а й, як мінімум, ознайомлені з його окремими положеннями. При цьому 88% опитаних підтримують прийняття цього закону.

Більша частина (64%) респондентів вважає, що розпочинати перейменування вулиць у міста ще завчасно – треба дочекатися завершення війни. При цьому третина опитаних налаштована більш рішуче і воліє, що деколонізація топонімії розпочалася вже у цьому році.

Херсонці проявляють плюралізм у баченні моделей перейменування. Найбільш бажана модель перейменування – це поява на мапі міста нейтральних назв (ті, що орієнтують на місцевості, образно-поетичні та номерні). Таку модель підтримують 55% містян. Друга за популярністю модель – це повернення старих (дорадянських) назв, які не

мають імперських сенсів (41% підтримки). Значну підтримку також отримали моделі, пов'язані з національним патріотизмом: збільшення кількості історичних, пов'язаних із боротьбою за незалежність України назв підтримує 40% опитаних, а появу назв, пов'язаних з іменами героїв, міст та військових частин у поточній війні з Росією підтримує 38% респондентів.

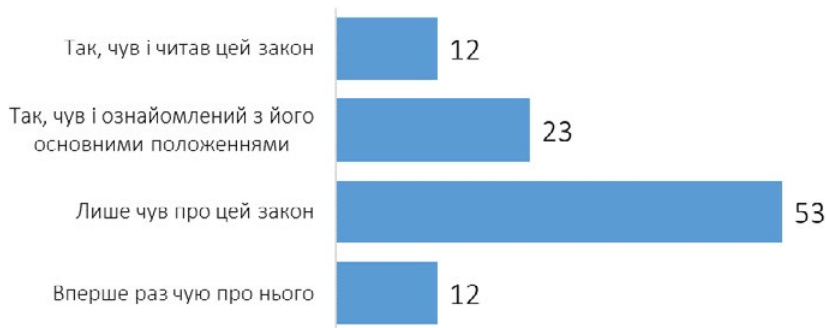
Цікавим є те, що в ситуації конкретного перейменування в Херсоні, респонденти у переважній більшості випадків віддають перевагу нейтральним або історичним назвам, якщо є така можливість.

Більшість херсонців (77%) хоче долучитися до процесу перейменування в Херсоні, і вважають, що саме так і має бути – щоб якомога більше херсонців могли впливати на рішення в цій сфері. При цьому 80% вважає, що для цього достатньо голосувати в інтернет-форматі, а 10% хоче брати участь в обговореннях.

ЗАГАЛЬНЕ ВІДНОШЕННЯ ДО ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ

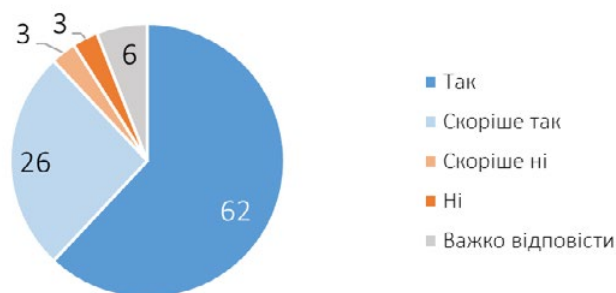
Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Чи чули ви про те, що 27 липня 2023 року вступив у дію Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів», згідно якого в населених пунктах України повинно пройти перейменування вулиць, які підпадають під дію цього Закону?

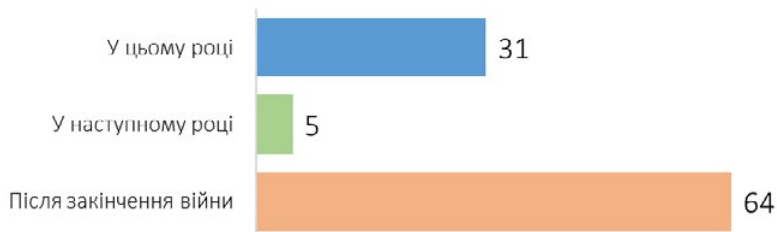
Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Чи підтримуєте ви прийняття цього закону?

Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Коли, на вашу думку, необхідно розпочати перейменування вулиць у Херсоні?

Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Які спільні ідеї перейменування вулиць, на вашу думку, мають переважати у Херсоні?

Питання з сумісними альтернативами, тому сума відповідей може бути >100%

Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Якби ви обирали нову назву для своєї вулиці, то якому типу назви ви віддали б перевагу?

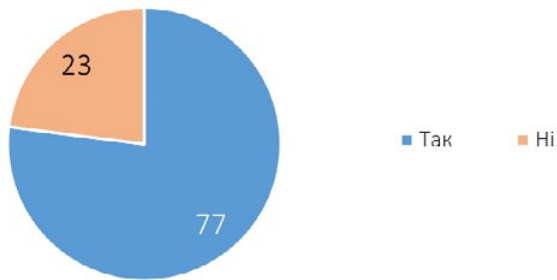
Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Як ви вважаєте, питаннями перейменування повинні займатися фахівці чи якомога більше херсонців?

Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Чи хотіли б ви особисто взяти участь у процесі перейменування?

Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Яким чином?

N = 936 (ті, хто хотіли б ви особисто взяти участь у процесі перейменування)

ОЦІНКА ПРОПОЗИЦІЙ розроблених Експертною групою з перейменування на основі отриманих пропозицій)

Одномірний розподіл відповідей на запитання:

Херсонською військовою адміністрацією запропоновані нові назви вулиць, які мають бути змінені на вимогу закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії». Як із запропонованих нових назв ви підтримуєте?

Наступні питання з сумісними альтернативами,
тому сума відповідей може бути >100%

Вулиця Гагаріна (%)

Старомлинна	31
Волонтерська	24
Космонавтів	21
Академіка Корольова	19
Леоніда Каденюка	19
Велосипедна	5
Інша	4
<i>Важко відповісти</i>	6

Вулиця Московська (%)

Кінна (історична назва)	60
Варшавська	20
Богдана Бандери	13
Івано-Франківська	6
Інша	5
<i>Важко відповісти</i>	5

Вулиця Потьомкінська (%)

Ринкова	42
Центральна	21
Європейська	15
Михайла Грушевського	12
Віталія Скакуна (Герой України)	11
Івана Мазепи	10
Княгині Ольги	9
Костя Гордієнка	3
Левка Лук'яненка	3
Червонокалінівська	2
Інша	4
<i>Важко відповісти</i>	3

Сквер Потьомкінський (%)

Театральний	66
Миколи Куліша	16
Херсонський	14
Центральний	8
Міський	8
Михайла Грушевського	6
Івана Мазепи	4
Земський	2
Костя Гордієнка	1
Оксани Петрусенко	1
Інша	3
<i>Важко відповісти</i>	1

Вулиця Суворова (%)

Героїв Херсона	31
Старохерсонська	21
Пішохідна	12
Променадна	12
Нескорених	12
Історична	10
Егізівська (неофіційна історична назва)	7
Мистецька	7
11 листопада	7
Степана Бандери	6
Платанова	5
Покровська	4
Сонячна	4
Щастя	4
Улюблена	4
Музична	3
Симона Петлюри	2
Зіркова	1
Василя Вишиваного	1
Інша	5
<i>Важко відповісти</i>	3

Вулиця Чернишевського (%)

Госпітальна	52
Бонч-Осмоловського (херсонський лікар)	16
Романа Шухевича	14
Лікаря Євгена Яковенка	10
Інша	2
<i>Важко відповісти</i>	16

Прспект Ушакова (%)

Джона Говарда (історична назва)	62
Незламності	30
Волі	10
Дніпровський	7
Інша	6
<i>Важко відповісти</i>	2

Вулиця Пестеля (%)

Паркова	41
Фортечна	41
Гайдамацька	15
Очаківська	13
Інша	2
<i>Важко відповісти</i>	7

Вулиця Пугачова (%)

Бахмутська	49
Миколи Леонтовича	27
Інша	7
<i>Важко відповісти</i>	20

Провулок Пугачова (%)

Острозький	35
Всіхсвятський	26
Маріуша Заруського	9
Інша	4
<i>Важко відповісти</i>	29

Вулиця Степана Разіна (%)

Остапа Вишні	70
Кропивницька	21
Інша	4
<i>Важко відповісти</i>	9

Вулиця Льва Толстого (%)

М'ясна (історична назва)	43
Романа Набегова (загинув в АТО)	38
Караїмська	11
Інша	3
<i>Важко відповісти</i>	14

Вулиця Молодогвардійська (%)

Айдарівська	49
Пластівська	17
Інша	4
<i>Важко відповісти</i>	31

Провулок Сибірській (%)

Унтилівський (історична назва)	50
Просвітницький	35
Інша	3
<i>Важко відповісти</i>	15

Проспект Адмірала Сенявіна (%)

Таврійський проспект	75
Руслана Сторчеуса (загинув в АТО)	26
Інша	2
<i>Важко відповісти</i>	3

Вулиця Некрасова (%)

Скіфська	49
Григорія Сковороди	42
Князя Вітовта	7
Хаджи Гірея	5
Інша	3
<i>Важко відповісти</i>	7

Проспект Кутузова (%)

Національної Гвардії	50
Рятувальників	39
Геродотівський	7
Інша	3
<i>Важко відповісти</i>	10

Вулиця Кольцова (%)

Чорнобаївська	79
Миколи Міхновського	11
Інша	3
<i>Важко відповісти</i>	8

Вулиця Комарова (%)

Мойсея Хасіна (херсонський лікар)	54
Саїде Аріфовой (праведниця серед народів світу)	7
Інша	7
<i>Важко відповісти</i>	35

Вулиця Марії Фортус (%)

Лоцманський	28
Вільних Матросів	27
Шкіперський	20
Гілейська	19
Інша	5
<i>Важко відповісти</i>	16

Вулиця 28-ої Армії (%)

Валентини Крицак (активістка Євромайдану, волонтерка)	33
Номана Челебіджихана (кримськотатарський національний герой)	20
Інша	11
<i>Важко відповісти</i>	40

Провулок Смоленській (%)

Хлібний	55
Влада Ковальова (загинув в АТО)	32
Ногайський	5
Інша	2
<i>Важко відповісти</i>	10

Набережна Генерала Федорова (%)

Арештанка	51
Дніпровська	35
Адміралтейська	19
Інша	2
<i>Важко відповісти</i>	4

Оцінка перейменування вулиць в Херсоні. Результати соціологічного дослідження громадської думки мешканців Херсонської міської громади, травень 2024 р.

Методологія: онлайн-опитування за інтерактивною структурованою анкетною, посилення на яку відправлялося потенційним респондентам із бази даних (дослідницької онлайн-панелі Херсонської громади). Вибірка сформована на основі демографічних показників станом на 1 січня 2022 року. За таких показників похибка дослідження не перевищує 5% з вірогідністю 0.95. У вибірці представлені як херсонці, які зараз знаходяться в громаді, так і ті, хто виїхав з Херсона після 24.02.2022 і перебуває зараз в інших областях України або за кордоном. Офіційні дані щодо міграцій херсонців наразі відсутні, тому немає можливості оцінити представленість у вибірці респондентів за цією ознакою, проте існують підстави вважати, що співвідношення у вибірці респондентів, які залишились в громаді є більшим, ніж у реальності, що може впливати на результати дослідження.

Мета дослідження: з'ясувати ставлення мешканців Херсона до результатів кампанії з перейменування вулиць у місті

Обсяг вибірки: 401 респондентів.

Терміни проведення польового етапу: з 1 по 15 травня 2024 року.

Замовник дослідження: Фонд громади міста Херсон «Захист».

Виконавці дослідження: Олег Сінаюк (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, директор), Микола Гоманюк (Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України, голова), Ігор Даниленко (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, аналітик), Дементій Білий (Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України, член бюро).

Ключові результати

- Більшість учасників опитування (63% від загальної кількості учасників опитування) позитивно поставилися до перейменування. Ті, хто виїхав з міста, оцінило його більш схвально (68%), порівняно з ними, хто лишився у місті (58%).
- Для частини херсонців три хвили перейменування у місті (обмежена хвиля перейменування 2012 року, декомунізація 2016 року та деколонізація 2023-2024 років) сприймаються як одна.
- Більшість опитаних (72%) вважають, що їх думка була повністю або частково врахована під час перейменування, тоді як тільки 14% відповіли, що ні.
- Проспект Незалежності (колишній проспект Ушакова) очолив одного два протилежні рейтинги – найбільш вдалого перейменування, і найбільш невдалого. Причому у першому випадку мова здебільшого йде про позбавлення від старої назви, а не про симпатії до нової.

- Третина херсонців (31%) вважає, що на перейменування повинно продовжуватися, а 43% – що треба зупинитися.

Практичні рекомендації

Аналіз результатів, які були отримані у ході нашого опитування, показує, що для зниження негативного ставлення херсонців до заходів з перейменування вулиць необхідно:

1. Сфокусувати уваги херсонців на те, як влада вирішує першочергові потреби містян. Місцева влада приділяє значну увагу нагальним соціальним, економічним та військовим проблемам, але часто не може якісно інформувати містян про свої заходи. Приділення більшої уваги як влада розв'язує нагальні проблеми допоможе підвищити довіру до влади та покращити загальне сприйняття її дій.
2. Потрібно поліпшити процес інформування громадян, залучати громаду до обговорень, щоб підвищити рівень участі та зменшити недовіру. Важливо забезпечити прозорість фінансових витрат та пояснити їх необхідність. Організувати більше публічних обговорень та слухань, створити механізми для збору та врахування думок мешканців. Використання онлайн-платформ може допомогти залучити більше учасників. Це також буде сприяти зменшенню недовіри громадян, яка проявилася під час рефлексій на тему перейменування.
3. Активніше комунікувати з громадськістю про значення деколонізації, дерусифікації та завершення декомунізації. Роз'яснювати, як ці процеси сприяють зміцненню національної ідентичності та культурного розвитку інформувати про сучасні умови та зміни. Підтримувати та розвивати ініціативи, спрямовані на українізацію публічного простору. Пояснювати громадянам актуальність перейменування в сучасних умовах та необхідність закріплення суспільних та ментальних змін. Важливо показувати, як зміни в назвах відображають нові цінності та пріоритети. Готувати більше різноманітних просвітницьких матеріалів, культурних заходів, освітніх програм та кампаній, які б популяризували нові назви.
4. Розглянути можливість збереження частини історичних назв в старому центрі або включення елементів історичної пам'яті в нові назви, щоб задовольнити тих, хто виступає за збереження історії. Консервація старого центру.
5. Розробити план дій для мінімізації незручностей, пов'язаних з перейменуванням, таких як плутанина з документами та дезорієнтація. Це може включати оновлення карт, інформаційних табличок та забезпечення доступності нової інформації.
6. Провести додаткові дослідження, щоб глибше зрозуміти причини негативного ставлення до перейменування та розробити стратегії для їх подолання.
7. Проводити роботу з відновлення справжньої історії, усуваючи неправдиві наративи та пропагандистські впливи. Це можна робити через просвітницькі програми та історичні дослідження.
8. Провести додаткові дослідження, щоб глибше зрозуміти причини негативного ставлення до перейменування та розробити стратегії для їх подолання.

Розподіл відповідей

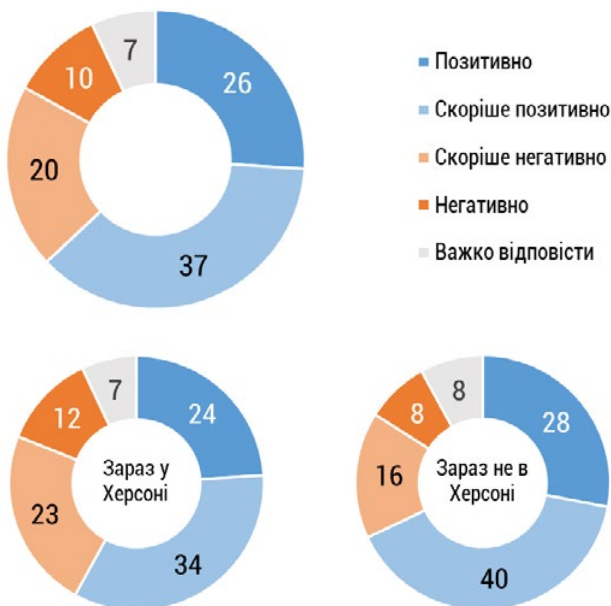
Рівень поінформованості про кампанію з перейменування (N=401), %

Q.: Чи знаєте ви, що в квітні 2024 року у Херсонській міській громаді було завершено процес перейменування вулиць, здійсненого відповідно до Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії»?

Загальна оцінка перейменування в Херсоні (N=401), %

Q.: Як ви в цілому оцінюєте здійснене перейменування?

Причини позитивної оцінки (відкрите запитання)

Q.: Дайте коротку відповідь, чому ви оцінили перейменування позитивно?

53,2% від тих, хто відповів на це запитання (N=209), пояснили своє позитивне ставлення необхідністю позбавитися російського та радянського минулого. З них 45,5% респондентів заявили, що підтримують політику дерусифікації та декомунізації. Значна частина відповідей містян була дуже емоційною. Ось деякі приклади відповідей: «важливо стерти спадщину рашенської імперії», «від'єднатися від радянських назв», «геть від радянщини і кацапської історії». Ще 7,7% респондентів вважають перейменування однією із форм протистояння російській агресії та російській пропаганді: «Війна поставила все на свої місця», «Тому що зараз війна», «Старі назви, після московського вторгнення, дуже різуть слух. Дороги назад немає».

17,7% учасників опитування, які відповіли на це запитання, вважають, що перейменування є актуальним заходом, необхідністю закріплення в публічному просторі суспільних змін, що відбулися в останні роки в країні: «Наші діти повинні жити на оновленій землі, надто багато крові за це пролито», «Деякі назви вулиць не відповідають сучасним уявленням», «Потрібно міняти країну і мислення», «Це зараз актуально».

11,9% наголошують на необхідності продовження українізації та створення україноцентричного публічного простору. Ще 10,5% вважають необхідним вшанування власних героїв та події власної української історії, а не чужої російської: «Історія України не повинна змішуватись з підорською». «Тому, що потрібно зробити Україну українською», «Вулиці мають називатися прізвищами українських діячів або подіями, пов'язаними з Україною», «Бо у нас на часі є свої українські герої».

3,8% відповіли, що перейменування це є відновленням справжньої історії.

Причини негативної оцінки (відкрите запитання)

Q.: Дайте коротку відповідь, чому ви оцінили перейменування негативно?

30,1% учасників опитування негативно поставилися до перейменування. Вони пояснювали свій негатив різними причинами: 31,5% тих, хто пояснив своє негативне ставлення, вважають, що перейменування в умовах війни та постійних обстрілів Херсона є несвоечасним: «Не зараз. Навіщо? Це якось допоможе нашій перемозі?», «Нас КАБами б'ють, не до перейменування зараз», «Тому що займатись перейменуванням вулиць зараз - безглуздо!!!!».

Ще 18,5% вважають, що першочергово влада повинна займатися не перейменуванням, а допомозі фронту та розв'язанню соціальних проблем: «В місті є багато не вирішених питань, люди з пошкодженим житлом, погане забезпечення гуманітарними наборами незахищених верств населення. Вважаю що перейменування не є пріоритетом зараз», «Тому, що зараз є важливіші справи ніж перейменування, від цього війна не закінчиться».

12,3% учасників опитування, які відповіли на це запитання вважають перейменування марнотратством та способом відмивання грошей з боку влади: «відмивання грошей», «Державний апарат займається маячнею».

10,3% не подобаються нові назви та принципи перейменування: «Потрібно називати так, щоб потім не перейменовувати.: вулиця Сонячна, Пісна, Шкільна», «Хаотичне перейменування, без цілісної стратегії, по принципу підбору будь-яких назв, аби не старі назви», «назви вулиць – дуристика якась»

8,2% тих учасників, які відповіли на це запитання стурбовані тим, що не всі херсонці взяли участь в обговоренні, вирішувало вузьке коло людей, мало було інформації, не враховано думку громадян.

6,8% вважають, що перейменування взагалі не потрібно, й назви вулиць то є наша історія, наша пам'ять: «це була наша історія», «Є історичні назви вулиць Херсону, які були ще по його заснові, які теж позмінювали. Ми не повинні забувати свою історію».

11% вважають, що нові перейменування погіршать життя херсонців, бо несуть незручності з орієнтацією на місцевості, плутанину із документами (6,2%) та нові назви важко запам'ятати (4,8%).

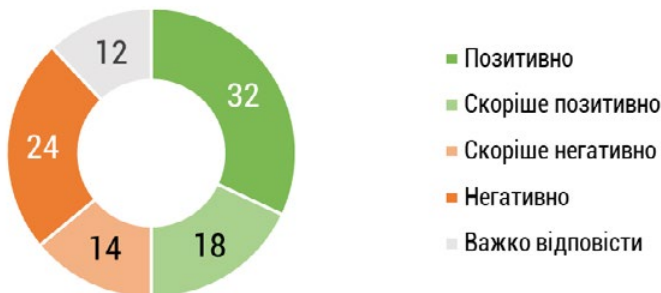
Частка херсонців, вулиця який була перейменована (N=401), %

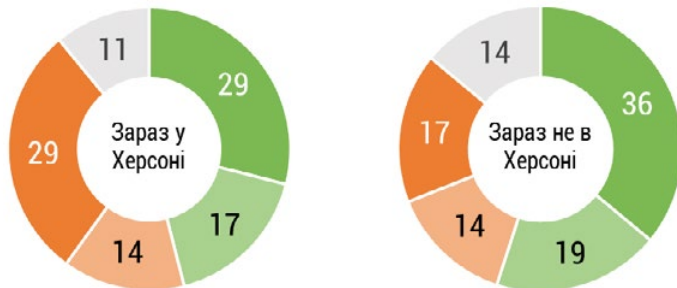
Q.: Чи була перейменована ваша вулиця?

Оцінка перейменування власної вулиці (N=156),

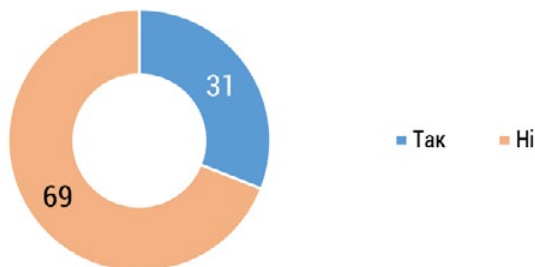
%Q.: Як ви оцінюєте перейменування вашої вулиці?

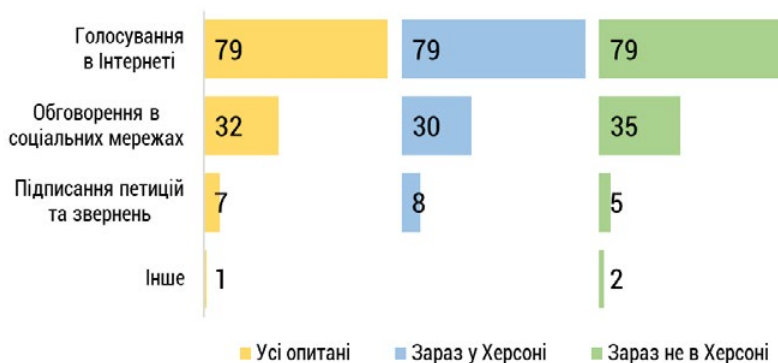
Особиста участь херсонців у перейменуванні в Херсоні (N=401), %

Q.: Чи брали ви особисто участь у процесі перейменування в Херсоні?

Види участі херсонців у перейменуванні в Херсоні (N = 123, особисто брали участь у процесі перейменування вулиць в Херсоні), %

Q.: Яким чином ви брали участь у перейменуванні?

Оцінка особистої участі херсонців у перейменуванні в Херсоні (N=402), %

Q.: Як вважаєте, чи була врахована ваша думка?

Приклади вулиць, перейменування яких отримало позитивну оцінку (N=401), %

Q.: Перейменування яких вулиць вам сподобалось? (вказіть стару і нову назву)

Відкрите запитання

Якщо порівняти нові назви вулиць, які подобаються та не подобаються учасникам опитування, треба зазначити, що херсонців, яким сподобалися нові назви у 2,4 рази більше тих, кому ці назви не сподобалися.

Загалом, херсонці виділили 86 назв, які сподобалися та 65, які не сподобалися. Частково ці назви перетинаються. Характерним є також те, що 18,6% тих, кому не подобаються нові назви, не змогли назвати жодної конкретної назви, зазначивши, що їм не подобаються всі назви. Це 6,7% від загальної кількості всіх учасників опитування – досить незначна кількість опитаних, які негативно налаштовані до ідеї перейменування.

Важливим є те, що містяни оцінюють всі перейменування, які відбулися в Херсоні з 2012 року, а не лише ті, які відбувалися в Херсоні у 2023 – 2024 роках. Ми можемо констатувати, що в Херсоні двома хвилями перейменувань вже сформований новий публічний простір.

Херсонці позитивно поставилися до нових назв центральних вулиць. На першому місці в «рейтингу симпатій» проспект Незалежності (колишній проспект Ушакова) (8,5%), вулиця Грушевського (колишня Карла Маркса – Потьомкінська) (8,2%), та вулиці Соборна та Грецька (колишня вулиця Леніна) (6,76%). Серед лідерів є вулиці Небесної сотні та Університетська, Європейська та Каштанова.

Треба зазначити, що деякі учасники опитування, називали лише стару назву й не називали нову назву. Це стосувалося здебільшого двох назв: Ушакова та Суворова. 4,08% херсонців (сьоме місце в рейтингу найкращих перейменувань) позитивно поставилися

до зміни назви Ушакова, але, фактично, не підтримали назву проспект Незалежності. 1,17% херсонців підтримали зміну назви Суворова, але не нові назви, що отримала ця вулиця.

Приклади вулиць, перейменування яких отримало негативну оцінку (N=401), %

Q.: Які перейменування вам не сподобались? (вказіть стару і нову назву)

Відкрите запитання

Проспект Незалежності також очолив антирейтинг нових назв. 8,97% тих учасників опитування, які назвали, які їм не сподобалися, називали проспект Незалежності.

Негативно сприйняли учасники опитування також перейменування площі імені Збройних сил України (колишня площа 200 років Херсона) (4,14% негативних відгуків), перейменування Потьомкінської на Грушевського (3,45%) та зміну назви вулиці Суворова (3,45%). Загалом, херсонці назвали 65 назв, які їм не сподобалися. Більшість цих назв (42) згадувалися по одному разу, ще 12 назв згадувалися двічі.

На нашу думку, частина херсонців не чули про існування площі 200 років Херсона та впевнені, що був перейменований проспект 200 років Херсона. Тому, частина містян критично сприйняла новини про перейменування площі 200 років Херсона на площу Збройних сил України, бо були впевнені, що мова йде про проспект. Ось, одна із відповідей, яка наштовхнула на цю думку: «Проспект 200 років Херсона. Що не так?».

Загалом, деякі відповіді херсонців показують, що вони погано поінформовані про процес перейменування, про історію назв херсонських вулиць.

Оцінка представленості різних груп назв вулиць (N=402), %

Q.: Яких типів назв, на вашу думку, не вистачає у Херсоні після перейменування 2023-2024 рр.?

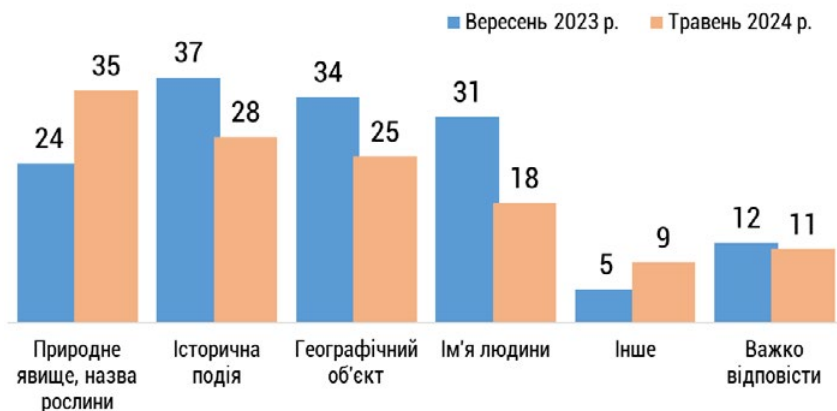
Інші відповіді: назв, які пов'язані з Херсоном; назв з іменами історичних постатей України; більш простих назв як в США або Британії; назв, які потім не потрібно буде змінювати; не на часі / не цікавить / не важливо зараз.

Оцінка бажаної представленості різних груп назв вулиць (N=401), %

Q.: Якби ви обирали зараз нову назву для своєї вулиці, то якому типу назви ви віддали б перевагу?

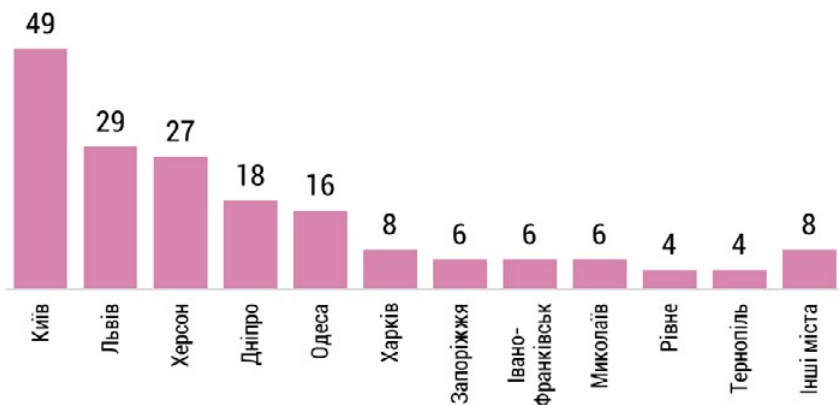

Динаміка бажаної представленості різних груп назв вулиць в Херсоні

Оцінка перейменування в різних містах України (N = 49, респонденти, які змістовно відповіли на це запитання), %

Q.: Як ви вважаєте, в якому з міст України перейменування вулиць було здійснено найбільш вдало?

Бачення майбутнього топонімічного простору Херсона (N=402), %

Q.: Як ви вважаєте, чи треба в Херсоні ще змінювати назви вулиць?

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Білий Дементій – краєзнавець та публіцист, член правління Херсонського обласного відділення Національної спілки журналістів України, голова Херсонської регіональної комісії з реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917 – 1991 років, член міської Комісії з перейменування при Херсонській МВА, в 1996 – 2003 рр. головний спеціаліст відділу інформування та використання документів Державного архіву Херсонської області. Автор низки публікацій з історії Херсонщини.

Гоманюк Микола – соціолог та географ, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри географії та екології Херсонського державного університету, голова ГО «Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України», автор низки книг та статей у сфері ментальної географії, топоніміки й досліджень пам'яті.

Дяченко Сергій – краєзнавець, музейний фахівець, історик архітектури, дійсний член Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ІКОМОС), науковий співробітник Херсонського обласного краєзнавчого музею (1997 – 2013), керівник проєктів ГО «Урбан Ре-Паблік», автор низки книг і статей з історії Херсонщини.

Кузовова Наталя – історикиня, завідувачка кафедри історії, археології та методики викладання Херсонського державного університету, кандидатка історичних наук, доцентка, стипендіантка Institute of International Education's Scholar Rescue Fund. Авторка книги «Голодомор 1932-1933 років на Херсонщині». Упорядниця архівних довідників та збірок документів.

Макієнко Олексій – історик та краєзнавець, кандидат історичних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного університету, голова Херсонської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Автор публікацій з історії України, історичного джерелознавства, архівістики, біографістики, туристичного краєзнавства, автор-упорядник низки збірників документів, енциклопедій та довідників.

Яровий Вадим – краєзнавець, доктор економічних наук, член Спілки економістів України, відповідальний секретар Херсонської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, один із координаторів соціального проєкту «Мандруймо Херсонщиною», президент ГО «Федерація боксу міста Херсона». У 2017–2019 роках – член робочої групи з відзначення 100-річчя Української революції при Херсонській ОДА. Від 2023 року – у лавах ЗСУ.

Автори висловлюють щире подяку **Володимирові Демченку** та **Лілії Віжічаніній** за коректуру тексту Довідника та **Максиму Афанасьєву** за дизайн макета.

Електронна версія Довідника
доступна на сайті
«Херсон. Звільнена карта»